

รายการอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, 2525.
- กองบรรณาธิการนิตยสารริคเตอร์'ส โดเจสท์. ผู้เปลี่ยนแปลงโลก. แปลโดย สุริยฉัตร ชัยมงคล. กรุงเทพมหานคร: สี่เกลอ, 2526.
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. ทศวรรษมี ในพุทธศาสนาเถรวาท. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2543.
- บรรจบ บรรณรุจิ. พระโพธิสัตว์ในนิกายเถรวาท. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2529.
- พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
- พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). กรณีธรรมกาย. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อาไฟ, 2542.
- พระพรหมมุนี (ผิน สุวโจ). กายสาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2541.
- พระภวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทัดตชีโว). การบำเพ็ญบารมี [เทปบันทึกเสียง]. มุลินิธรรมกาย: มุลินิธรรมกาย, 2537.
- พระภวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทัดตชีโว). พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ. กรุงเทพมหานคร: นฤมิต โชล(เพชร), 2546.
- พระภวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทัดตชีโว). รักษาการเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย. สัมภาษณ์,
26 ธันวาคม 2547 และ 21 เมษายน 2548.
- พระมหาโชติปัญญา (ใจ บโสรรัตน์). หนังสือพุทธรังสีวิทยศึกษาน่าด้วยสมถแลวิปัสสนา
กัมมัฏฐาน 4 ยุค. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2479.
- พระราชภวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อรัญมชโย). พระธรรมเทศนาจากการออกอากาศทางวิทยุ
“ธรรมเพื่อประชาชน” ชุดที่ 3 [ซีดีรอม MP3]. มุลินิธรรมกาย: มุลินิธรรมกาย,
ไม่ปรากฏปีที่เผยแพร่.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. นิพพานเป็นอัตตาหรืออนัตตา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
ฟองทองเอ็นเตอร์ไพรส์, 2542.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. มงคลชีวิต ฉบับ “ธรรมทายาท”. กรุงเทพมหานคร: กราฟิการ์ต 28, 2533.
- พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ) และจำลอง สารพัตนีก, รศ.ดร. พจนานุกรมบาลี-ไทย.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง, 2538.

ภุมรา ตาละลักษณ์, ศ.เกียรติคุณ พญ. มรรค. กรุงเทพมหานคร: สุภาวนิชาการพิมพ์, 2547.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล. กรุงเทพมหานคร:

มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538.

มูลนิธิธรรมกาย. เจาะลึกวัดพระธรรมกาย. กรุงเทพมหานคร : ฐานการพิมพ์, 2541.

มูลนิธิธรรมกาย. มหาธรรมกายเจดีย์ มหาเจดีย์เพื่อสันติภาพโลก. กรุงเทพมหานคร:

ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2543.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2531.

วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และสมาคมศิษย์หลวงพ่อดปากน้ำ. มรดกธรรมของหลวงพ่อดปากน้ำ

(พระมงคลเทพมุนี). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2539.

เว็บไซต์ pantip.com โต๊ะศาสนา, <http://www.pantip.com/cafe/religious>.

เว็บไซต์ กัลยาณมิตร, <http://www.kalyanamitra.org>.

เว็บไซต์ วัดพระธรรมกายและมูลนิธิธรรมกาย, <http://www.dhammadkaya.or.th>.

สมภาร พรมทา, รศ.ดร. นิพพาน-อิตตา-อนัตตา. วารสารพุทธศาสนศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 6 (มกราคม-เมษายน 2542): 1-3.

แสวง อุดมศรี. วิเคราะห์นิกกรรมธรรมกาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:

ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง, 2543.

อภิญา เพ็ญฟูสกุล. งานวิจัย ศาสนทัศน์ของชุมชนเมืองสมัยใหม่ ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย.

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 5 (มกราคม-เมษายน 2541): 4-88.

ภาคผนวก ก

พระธรรมเทศนา เรื่องแนวคิดการบำเพ็ญบารมี โดย พระราชภาวนาวิสุทธิ

ตอนที่ 1

มีหลายท่านที่เข้ามาในวัดแล้วเกิดความสงสัยในใจว่า บารมีคืออะไร ทำไมต้องสร้างบารมี สร้างบารมีแล้วจะได้อะไร บางคนก็อาจมีความเข้าใจคืออยู่แล้ว และก็ประพฤติปฏิบัติกันเป็นปกติ เพราะเข้าใจในชีวิตของตนเองว่า เราเกิดมาเพื่อสร้างบารมี ธรรมกายคือเป้าหมายของชีวิต งานหลัก ก็คือการสร้างบารมี ส่วนการทำมาหากินเป็นเรื่องรอง แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป

คำว่า บารมี มาจากคำว่า ปรม ชาติ มีความหมายว่า เต็มเปี่ยม สูงสุด หรือสมบูรณ์ที่สุด ความสมบูรณ์ของชีวิตจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการสร้างสมบุญกุศล บุญที่เราทำทีละเล็กทีละน้อย เมื่อ ก้อนตัวมากๆ เข้า จากดวงบุญก็กลายเป็นดวงบารมี ซึ่งจะต้องท่วมเทสุดฤทธิ์สุดเดช สุดความสามารถที่มีอยู่ถึงจะกลายเป็นบารมีได้ ความเต็มเปี่ยมและความสมบูรณ์ของชีวิตถึงจะบังเกิดขึ้น

ที่เราต้องสร้างบารมี ก็เพราะเราต้องช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือสรรพสัตว์ ให้หลุดพ้นทุกข์ด้วย เนื่องจากมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนมีความทุกข์เป็นพื้นฐาน และต่างก็ปรารถนา ที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน เพียงแต่ไม่รู้ว่าจะทำอะไรคือสาเหตุของการให้เกิดทุกข์ จะดับทุกข์ ได้อย่างไร และหนทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ต้องปฏิบัติอย่างไร ความไม่รู้ก็ทำให้หลงเวียนวน ในสังสารวัฏไม่รู้จักจบสิ้น ชีวิตก็ตกอยู่ในกรอบของอวิชชา ตกเป็นทาสของพญามารที่คอยบัญชา อยู่ร่ำไป เมื่อเรารู้และเข้าใจความเป็นไปตลอดจนอุปสรรคของชีวิตอย่างนี้แล้ว การจะทำตนให้ หลุดพ้นจากอาสวะกิเลส ต้องอาศัยการสร้างบารมีนี้แหละ ใจต้องมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวพร้อมที่จะสวน กระแสกิเลส สวนกระแสโลกที่กำลังรุ่มร้อนด้วยไฟ คือ โลภะ โทสะ และโมหะ มุ่งเข้าสู่กระแส ธรรม

บารมีหลักๆ ที่เราต้องสร้าง ซึ่งพระบรมโพธิสัตว์ทุกๆ พระองค์ ท่านก็ประพฤติปฏิบัติกันมา ก็คือ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สังขบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี จากบุญที่สั่งสมกันมามากๆ เข้าก็กลายเป็นบารมี จากบารมี ขันธรรมดา เมื่อสั่งสมมากเข้ามากเข้า ที่เคยถวายมหาทานซึ่งเป็นวัตถุภายนอก ก็กล้าให้ทานด้วย เลือดด้วยเนื้อ หรือด้วยชีวิต บารมีนั้นก็แก่กล้ามากขึ้นเป็นอุปัชฌายะ และปรมัตถบารมี คือ ท่วมเท สร้างชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพัน กล้าให้ชีวิตของตนเองเป็นทานเพื่อหวังบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งบารมีครบถ้วนหมดสามสิบทัศ

คนในโลกนี้มีมากมายที่กล้าสละวัตถุ สิ่งของเป็นทาน หรือสละเลือดเนื้อ แต่การให้ชีวิตเป็นทานนั้นทำได้ยากยิ่ง ส่วนพระบรมโพธิสัตว์ท่านกล้าให้ชีวิตของท่านเป็นทานโดยไม่มีการหวั่นกลัวต่อมรณะภัยแม้เพียงนิดเดียว บารมีของท่านจึงครบหมดทั้งชั้นธรรมดา ชั้นอุปบารมี และปรมัตถบารมี ทั้งทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขา บารมี ท่านก็ทุ่มเทเอาชีวิตเป็นเดิมพันทุกอย่าง บารมีสามสิบทัศของท่านจึงเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ ไม่มีพร่องเลย ความกล้าคิดของพระบรมโพธิสัตว์ท่านยิ่งใหญ่เหนือมนุษย์ทั่วไป บางคนอาจคิดว่าทำไมสร้างบารมีต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน แสดงว่าการสร้างบารมีคือเอาความทุกข์มาให้ หรือสิ่งที่ได้คือความตาย ไม่เห็นนำความสุขมาให้เลย แต่วิสัยของพระบรมโพธิสัตว์ท่านมองไกลไปกว่า ตนเองได้เวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้มานับภพนับชาติไม่ถ้วนแล้ว การตายเป็นเพียงการเปลี่ยนภพภูมิใหม่ เปลี่ยนสถานที่สร้างบารมีใหม่ ความตายไม่ใช่เรื่องเลวร้ายอะไรเลย และการจะตายเร็วหรือช้าไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่า ในช่วงเวลาที่มีลมหายใจอยู่นั้น ทุกลมหายใจเข้าออกเป็นไปเพื่อการสร้างบารมีหรือเปล่า

เพราะฉะนั้น การที่ได้สร้างบารมีจึงเป็นโอกาสที่หาได้ยากยิ่ง เมื่อโอกาสดีๆ มาถึงตัวท่านแล้ว ท่านจึงไม่พลาดที่จะสร้างบารมีให้ครบหมดทุกอย่าง เพื่อความถึงพร้อมในทุกสิ่ง ในอนาคตกาลและภายภาคหน้า ฉะนั้นการสร้างบารมีสามสิบทัศนี้ จึงเป็นเสบียง เป็นอุปกรณ์สำคัญ เปรียบเสมือนธรรมาวุธอันวิเศษ ที่จะคอยสนับสนุนให้เราก้าวขึ้นสู่ความสูงส่ง และความเต็มเปี่ยมของชีวิต คือได้เข้าถึงพระธรรมกายอรหัตตมคคิเลสเป็นพระอรหัต หากสร้างบารมีแบบพระโพธิสัตว์ ก็จะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ ผู้มีรูตติกิเลสในใจเบาบาง ให้หลุดพ้นจากทุกข์ตามพระองค์ไปด้วย ซึ่งแต่ละพระองค์ก็ทรงทำได้ตามกำลังบารมีที่สั่งสมเอาไว้

บางพระองค์สร้างบารมีเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชนิดปัญญาธิกะ สร้างมายี่สิบสองสงไขย ก็ขนเอาสรรพสัตว์เข้านิพพานไปได้จำนวนหนึ่ง หากสร้างบารมีประเภทศรัทธาธิกะ สี่สิบสองสงไขย ก็สามารถเทศน์โปรดและขนหมู่สัตว์ไปสู่นิพพานตามพระองค์ได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนพระโพธิสัตว์ที่สร้างบารมีได้นานถึงแปดสิบสองสงไขย เป็นนักสร้างบารมีประเภทวิริยาธิกะ มีบารมีธรรมมาก เมื่อเสด็จอุบัติขึ้นก็ทรงมีรัศมีกายสว่างไสว เหมือนพระสุเมธพุทธเจ้าผู้มีรัศมีกายสว่างทั่วหมื่นโลกธาตุ บดบังรัศมีของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว มนุษย์ไม่ต้องอาศัยแสงจากดวงดาวเหล่านั้น แต่อยู่ได้ด้วยรัศมีที่สว่างไสวออกจากพระวรกายของพระองค์ เวลาโปรดสัตว์แต่ละครั้ง ก็มีสรรพสัตว์บรรลุธรรมมากมายนับไม่ถ้วน อีกทั้งพระชนมายุก็ยืนนานถึงแปดหมื่นปี แต่ถึงกระนั้นก็ยังรื้อสัตว์ ขนสัตว์ไปได้ไม่หมด ยังขนไปได้เพียงส่วนหนึ่ง

เรื่องการสร้างบารมีเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งซึ่งต้องศึกษากันอีกมาก จะขอก้าวโดยสังเขปก่อนว่า พระบรมโพธิสัตว์ที่กำลังสร้างบารมีมีารือสัตว์ขันธ์สัตว์ยังมีอีกมาก ขนไปมากหรือน้อยก็แล้วแต่ กำลังบารมี แต่ถ้าจะขันธ์เดียวให้หมดก็ต้องอาศัยบารมีให้มากที่สุด ซึ่งถ้าบารมีธรรมเต็มเปี่ยมถึงที่สุด ก็เป็นไปได้ ถ้าทำถูกหลักวิชาของการสร้างบารมีมุ่งไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม ทุ่มเทศชีวิตจิตใจสร้างบารมีแบบเอาชีวิตเป็นเดิมพันโดยไม่ประมาท สักวันหนึ่งความปรารถนานั้นก็เป็นจริง สรรพสัตว์ทั้งหลายก็จะหลุดพ้นเข้าสู่อายุคนนิพพานกันถ้วนหน้า

ตอนที่ 2

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ใน ขุททกนิกาย พุทธวงศ์ว่า คุณก่อนสุเมธดาบส ท่านจงสมาทานศีล บารมีข้อที่สองนี้ กระทำให้มันก่อน จงถึงความเป็นผู้มีศีลบารมี หากท่านปรารถนาเพื่อจะบรรลुพระโพธิญาณ ทางจามรีคล้องคิดที่ไหนก็ตาม ถ้าปลดคนหางออกไม่ได้มันก็ยอมตายในที่นั้นแม้ฉันใด ท่านจงบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์ในภูมิทั้งสิ้น อย่าได้เห็นแม้แก่ชีวิตรักษาเฉพาะศีลเท่านั้นในกาลทุกเมื่อ เหมือนจามรีรักษาขนหางด้วยชีวิต ฉะนั้นเถิด

ครั้งที่แล้วได้กล่าวถึงการสร้างบารมีของพระบรมโพธิสัตว์ว่า ท่านจะต้องเริ่มต้นจากทานบารมีเป็นอันดับแรก เพื่อเสียบงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะยกคนและสรรพสัตว์ ให้ข้ามพ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏไปสู่ฝั่งอมตะมหา นิพพาน หากขาดทานบารมีแล้วเป้าหมายที่จะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ไปสู่ฝั่งนิพพานก็ทำไม่ได้ยาก การได้มาซึ่งปัจจัยสี่จึงจำเป็นต้องข้ายความตระหนี่ให้หลุดจากใจไปเสียก่อน แล้วสละออกด้วยการให้ทาน เพราะทานบารมีทำให้เราสามารถสร้างบารมีอย่างอื่นได้สะดวกสบาย ถ้ามีทรัพย์แล้วจะทำอะไรมันก็ง่าย แล้วการให้ทานก็ควรให้บ่อยๆ เพื่อไม่ให้บาปอกุศลได้ช่อง ถ้านานๆ ให้ทีบาปก็จะกลับงอกออกมาอีก เหมือนอย่างกับถอนหญ้าตัดหญ้า ถ้าไม่หมั่นถอนหมั่นตัด เดี่ยวมันก็จะงอกขึ้นมาใหม่ แล้วจะต้องทำอย่างไรละ ก็ต้องให้ทานบ่อยๆ ให้อย่างต่อเนื่อง การให้อย่างต่อเนื่องให้อย่างเต็มที่ดวงบุญจะกลั่นเป็นบารมี ท่านเรียกว่า ทานบารมี

เมื่อพระโพธิสัตว์ท่านพิจารณาไตร่ตรองเห็นคุณค่าของบารมีประการแรกแล้ว ท่านก็ใคร่ครวญคิดว่า เมื่อมีเสียบงแล้วต้องรักษาศีลให้บริสุทธิ์ จะได้เวียนวนอยู่ในสองภพสองภูมิเท่านั้นคือ ละโลกไปแล้วก็ไปเสวยสุขในสุคติสวรรค์ ถึงเวลาถึงมาสร้างบารมีต่อในโลกมนุษย์ แต่ถ้าศีลไม่บริสุทธิ์อาจจะเปลืองพลังไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน เปรต อสุรกาย หรือสัตว์นรกได้ ซึ่งสร้างบารมีได้ลำบาก เมื่อมีเสียบงแล้วก็ต้องได้อัฒภาพที่เหมาะสมต่อการสร้างบารมีด้วย ศีลจะเป็นเกราะ

แก้วคุ้มกันภัยที่จะทำให้ไม่ตกไปในออบายภูมิ จะทำให้สร้างบารมีได้เต็มที่ การบำเพ็ญศีลบารมี จึงเป็นประการที่สองที่ต้องบำเพ็ญ เพราะศีลเป็นปรกติของความเป็นมนุษย์

การที่ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ เพราะเคยเบียดเบียนชีวิตของคนอื่นเอาไว้ ไม่เบียดเบียนชีวิต ก็เบียดเบียนของอันเป็นที่รักของเขา ไม่เบียดเบียนของอันเป็นที่รักของคนอื่นเขา ก็เบียดเบียนคนอื่นเป็นที่รักของเขา เบียดเบียนชีวิต เบียดเบียนทรัพย์สินของคนอื่น รวมทั้งเบียดเบียนตนเอง เช่น คีตสูราเมรัย เป็นต้น จึงต้องเสวยผลแห่งวิบากต้องไปเกิดในออบาย ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์เลย ไม่ได้สร้างบารมี เพราะฉะนั้นจะทำอย่างไรจึงจะรักษาต้นทุนของการเกิดเป็นมนุษย์เอาไว้ ก็ต้องบำเพ็ญศีลบารมี ถึงจะถูกผู้อื่นเบียดเบียนจะเอาชีวิตเราๆ ก็ต้องไม่ประทุษร้ายต่อ จะบำเพ็ญศีลบารมีให้แกร่งอบ

ถ้ารักษาศีลไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์ การที่จะบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทำได้ยาก แม้สั่งสมเสบียงมากแล้ว พระบรมโพธิสัตว์ท่านจึงตัดสินใจบำเพ็ญศีลบารมี ก็เพื่อรักษาต้นทุนคือความเป็นมนุษย์ไว้นั่นเอง และท่านก็สอนตนเองว่าจะบำเพ็ญศีลบารมีให้เหมือนกับจามรีรักษานางธรรมชาติของจามรีเป็นสัตว์ที่รักขนหางยิ่งชีวิต ขนจามรีสวยงามมากทีเดียวมันจะรักขนหางตนเองมาก เวลาขนหางไปติดที่กอหนามมันจะค่อยๆ ปลดขนหางจนกว่าจะหลุด จะไม่ยอมให้ขนหางนั้นขาด สุเมธดาบสท่านก็นำมาเป็นอุทาหรณ์สอนใจว่า ต้องรักษาศีลเหมือนจามรีรักษานางตัวของตนเอง

ศีลเป็นเครื่องกั้นธาตุในตัว กลั่นกายวาจาใจให้สะอาดขึ้น ท้นที่ที่ใครก็ตามรักษาศีล นิสสัยเกรงที่มีอยู่ในตัวจะหายไป นิสสัยร้าย เช่น ชอบฆ่าสัตว์ เบียดเบียนรังแกผู้อื่น นิสสัยคดโกง จี้อโฆส เจ้าชู้ โกหก หลอกหลวง จี้เหล่าเมายาก็จะหมดไป แล้วศีลยังเป็นเหตุให้ได้รูปสมบัติ คือมีร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บ ไม่ป่วย ไม่ไข้ มีอายุขัยยืนนานทำให้มีโอกาสได้สร้างบารมีได้นานๆ ศีลยังเป็นเหมือนเกราะคุ้มกันภัยทำให้ใจผ่องแผ้ว สมาริตั้งมั่น

นอกจากนี้ สุเมธดาบสก็ตรวจตราต่อไปว่า เมื่อมีเสบียงในการเดินทางไกลแล้ว และได้อัศภาพของการเป็นมนุษย์ ทำไมถึงยังไปไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ กิเลสอาสวะยังเกาะแน่น ผังคิดอยู่ในจิตใจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ มนุษย์ส่วนใหญ่ยังหลงคิดอยู่ในเหยื่อล่อของพญามาร คือเบญจกามคุณ 5 หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น และรสสัมผัส ธรรมารมณ์ต่างๆ มัวแต่ปล่อยจิตใจไปนอกตัวปล่อยใจไปตามกระแสโลก เมื่อตรวจตราดูท่านก็พบว่า กามคุณนี้เองที่ครอบงำสัตว์ทั้งหลายให้คิดในภพ แม้มี

โรคสมบัติมาก ใด้้อศภาพเป็นมนุษย์แล้ว แต่ถ้าใช้วันเวลาให้ผ่านเลยไปกับการเสวยเบญจกามคุณ ซึ่งผูกพันสัตว์ทั้งหลายเอาไว้ไม่สละออกจากภพทั้ง 3 ไปได้

การที่จะให้เวลา กำลังกาย กำลังสติปัญญาที่มีอยู่อย่างจำกัดในแต่ละชาติ สังขมบารมีให้เต็มที นั้น จำเป็นต้องบำเพ็ญเนกขัมมบารมีจึงจะสละออกจากกามได้ การประพฤติพรหมจรรย์นั้น เป็น กุศโลบายที่สำคัญ ที่ทำให้ไม่เสียเวลา ไม่เสียกำลังทรัพย์ที่หามาได้ไปกับการดำเนินชีวิต เพราะการ ครองเรือน ก็เปรียบเสมือนถูกจองจำด้วยเครื่องพันธนาการ เป็นเครื่องผูกที่หยาบๆ ต้องอาศัยปัญญา พิจารณาไตร่ตรองอย่างสุขุมลุ่มลึกถึงจะรู้ว่า บุตร-ธิดา เป็นเหมือนบ่วงคล้องคอ สามีภรรยาเปรียบ เหมือนบ่วงคล้องแขน ทรัพย์สมบัติเหมือนบ่วงคล้องเท้าเอาไว้ จะไปไหนหรือทำอะไรก็ไม่สะดวก หากความเป็นอิสระไม่ได้ เพราะมัวกังวลใจกับครอบครัว

ท่านเห็นโทษของการครองเรือนว่า เป็นเหตุให้สลัดออกจากกามจากภพได้ยาก จึงตั้งมโนปณิธาน สอนตนเองต่อไปว่า คู่ก่อนสุเมธดาบส จำเดิมแต่เมื่อไป ท่านพึงบำเพ็ญเนกขัมมบารมีให้บริบูรณ์ เหมือนอย่างว่า นุรุษผู้อยู่ในเรือนจำมาเป็นเวลานาน มิได้มีความรักใคร่ในเรือนจำนั้นเลย โดยที่แท้มี แต่ความอึดอัดไม่อยากอยู่ฉนั้นใด แม้ท่านก็ฉนั้นนั้นเหมือนกัน จึงทำภพทั้งปวงให้เป็นเช่นอย่างกับ เรือนจำ ไร้คาญ อยากจะพ้นไปจากภพทั้งหลาย มุ่งหน้าต่อเนกขัมมบารมี คือการออกจากกาม เท่านั้น ท่านก็จะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยอาการอย่างนี้

ความคิดอันยิ่งใหญ่ และชาญฉลาดของพระบรมโพธิสัตว์นั้น ท่านคิดแต่ละทีคิดไกลไป ข้ามภพข้ามชาติกันทีเดียว คิดเผื่อไปถึงมวลมนุษยชาติ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย พวกเราซึ่งเป็นพวก นักสร้างบารมี ก็ฝึกให้มีความคิด การพูด และการกระทำอย่างนี้กันนะ คิดไปไกลๆ ถึงจะสามารถ สร้างบารมีติดตามท่านไปได้ ติดตามมหาปูชนียจารย์ของพวกเราคือ หลวงพ่อวัดปากน้ำ และ คุณยายอาจารย์ได้ทัน เพราะท่านทั้งสองมีความคิดที่ยิ่งใหญ่ที่จะรู้สัตว์ชนสัตว์มุ่งไปปราบมาร ประหารกิเลสให้หมดสิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งธรรม วันเวลาที่ผ่านไป ให้มี ความคิดไปให้ไกลให้ถึงที่สุดอย่างนี้จึงจะสร้างบารมีได้เต็มที่

ตอนที่ 3

มีวาระพระบาลีที่สุเมธดาบสโพธิสัตว์กล่าวสอนตนเองว่า คู่ก่อน สุเมธดาบส ท่านพึงบำเพ็ญ แม้ปัญญาบารมีให้บริบูรณ์ ท่านอย่าได้เว้นใครๆ เลยไม่ว่าจะเป็นคนชั้นต่ำ ชั้นกลาง และชั้นสูง พึง เข้าไปหาบัณฑิตทั้งหมด ได้ถามปัญหา ภิกษุผู้ถือเทียววิฆนชาตเป็นวัตร เดินไปปิณฑชาตตามลำดับ

ตรอกไม่ละเว้นตระกูลใดๆ ไม่ว่าจะ เป็นตระกูลชั้นใด ได้อาหารพอยังชีพฉันใด แม้ท่านก็ฉันนั้น เข้าไปหาบัณฑิตทั้งปวงเพื่อจะได้เป็นพระพุทธเจ้า

การสร้างบารมีนั้น ไม่ใช่ชาติสองชาติแต่ต้องทำยาวนานเป็นอสงไขยชาติ แล้วต้องอาศัยกำลังใจที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าจะนึกคิดของปุถุชนทั่วไป แม้ว่าภพชาติที่จะมีคชช่วงจังหวะในการสร้างบารมีให้ได้รูปกายใหม่ เกิดในสถานที่ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสั่งสมบารมีบ้าง ทำให้บางจังหวะของชีวิตต้องหลงลืมชะล่าใจไปบ้าง แต่พอได้โอกาสก็ต้องสร้างความดีกันต่อไป การสร้างบารมีในระหว่างที่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ จะต้องมิมโนปณิธานที่แน่วแน่ และยังคงอาศัยกำลังใจที่มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว สร้างไปจนกว่าบุญบารมีจะแกร่งอบ

ครั้งที่แล้วได้กล่าวถึงการสร้างบารมีของพระบรมโพธิสัตว์ ว่าท่านจะต้องเริ่มจากทานบารมีเป็นอันดับแรก เพราะเป็นเสถียรสำคัญในการเดินทางไกลในสังสารวัฏ และจะได้อาศัยเสถียรนี้หล่อเลี้ยงตนเองและหมู่คณะอีกด้วย จากนั้นก็บำเพ็ญศีลบารมีชำระกายวาจาใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ เป็นการรักษาสภาวะปกติของตนเอง จะได้บังเกิดในภพภูมิที่เหมาะสมต่อการสร้างบารมีไปทุกภพทุกชาติ แล้วจะทำให้หนทางไปสู่อายตตนิพพานใกล้เข้ามา แล้วท่านก็บำเพ็ญเมกขมบารมี ฝึกตัวไม่ให้ยึดติดในลาภยศสรรเสริญ ไม่เกาะเกี่ยวในเบญจกามคุณทั้งห้า สลัดให้หลุดจากสิ่งที่ทำให้เนิ่นช้า ให้ใจเกาะเกี่ยวอยู่ในกระแสของพระนิพพานอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาบารมีทั้ง 3 อย่างนี้แล้ว อะไรอีกที่จะเป็นเหตุให้ได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ ท่านตรวจตราแล้วก็พบว่า อวิชาคือความไม่รู้ ครอบงำสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากภพทั้งสามไปได้ ดังนั้น จะต้องแสวงหาความรู้ตั้งแต่ความรู้จากการได้ยิน ได้ฟัง เป็นสุตมขบปัญญาจากสำนักอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงต่างๆ ความรู้จากการพินิจพิจารณาไตร่ตรองทดลองด้วยตนเอง ซึ่งเป็นจิตตมขบปัญญา รวมทั้งความรู้แจ้งคือภาวนามขบปัญญา อันเกิดจากเจริญสมาธิภาวนามาข้ามภพข้ามชาติ ต้องอาศัยความรู้เหล่านี้มาทำลายความมืดคืออวิชาให้หมดสิ้นไป

เพราะฉะนั้น จะต้องบำเพ็ญบารมีอย่างที่ดีคือ บำเพ็ญปัญญาบารมี แล้วท่านก็สอนตนเองว่า ท่านจะบำเพ็ญปัญญาบารมี อุปมาเหมือนภิกษุที่เดินบิณฑบาตไปรับภัตตาหารที่ใดก็ตาม ก็จะบิณฑบาตไปตามลำดับไม่ว่าผู้ที่มาใส่บาตรจะมาจากตระกูลไหน วรรณะใด ชนชั้นใดก็ตาม จะเป็นชนชั้นสามัญทั่วไปชนชั้นกลางเศรษฐี หรือชนชั้นสูงเป็นพระราชามหากษัตริย์ ก็จะรับบิณฑบาตทั้งสิ้น เมื่อกับผู้แสวงหาความรู้ใส่ตัวความรู้นั้นจะอยู่ในบุคคลใดอยู่ในวัยไหน อยู่ในฐานะใด หรือ

เกิดในชนชั้นใดก็ตาม ขอให้มีความรู้ที่นำมากำจัดอาสวะกิเลสได้ ก็จะไปขอความรู้จากคนเหล่านั้น ซึ่งหลายท่านก็คงจะเคยได้ยินมาบ้าง ที่บางภพชาติท่านเกิดในยุคสมัยที่หากคนจะรู้ธรรมะสักบทไม่มี ถ้ารู้ว่าหนุ่มจีนชาติเป็นคนมีปัญญา ท่านก็อ่อนน้อมถ่อมตนเข้าไปเรียนวิชา หรือบางชาติคำว่า เทวธรรมคืออะไร ก็ไม่มีใครทราบมีเพียงยักษ์ตนเดียวเท่านั้นที่มีอายุยืน เคยได้ยินได้ฟังมาจากผู้รู้ในอดีต แต่ถ้าอยากรู้ก็ต้องกระโดดเข้าปากให้ยักษ์กินเป็นค่าตอบแทน พระโพธิสัตว์ท่านก็ยินยอมโดยไม่เสียดายชีวิตเลย ขอก่อนตายให้ได้ฟังคำว่า เทวธรรมคืออะไรเพียงเท่านี้แหละ ท่านก็ค่อยๆ สัมผัสธรรมมีมาอย่างนี้แหละ

บารมีประการต่อมาที่ท่านตรวจพบว่า ต้องรีบแก้ไข รีบปรับปรุง จึงต้องมีวิริยบารมีเข้ามาเสริม คือนอกจากจะมีความเพียรพยายามไม่สิ้นสุดแล้ว อีกนัยหนึ่งจะต้องเป็นผู้ที่กล้าต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขตนเองอีกด้วย คำว่ากล้านี้มาจากคำว่าวิระ หรือวิริยะ หมายถึง กล้าที่จะแก้ไขความบกพร่องของตนเอง สิ่งที่ไม่ดีเคยชินอยู่กับสิ่งนั้นก็ปฏิบัติใหม่ให้ดีขึ้น และกล้าที่จะละเว้นหรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีทั้งหลายที่เคยทำเอาไว้ก็จะไม่ทำอีกต่อไป สิ่งที่ยังไม่เคยทำก็จะไม่ทำ แล้วจากนั้นก็กล้าที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นอีก ความคิดอะไรที่มีอยู่ก็รักษาไว้แล้วก็พอกพูนให้ยิ่งขึ้น ความคิดอะไรที่ยังไม่เคยทำหรือความดีที่คนในโลกไม่กล้าทำ ท่านก็กล้าทำ เพราะการจะบรรลุประโยชน์อันสูงสุดได้ก็ต้องบำเพ็ญบารมีที่ยิ่งยวด คนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้ตั้งความปรารถนา จึงตามความคิดของพระบรมโพธิสัตว์ไม่ทัน เพราะท่านกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำความดีที่ไม่มีใครในโลกเคยทำมาก่อน นี่ก็คือวิริยบารมีของท่าน เท่านั้นยังไม่พอท่านยังสอนตนเองว่า ท่านจะบำเพ็ญวิริยบารมี ให้เหมือนกับพญาราชสีห์ที่ฝึกอิริยาบถตนเองมาดีแล้ว ทุกอิริยาบถทั้งนั่งนอนยืนเดินต้องสง่างาม เพราะว่าราชสีห์เป็นเจ้าป่า อิริยาบถก็ต้องเหมาะสมกับความเป็นเจ้าป่า เวลาราชสีห์นอนก็รักษาความเป็นเจ้าป่าเอาไว้ มีสติสัมปชัญญะไม่กลิ้งเกลือกไปมาเหมือนสุนัข เวลาราชสีห์ตื่นขึ้นถ้าทำที่นอนไม่เรียบร้อยเหมือนตอนก่อนนอน แม้จะหิวเท่าไรก็จะไม่ยอมออกหากิน จะฝึกใหม่ แม้ตอนยังต้องฝึกความเพียรจะต้องมากขนาดนั้น ท่านสอนตนเองและฝึกตนเองอย่างยิ่งยวดอย่างนั้นทีเดียว

ต่อมาเมื่อกล้าทำความดี บางครั้งเราอาจจะได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์ดูถูกดูแคลนจากคนที่ไม่เข้าใจ บารมีต่อไปต้องรักษาต้องให้ยิ่งยวดขึ้นไปคือ ขันติบารมี เพราะเมื่อเรากล้าเปลี่ยนแปลงความไม่ดี กล้าทำความดีที่ใครๆ ไม่กล้าทำ เสียงวิพากษ์วิจารณ์ก็จะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้น ขันติบารมีก็จะตามมา ความอดทนเป็นคบะธรรมอย่างยิ่งที่จะชำระกิเลสในตัว จึงต้องรักษาใจให้เป็นปกติ

ไม่หวั่นไหวในอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วก็ไม่หลงกับคำสรรเสริญในอันที่จะเป็นเหตุให้เกิดความหลงตนเอง มีความมั่นคงหนักแน่นทั้งนินทาและสรรเสริญคู่ขนาน

พระบรมโพธิสัตว์ท่านสอนตนเองว่า คุณอน สุเมธคาบส นับแต่นี้ไปท่านพึงบำเพ็ญขันติบารมีอย่างเต็มเปี่ยม พึงเป็นผู้อดทนได้ทั้งในความนับถือ ทั้งในความคูห่มั่น คนทั้งหลายทั้งของสอาดบางไม่สอาดบางลงบนแผ่นดิน แผ่นดินก็ยอมไม่กระทำความชอกใจ ไม่กระทำความแค้นใจ มีแต่อดทนอดกลั้นเท่านั้นฉันใด แม้ท่านอดทนได้ในความนับถือก็ดี ในความคูห่มั่นก็ดี จะเป็นพระพุทธรเจ้าได้

ตอนที่ 4

มีวาระพระบาลีที่สุเมธคาบสโพธิสัตว์ กล่าวสอนตัวเองไว้ในพุทธทรวงศ์ว่า คุณอนสุเมธบัณฑิตจำเดิมจากนี้ไปท่านจงบำเพ็ญสังขะบารมีให้เต็มเปี่ยม อย่าได้กระทำการพูดเท็จทั้งที่รู้ตัวอยู่ด้วยมุ้งทรีพย์เป็นต้น แม้สันนิบาตจะตกลงบนระหม่อมของท่านก็ตาม ธรรมดาว่า ดาวประกายพฤษ์ในทุกฤดูกาล ไม่เว้นทางโคจรของตนไม่โคจรไปในทางอื่น โคจรไปเฉพาะในทางของตนเท่านั้นฉันใด แม้ท่านไม่ละสังขะไม่กระทำการพูดเท็จ ก็จักได้เป็นพระพุทธรเจ้า

หลังจากสุเมธคาบสพิจารณาบารมีมาทั้ง 6 ประการแล้ว ท่านก็ไตร่ตรองให้ยิ่งๆ ขึ้นไปว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาก็คือ ทั้งลาภ ยศ สรรเสริญ ค่ายกบองชมเชย ดังนั้น เรื่องที่จะต้องระมัดระวังก็คือ เมื่อมีความรู้ความสามารถและลาภสักการะเกิดขึ้นแล้ว อาจเป็นเหตุให้ใจหวั่นไหวออกนอกเส้นทางแห่งความดีที่ตั้งใจเอาไว้ได้ พระโพธิสัตว์ก็ตั้งใจที่จะบำเพ็ญสังขะบารมี จะไม่ออกจากทางแห่งความดีที่ตั้งใจเอาไว้ ถึงแม้จะเอาลาภยศมามอบให้ ก็ไม่ยอมออกนอกเส้นทางเหมือนกับดาวประกายพฤษ์จะโคจรอยู่ในเส้นทางไม่ออกนอกเส้นทาง

ในระหว่างการทำเพ็ญบารมีนอกจากจะไม่ออกนอกเส้นทางแล้ว เมื่อทำงานใหญ่มากขึ้น อุปสรรคที่ต้องเจอก็คือผลประโยชน์ ความอิจฉาริษยา และความหวาดระแวง คนเราเมื่อตั้งใจทำความดีก็จะมีคนที่อยากทำความดีตามเราไปด้วย แต่คนที่อิจฉาริษยาก็คงคอยขัดขวางเราเพราะกลัวเสียหน้าบ้าง กลัวเสียผลประโยชน์บ้าง บางยุคบางสมัยพระโพธิสัตว์ก็ถูกเขาใส่ความถูกลอบสังหารบ้าง เพราะความดีที่ทำไปนั้นทำให้คนพาลอิจฉาริษยา แล้วก็ไปขัดผลประโยชน์ทำให้เขาเกิดความระแวงอยากจะทำจ้อออกไปให้พ้น ทั้งยังต้องเจอกับเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง เจออุปสรรคมากมาย แต่พระองค์ก็ยังมั่นคงในการทำความดี

พระโพธิสัตว์เจ้าท่านรู้ว่า อุปสรรคเหล่านี้จะต้องเกิดขึ้นตลอดเส้นทางการสร้างบารมี ท่านจึงตั้งจิตอธิษฐานกำกับเอาไว้เลยว่า แม้ใครจะมาอิจฉาริษยาท่าน แต่ท่านก็จะไม่อิจฉาริษยาใคร ตรงกันข้าม กลับมีมุทิตาจิตตอบ และตราบโคที่ซึ่งไม่บรรลุลูกความปรารถนาอันสูงสุด ก็จะตั้งมั่นไม่ยอมถ่มเลิก การสร้างบารมีระหว่างทาง จะบำเพ็ญอธิษฐานบารมีให้เต็มเปี่ยม แม้อุปสรรคจะต้องแลกด้วยชีวิตก็ตาม หากไม่บรรลุลูกสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ก็ไม่ยอมเลิกว่า แล้วท่านก็สอนตนเองว่า จำเดิมแต่เป็นคณินไป ท่านพึงบำเพ็ญอธิษฐานบารมีที่ท่านผู้แสวงหาคุณอย่างเก่าก่อนทั้งหลายถือปฏิบัติเป็นประจำ คือธรรมดาว่าภูเขาหินศิลาแท่นที่บ่มห้วนไหว ตั้งมั่น ย่อมไม่สะเทือนด้วยแรงลม ย่อมตั้งอยู่ในที่เดิมฉันใด ท่านจงไม่ห้วนไหวในความตั้งใจจริงตลอดกาล เมื่อถึงความเป็นอธิษฐานบารมีแล้ว จะบรรลุลูกสัมมาสัมโพธิญาณ

หลังจากอธิษฐานที่จะบำเพ็ญบารมีมาถึง 8 ประการแล้ว เพื่อที่จะบรรลุลักษณะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะรื้อสัตว์ชนสัตว์เข้าสู่นิพพาน สรรพสัตว์ทั้งหลายก็อยากฟังฟังอยากเข้าใจ อยากเข้ามาฟังบารมี ท่านก็ต้องเป็นผู้ที่มีมหากรุณา มีเมตตาจิตต่อสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แม้ใครที่คิดเบียดเบียนประทุษร้าย ก็ต้องมีเมตตาต่อบุคคลนั้น ท่านได้ใคร่ครวญ ยิ่งๆ ขึ้นไปว่า ธรรมที่กระทำให้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีอยู่อีกไม่ได้มีเพียงเท่านั้น

ลูกอนสุเมธคาบส นับจำเดิมจากนี้ไป ท่านจึงบำเพ็ญบารมีเมตตาให้เต็มเปี่ยมในสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ พึงมีจิตเป็นอย่างเดียวกันในหมู่สัตว์ทั้งหลาย ธรรมดาว่า น้ำย่อมนำความเย็นให้แก่ท่านไปทั้งแก่คนชั่วทั้งแก่คนดีฉันใด แม้ท่านผู้มีน้ำใจเป็นอันเดียวกัน ด้วยเมตตาจิตในสัตว์ทั้งปวง ก็จักได้เป็นพระพุทธรเจ้า

ในที่สุดก็มาถึงบารมีสุดท้ายคือ อุเบกขาบารมี เป็นบารมีที่ต้องฝึกตัวอย่างยิ่งยวด เพราะการจะได้เป็นพระพุทธรเจ้าหรือไม่อยู่ที่บารมีข้อนี้ คือท่านจะต้องเป็นผู้ดำรงตนอยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ลำเอียงด้วยอำนาจ อคติต่างๆ ทั้งในเรื่องของคนสัตว์สิ่งของ ตั้งแต่ลำเอียงเพราะความพอใจ เพราะความโกรธ เพราะความหลง และลำเอียงเพราะความกลัว เพราะเมื่อถึงคราวประพฤติปฏิบัติธรรม ก็จำเป็นต้องอุเบกขาธรรม ต้องวางใจเป็นกลางๆ ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อจะได้มาหยุดเป็นจุดเดียวกัน

เมื่อพิจารณาบารมีทั้งสิบทัศครบแล้ว สุเมธคาบสก็ได้สอนตัวเองว่า จำเดิมแต่เป็นคณินไป จะต้องบำเพ็ญบารมีทั้งสิบประการ ตั้งแต่ท่านบารมีเรื่อยมาจนถึงอุเบกขาบารมี ที่ท่านผู้แสวงหา

คุณใหญ่แต่กาลก่อนทั้งหลายถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ที่สุดแล้วก็ต้องวางใจเป็นกลางในธรรมทั้งหลาย สุขก็ดีในทุกข์ก็ดี เหมือนแผ่นดินที่ใครทิ้งของสะอาดบ้างไม่สะอาดบ้าง ย่อมเป็นกลางได้ในทุกสภาวะฉันใด แม้การสร้างบารมีเป็นพระพุทธเจ้าก็ฉันนั้น จะต้องมีอุเบกขาบารมีธรรมจนถึงที่สุด

ต่อจากนั้นท่านก็พิจารณาเห็นว่า พุทธการกรรมที่เป็นเครื่องบ่มโพธิญาณให้แก่รอบ จะต้องบำเพ็ญบารมีทั้งสิบทัศให้เต็มเปี่ยมครบถ้วนบริบูรณ์ ทำอย่างอื่นที่ยิ่งกว่านี้ไม่มี บารมีทั้งสิบทัศไม่ได้อยู่ที่ไหน ไม่มีในเบื้องสูง ในอากาศ ภายใต้อุโมงค์ หรือในทิศทั้งหลาย แต่มีตั้งอยู่ในใจ ในกายนี้แหละ เมื่อพิจารณาจนทะลุปรุโปร่งอย่างนั้นแล้ว จึงอธิษฐานบารมีทั้งหมดพิจารณาทบทวนมา ยึดเอาบารมีสิบทัศ ทั้งอุปัชฌายะบารมี และปรมาตบารมีสิบประการ รวมเป็นสามสิบบารมีพิจารณาจนมั่นใจว่า สิ่งที่ได้ใคร่ครองมาทั้งหมดนั้น ตรงตามร่องรอยที่พระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลายประพฤติกันมา

ในขณะที่ท่านกำลังพิจารณาบารมีทั้งสิบทัศอยู่นั้น มหาปฐพีก็สะเทือนเลื่อนลั่นเกิดเสียงดังสนั่นหวั่นไหวขึ้นมา ทำให้ผู้คนที่ยืนอยู่ในพระนครไม่อาจจะทรงตัวอยู่ได้ เหมือนศาลาหลังใหญ่ที่ถูกลมพายุโหมพัดอย่างหนัก มหาชนก็เกิดความสะดุ้งหวาดกลัวขึ้นมา จึงได้เข้าไปเฝ้าพระบรมศาสดาแล้วทูลถามสาเหตุที่แผ่นดินไหว พระที่ปึงกรพุทธเจ้าตรัสว่า พวกท่านอย่าได้กลัวเลย วันนี้เราได้พยากรณ์ถึงบุคคลใดว่าจักได้เป็นพระพุทธเจ้า บุคคลนั้นใคร่ครองถึงธรรมที่พระชินเจ้าถือปฏิบัติมาแล้วแต่เก่าก่อน เมื่อเขาใคร่ครองถึงธรรมอันเป็นพุทธภูมิโดยไม่เหลือ ปฐพีนี้พร้อมทั้งหมื่นโลกธาตุในโลกพร้อมทั้งเทวโลก จึงอนุโมทนาสาธุการในปณิธานอันยิ่งใหญ่ของนิคตโพธิสัตว์ มหาชนที่ได้ฟังดังนั้นก็เกิดมหานิบัติ เกิดกำลังใจ และปรารถนาที่จะสร้างบารมีร่วมกับพระโพธิสัตว์บ้าง จึงตั้งใจทำบุญกุศล พร้อมกับอธิษฐานขอร่วมสร้างบารมีกับท่านสุเมธดาบสเป็นจำนวนมาก

ตั้งแต่นั้นมา ท่านก็สร้างบารมีเป็นเอาชีวิตเป็นเดิมพันเรื่อยมา ไม่เคยย่อท้อเลย สื่อสงไขยกับอีกแสนมหากัป เป็นระยะเวลาที่ท่านฟันฝ่าอุปสรรคที่จะยกตนและอุปสรรค ให้ข้ามพ้นจากห้วงทุกข์แห่งสังสารวัฏ แล้วในที่สุดท่านก็สมหวัง ได้ครีธรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งของมนุษย์และเทวทั้งหลาย

ภาคผนวก ข

สรุปความพระธรรมเทศนา เรื่องการบำเพ็ญบารมี โดย พระภวนาวิริยคุณ ซึ่งท่านอธิบายเรื่อง บารมีในลักษณะของคำถาม-คำตอบ ดังนี้

การบำเพ็ญบารมี เป็นเรื่องของพระโพธิสัตว์เท่านั้นหรือไม่

เรื่องของบารมี 10 ทศ โดยเนื้อแท้แล้วไม่ใช่ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นที่ต้องนำไปปฏิบัติ พระอรหันต์เองก็ต้องนำไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้นแล้วพวกเราเองก็ต้องนำไปปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติเรื่องจะไปบรรลุมรรคผลนิพพานนั้นอย่าไปหวังเลย ไม่ได้หรอก เพียงแต่ว่า ถ้าผู้ที่มีมุ่งจะไปเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องปฏิบัติที่อยู่ในระดับเข้มข้น เพื่อจะไปเป็นบรมครูของชาวโลกหรือสัตว์โลกในยุคอื่นๆ หรือถ้ามุ่งที่จะไปเป็นพระอรหันต์ หมกกิเลสเท่านั้น ไม่คิดที่จะเป็นครูใคร ก็ปฏิบัติหย่อนลงมาสักนิด แต่ถึงอย่างนั้นก็ต้องปฏิบัติ แต่ไม่ถึงกับหย่อนยาน

บารมี คืออะไร

บารมีคือความดีอย่างยิ่งยวด ที่ทุกคนจะต้องทำ ทำงานกระทั่งกลายเป็นนิสัย กลายเป็นพื้นใจอย่างแท้จริง ที่ทุกคนจะต้องทำให้กลายเป็นนิสัย จนส่งผลให้ว่าไม่ว่าจะเกิดที่ชาติใด นิสัยที่ไม่ดีจะนึกไม่ออก มีแต่นิสัยทำความดีไปตลอดทุกๆชาติ ซึ่งสิ่งใดก็ตามถ้าเราทำงานดี และเริ่มทำตั้งแต่เด็ยวันนี้ ทำงานกระทั่งตาย ก็จะคิดเป็นนิสัย เช่น การที่พ่อแม่สอนให้สวดมนต์ก่อนนอน ให้ทำตั้งแต่เล็กจนโต ก็จะได้นิสัยนี้ติดตัวไป คือ คืนไหนไม่ได้สวดจะนอนไม่หลับ ยิ่งถึงขั้นรู้คำแปล ก็จะยิ่งได้ความรู้เพิ่มขึ้น และส่งผลให้เราประพฤติดี จนเราสวดมนต์ดี มีความรู้ดี และทำความดี สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ในชาติต่อ ๆ ไปเราจะคุ้นเคยกับเสียงสวดมนต์ เขาเรียกว่า นิสัยข้ามภพข้ามชาติ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสเสมอว่า ให้หมั่นสร้างความคิดอย่างยิ่งยวด เพื่อให้ใจนั้นพอใจในการทำ ความดี ไม่ย้อนกลับไปทำความชั่วอีก ให้เกิดในที่ดีๆ และเมื่อเกิดแล้วก็จะได้ไปที่ดีๆ นั่นคือหลักประกันที่จะส่งผลให้เราไปพบเจอแต่สิ่งที่ดีๆ อยู่ตลอดทุกภพทุกชาติ

บารมี 10 ทศ มีอะไรบ้าง

ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี ทั้ง 10 ประการนี้จะเราจะต้องทำอย่างยิ่งยวด คือ ทำแบบเอาชีวิตเป็นเดิมพัน และทำอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ถ้าใครยังทำไม่ได้ ชาตินี้ก็ยังลุ่มๆ ดอนๆ เรื่องชาติหน้าไม่ต้องพูดถึง แต่ถ้าทำได้แล้ว ชีวิตนี้จะไม่มีตกต่ำ เพราะว่าความดีมันฝังเข้าไปอยู่ในใจ ในเลือด ในเนื้อ ในกระดูก ความตกต่ำจะไม่บังเกิดกับเรา แม้ว่าชาติก่อนๆ จะได้เคยทำความชั่วมา

ก็ตาม คือถ้าทำกรรมชั่วมาไม่หนักมาก ผลกรรมนั้นจะมาแบบผ่อนส่งไม่หนักสาหัสเกินไป ก็เพราะเรากระทำดีมา ๆ ในชาตินี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กรรมนั้นยังตามมาไม่ทัน

รายละเอียดของบารมีใน 10 ทศ มีว่าอย่างไร

ทานบารมี

ทานคือ การให้ การเสียสละ ทานเป็นศัตรูของความตระหนี่ ความโลภ พุดง่าย ๆ คือ ของตัวก็ไม่ให้ใคร ของของคนอื่นอยากจะได้ มนุษย์ที่ใจหายาบ คือ คนโลภ หย่อนลงมาอีกคือ ของคนอื่นไม่เอาและของตัวก็ไม่ยอมให้ใคร อันนี้เรียกตระหนี่ ถ้าตระหนี่หนักๆ เรียกว่า จี๋เหนียว ทานบารมีเอามาแก้โรคตระหนี่ จี๋เหนียว ความเห็นแก่ได้ ความโลภ ข้อนี้อือเป็นตัวถ่วงไม่ให้เข้าถึงศูนย์กลางกาย เพราะมันนึกถึง ดอกเบี้ย เงิน แשר วงไฟ เป็นต้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า ถ้าต้องการจะไปนิพพาน ต้องรู้จักให้ทานอย่างยิ่งยวด

มีเรื่องเล่าสมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปิงกร ได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในปัจจุบัน (ตอนที่ท่านยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่) ได้ทำนายพุทธพยากรณ์ พบว่า อีก 4 อสงไขยกัปแสนมหากัปเท่านั้นที่พระโพธิสัตว์ (สุเมธคาบส) จะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเบื้องหน้า จากนั้น พระโพธิสัตว์จึงตรวจดูว่า บารมีใดหนอที่ต้องทำอย่างยิ่งยวด เพื่อให้หมดกิเลสในภพเบื้องหน้า จึงพบข้อ ทานบารมี เป็นข้อแรก ต้องมีนิสัยรักการเสียสละ รักเป็นชีวิตจิตใจ ไม่ให้มีความตระหนี่ ความเสียสละ ความโลภ เหลือค้างติดอยู่ในใจแม้สักนิดเดียว คั่งการเทน้ำในหม้อแบบคว่ำหม้อเลย ไม่ให้เหลือน้ำติดอยู่ในหม้อเลยแม้สักหยด “เห็นคนขาดแคลนไม่ว่าจะต่ำทรามสูงส่งและปานกลาง ก็จงให้ทานให้หมดเหมือนหม้อน้ำที่เขาคว่ำปากไว้ฉนั้น” นี่คือการอุปมาของพระโพธิสัตว์

สำหรับพวกเรา ถ้าถึงกับยกบ้านทั้งหมดก็ไม่มีที่อยู่กัน หรือเงินเดือนออกก็เทหมด ก็ไม่ต้องกินกันล่ะ ในกรณีของพวกเรา ก็คงต้องมองกันอีกรูปแบบหนึ่ง แทนที่จะให้หมดตัวลักษณะนี้ คงต้องเป็นการแบ่งปันให้ ให้พอเหมาะกับสภาพของตนเอง เป็นแบบแบ่งปันกันทุกวัน เช่น ดักบาตรทุกวันไม่ให้ขาดแม้แต่วันเดียว ลองตั้งเป้าว่าเราจะให้ทานโดยการดักบาตรทุกวันอย่างยิ่งยวด ไม่ให้ขาดเลย หรือเราจะจัดอาหารให้พ่อแม่ทุกวันอย่างยิ่งยวด ไม่ให้ขาดทุกวันเลย หรือข้าพเจ้าจะดูแลสามี/ภรรยา/บุตรอย่างดีเยี่ยม ทุกๆ วันไม่ให้ขาด หรือถ้ามีขอทานมาขอ จะให้มากให้น้อยข้าพเจ้าก็จะให้ทานทุกครั้ง ไม่ปฏิเสธ ให้ในจำนวนที่ควรให้ ตามเพศตามภาวะ หรือใครที่ปากหน้ามาขอความช่วยเหลือ ก็ต้องเจือจุนให้บ้างไม่มากก็น้อยตามกำลังที่เราพอช่วยเหลือได้ ที่สำคัญเมื่อให้ไป

แล้วก็อย่าเสียดาย ให้แล้วให้เลย นั่นคือการให้ทานในระดับชาวบ้าน ทำอย่างนี้ได้ ก็ชาติๆ ก็จะไม่เป็นผู้ที่ถือคอกาก จะเป็นผู้มีทรัพย์ในภพหน้าต่อไป

ศีลบารมี

สุเมธดาบส บอกว่า ศีลบารมี คือการรักษากายวาจาใจให้เรียบร้อย ทางโลกศีล 5 ทางพระศีล 227 และนอกจากนี้ ยังมีกฎหมายบ้านเมือง มารยาทสังคม ข้อควรประพฤติปฏิบัติอีก เพื่อกำจัดความไม่งามไม่ตัวของตนเอง ไม่ให้ไปสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ความไม่งามเช่น ของแข็ง ของเหลว แก๊ส ที่ออกจากตัวเรา เช่น ผายลม น้ำมูก น้ำลาย ขกเว้นคุณธรรม นอกนั้น ไม่มีอะไรดี ดังนั้น เราต้องระมัดระวัง ตั้งแต่มารยาทเล็กๆ น้อยๆ จนกระทั่งศีล กฎหมายบ้านเมือง ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อไม่ให้เราไปทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

ศัตรูของศีล คือ ความหยาบคาย ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต้องใช้ศีลกำจัด กรรมที่เรามีความหยาบ คายติดข้ามภพข้ามชาติมา เพราะฉะนั้น ในชาตินี้ เราต้องรักษาศีลและฝึกมารยาทอย่างขยันตลอดจนรักษากฎระเบียบ วินัยของหมู่คณะอย่างขยันขันแข็งเช่นกัน คำอุปมาของศีล มีดังนี้ เปรียบกับการรักษา ขนหางของสัตว์จามรี ขอมตายเพราะรักษาขนหาง

การรักษาศีล ทำให้ไม่ก่อเวรหรือภัยให้แก่ใคร ก็เกิดหลักประกันในชาติต่อไป คือ ร่างกายไม่พิการ สุขภาพพลานามัยแข็งแรง เพราะไม่เคยสร้างความพิการให้ใคร ศีลที่รักษาดีเปรียบเสมือนเกราะเพชรคุ้มกันกายที่เดียว

เนกขัมมบารมี

คือ การออกบวช ความปลื้มตัวปลื้มใจออกจากการครองเรือน เพื่อให้หมดห่วงจากสามี/ภรรยา/บุตร/สมบัติ เป็นต้น เหล่านี้เปรียบเสมือนเครื่องพันธนาการ อย่างน้อยที่สุดให้รักษาศีล 8 ศัตรูของเนกขัมมบารมี คือ กาม ตลอดจนความสุขทางเนื้อหนังต่างๆ

ปัญญาบารมี

ความโง่ ความไม่รู้เหตุผล คือศัตรูภายในตัวผองในการไปพระนิพพาน แก้ไขโดยการสร้าง ปัญญาบารมี คือ สร้างความรู้ให้ตนเอง การคบกับภิกษุสามเณรที่รู้จริง ช่วยชี้ทาง กำจัดความโง่ให้

วิริยบารมี

ความขี้เกียจ เพราะกลัวเหนื่อย คือศัตรูอีกเช่นกัน ความมีวิริยะ คือความไม่กลัวต่ออุปสรรค พยายามข้ามต่ออุปสรรคต่างๆ มีความกล้า เพียรอย่างยิ่งยวดเพื่อฝ่าฟันอุปสรรคทุกชนิด เพื่อปรับปรุงตนเองทั้งนั่ง ยืน เดิน นอน รมั้คระวังตัวอยู่ในการทุกเมื่อ ประคับประคองความเพียรให้มั่นคงตลอดไป เพียรแก้ไขนิสัยที่ไม่ดีของตนเอง ให้นำราชสีห์มาเป็นตัวอย่าง

ขันติบารมี

คือ การสร้างความอดทนต่อร่างกาย เพื่อควบคุมปัญญาให้ประพฤตินในสิ่งที่ชอบ ไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจของกิเลส ต้องอดทนต่อการขบถอง สรรเสริญ และดูถูกเหยียดหยามด้วย อุปสรรคในข้อนี้คือ ความคลอนแคลนของจิตใจ อันเกิดจากความขี้ขลาด เข้าวุ่นต่างๆ

สัจจบารมี

คือ ความจริง จริงใจต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย คือ เราจะต้องจริงอย่างยั้งยวด จึงจะสลัดทิ้งความโลเลได้ อุปสรรคในข้อนี้คือ ความโลเล

อธิษฐานบารมี

คือ ความตั้งมั่น ความตัดสินใจเด็ดเดี่ยว วางจุดหมายการเดินทางไว้อย่างแน่วแน่มั่นคง ไม่ลดระดับความสูงของเป้าหมายเด็ดขาด ควรวางเป้าหมายที่ 100 % ทำเกิน 100 % ได้ ห้ามต่ำกว่า 100 % เด็ดขาด เปรียบเสมือน การตั้งเป้าหมายว่า เมื่อแต่งงานแล้วจะประคับประคองครอบครัวให้ได้ 100 % ก็ต้องทำให้ได้ เลี้ยงครอบครัวได้ก็ต้องเลี้ยงพ่อแม่ได้ด้วย หรือเมื่อวางแผนงานอะไรไว้ ก็ต้องทำให้สำเร็จ ไม่ใช่แพลนไว้นิ่งๆ

สัจจบารมี จะอยู่คู่กับอธิษฐานบารมีเสมอไป สัจจะ คือ ความจริงจัง/จริงใจ อธิษฐาน คือ ความสามารถในการตั้งเป้า และเมื่อตั้งเป้าหมายไว้แล้วต้องทำให้จริง อุปมาดั่งความคงทนของภูเขาไม่หวั่นไหวต่อสิ่งต่างๆ ดังนั้นเราต้องไม่หวั่นไหวในการสร้างบารมี

เมตตาบารมี

คือ การสร้างความน่าเข้าใกล้ให้กับผู้คนรอบข้าง สร้างความปรารถนาดี เมตตา ปรานี คิดเกื้อกูลให้ผู้คนรอบข้าง หรือเพื่อนร่วมโลก แม้แต่สัตว์เล็กสัตว์น้อย เราจะขนไปให้เกลี้ยง อุปมาดั่ง

สายน้ำในแม่น้ำ ได้แผ่ความเย็นไปให้เสมอหน้ากันทุกหนทุกแห่ง คือการที่เรารู้จักแผ่ความเมตตาให้ทั้งคนดีและคนเลวเสมอกัน

อุเบกขาบารมี

คือ ความวางใจให้เป็นกลาง สงบ ราบเรียบ ไม่โอนเอน ไม่ยินดียินร้าย ด้วยความชอบหรือความชัง อุปมาดั่งแผ่นดิน ธรรมชาติย่อมวางเฉยในของที่สะอาดและไม่สะอาด เราจึงต้องเว้นจากความยินดี และความโกรธ ต้องหมั่นทำตัวเป็นดาซึ่งทั้งความดีและความเลว

บารมีทั้ง 10 ทศ นี้ เปรียบเสมือน เสาค้ำใจ

ความสำคัญของ บารมี กับ ศูนย์กลางกายฐานที่เจ็ด

สำหรับปัญหาในการฝึกปฏิบัติสมาธิ ที่พบประจำ ได้แก่

1. หาศูนย์กลางกายยาก
2. ตะล่อมใจให้เข้าหาศูนย์กลางกายยาก
3. เมื่อตะล่อมใจให้เข้าหาศูนย์กลางกายได้ และนึกดวงแก้ว/องค์พระได้แล้ว แต่จิตยังเข้าไปในศูนย์กลางกายไม่ได้
4. เมื่อจิตเข้าไปในศูนย์กลางกายได้แล้ว เห็นดวงแก้ว/องค์พระได้แล้ว แต่รักษาใจไว้ในศูนย์กลางกายยาก ใจมันลนออกง่าย

การแก้ไขปัญหา ทั้ง 4 ประการนี้ คือ การได้นำเพ็ญบารมีทั้ง 10 ทศ มาอย่างดี

ทำไม ผู้ที่มีบารมี 10 ทศ อย่างถึงพร้อม จึงเข้าถึงพระธรรมกายได้ง่าย

เพราะใจไม่ติดเครื่องล่อ เครื่องหลอกภายนอก ทำให้ใจกลับเข้าข้างในง่ายขึ้น (ดำเนินจิตเข้าสู่ศูนย์กลางกาย จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกาย)

เครื่องล่อหลอกของมุนษย์มีอะไรบ้าง และแก้ไขโดยการบำเพ็ญบารมีอย่างไร

1. ทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ซึ่งมีทั้งสมบัติที่จำเป็น และที่เกินความจำเป็น ทำให้ใจไปห่วงในส่วนที่เกินความจำเป็นนั่นเอง และทำให้ใจไม่ยอมเข้าสู่ศูนย์กลางกาย ซึ่งวิธีแก้ไขคือ ต้องหมั่นทำทาน โดยเอาสมบัติส่วนที่เกินความจำเป็นมาทำทาน แต่ก็ไม่ใช่ทำจนหมดตัวหรือเกินตัว เพียงแต่ให้เหลือแต่สมบัติที่จำเป็นก็พอ พระพุทธองค์จึงได้แนะนำให้รู้จักการสร้าง ทานบารมี

2. ความมั่งง่ายของเรา คือ เหตุที่ทำให้เกิดความรำคาญใจกับทุกสิ่งรอบตัว เลยพาลอยากจะทำลายทุกสิ่งรอบตัวไปด้วย พระพุทธองค์จึงได้แนะนำให้บำเพ็ญศีลบารมี จะได้ไม่เป็นคนมั่งง่าย ไม่ไปสร้างความรำคาญใจให้ใคร ไม่ไปทำลายใคร ให้เกิดความระมัดระวังกาย/วาจา/ใจ

3. ความรักสวยรักงาม คือ เรื่องการก่อให้เกิดกำบังเกิดขึ้น ยึดติดในความสวยความหล่อ ภายนอก ใจจึงไม่ยอมเข้าสู่ศูนย์กลางกาย พระพุทธองค์จึงได้แนะนำให้ยึด เนกขัมมบารมี คือ ให้ออกบวช หรือ หมั่นถือศีล 8 เช่น ศีล 8 ข้อที่ 3 ประพฤติพรหมจรรย์ ข้อที่ 6 วิกาลโภชนา การงดอาหารมื้อเย็น ข้อที่ 7 ลดการบันเทิงสนุกสนาน และข้อ 8 ไม่นอนบนพูกนุ่ม ๆ หนา ๆ ลดเรื่องความสบาย ก็ทำให้ลดการนึกเรื่องงามได้ใจที่ไม่ผูกในเรื่อง อาหาร ความสบาย เมื่องามลดลง ใจก็จะกลับมาสู่ศูนย์กลางกายเอง ถ้าลดรักสวยรักงาม หมั่นประดับประคองด้วยศีล 8 แล้วจะไม่รู้จักคำว่า อกหัก เสียใจอีกเลย

4. ใจของคนเรายังขาด โยนิโสมนสิการ คือ ยังจับแง่คิด มุมมองไม่ค่อยถูก จนท้ายที่สุดก็โง่งไปเลย เพราะความไม่รู้ ใครก็ตามที่จับแง่คิดถูก ไม่นานเรื่องดีๆ จะบังเกิดขึ้น ใจก็จะเริ่มคุ้นกับความดี อุปมา ของการเชื่อถือ กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สิงสถิตย์ภูเขาดันไม้ แม่น้ำ เพื่อให้ช่วยเหลือคุ้มครอง นี่คือการไม่รู้ วิธีง่ายๆที่จะจับแง่คิด-มุมมองให้ถูก คือ การทำตามวิธีการที่พระพุทธองค์สอนไว้ ทำไปพิจารณาตามไปด้วยว่า ทำไมท่านถึงสอนให้ปฏิบัติเช่นนั้น แรกๆ อาจจะไม่เห็นดี เห็นงามด้วยทั้งหมด แต่เมื่อได้ลองปฏิบัติตามวิธีการของท่าน ก็จะเห็นดีเอง และเมื่อลองพิจารณาให้ดีๆ พบว่า คำสอนของท่านเข้ากับสังคหวัตถุ 4 คือ ทานปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตคา สิ่งนี้พระพุทธองค์ จึงเน้นให้รู้จักการสร้าง ปัญญาบารมี

5. ความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่กล้าปรับปรุงตนเอง จึงต้องสั่งสมความกล้าที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองแบบมีเหตุผล การรู้จักปรับปรุงพฤติกรรม/ร่างกาย/การทำบุญ เป็นประจำ ปรับทุกสิ่งทุกอย่าง จะช่วยแก้ไขข้อผิดพลาด อึดอัด ขัดข้องได้ พระพุทธองค์จึงแนะนำให้เรารู้จักบำเพ็ญวิริยบารมี คือ กล้าที่จะลุกขึ้นมาปรับปรุงตนเอง และสิ่งรอบข้างให้ดีที่สุดอย่างมีเหตุมีผล (วีระ แปลว่า กล้า)

6. การรู้จักลดความกระทบกระทั่งจากบุคคล แบ่งเป็นบุคคลที่อยู่เหนือกว่า บุคคลที่เสมอเรา และบุคคลที่อยู่ต่ำกว่าเรา สังเกตว่า ทุกครั้งที่มีการกระทบกระทั่งกับบุคคลเหล่านี้ ใจจะหงุดหงิด ทำให้ใจหลุดจากศูนย์กลางกาย การแก้ไข คือ การหักคอกตน ด้วยเหตุด้วยผล โดยเฉพาะกับบุคคลที่อยู่ต่ำกว่าเรา ซึ่งจะทำให้เรารู้จักหาเหตุผลได้อย่างยอดเยี่ยม เรื่องที่ไม่เคยมีโยนิโสมนสิการก็จะเกิดขึ้น โดยปกติเราจะยอมอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเหนือกว่า เพราะเป็นเจ้านายเรา และกลุ่มเสมอเรา เพราะเป็นพรรคพวกกัน เมื่อเรารู้จักคอกตนต่อกลุ่มบุคคลที่อยู่ต่ำกว่าเสมอๆ ท้ายที่สุด ปัญญาที่จะ

แดกฉาน เพราะใจของเราสามารถคิดสอนเหตุที่มาที่ไป รู้จักอธิบายด้วยเหตุด้วยผลได้อย่างใจเย็น พระพุทธองค์ จึงแนะนำให้รู้จักสร้าง **ขันติบารมี** ให้แก่กล้าขึ้น

7. ความกลัวเสียน้ำ ไม่กล้ารับสิ่งที่ตนกระทำผิดพลาด เมื่อไม่กล้ารับ ก็ต้องโกหก ขอมรับซะว่า เรามีโอกาสที่จะทำผิดพลาดได้ เพราะเรายังไม่เก่งพอ ให้ลดมานะทิฐิลง อย่ากลัวเสียน้ำ จงกล้ารับผิดชอบ ท้ายที่สุดจะกลายเป็นคนรักความดียิ่งกว่ารักหน้า เราก็จะไม่โกหก พูดอย่างไร ก็ทำอย่างนั้น ใจก็ไม่หวาดระแวงไม่กลัวความผิด หรือเสียน้ำ พระพุทธองค์ จึงแนะนำให้มี **ธัญจบารมี**

8. การพบเจออุปสรรค จากการทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย แล้วไม่ย่อท้อ ประโยชน์คือเป็นผู้ไร้กังวล ตรงนี้จะทำให้เป็นผู้มีฤทธิ์ทางใจ ทุกอย่างในโลกนี้ขึ้นอยู่กับความคิด พระพุทธองค์ เรียกข้อนี้ว่า การสร้าง **อธิษฐานบารมี**

9. การผูกใจเจ็บ ไม่รู้จักให้อภัย การมักโกรธ แบบประเภทโกรธข้ามคืน ซึ่งถ้าเป็นคนวัด (บุคลากรภายในวัดพระธรรมกาย) ด้วยแล้ว ไม่ควรโกรธข้ามชั่วโม่งเด็ดขาด พระพุทธองค์จึงแนะนำ ให้เป็นผู้มี **เมตตาบารมี** ถ้าหมั่นทำบ่อยๆ ใจของเราก็จะโตวันโตคืน

10. คนเราคิดเครื่องล่อที่เรียกว่า โลกธรรม 8 คือ สิ่งที่มากระทบใจ 8 อย่าง ได้แก่ การได้ลาภ-เสื่อมลาภ ได้ยศ-เสื่อมยศ ได้คำสรรเสริญ- นินทา ได้สุข/สบาย- ทุกข์ เมื่อรู้ว่าเป็นเช่นนี้ พระพุทธองค์ จึงได้แนะนำว่า ให้รู้จักสร้าง **อุเบกขาบารมี** ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ขอให้มองไปข้างหน้า คว้าจับของมันคืออะไร แล้วให้ยอมรับผลที่จะเกิดขึ้น

ถ้าเรามีบารมี 10 ทศ นี้ เป็นของคู่กับศูนย์กลางกาย ดังนั้น เราก็จะมีพระนิพพาน เป็นที่ไป

ภาคผนวก ค

เรียบเรียงจากบทสัมภาษณ์ พระภวนาวิริยคุณ เมื่อ 25 ธันวาคม 2547 (ข้อ 1-22) และวันที่ 21 เมษายน 2548 (ข้อ 23-30)

1) แนวทางการสร้างบารมีของวัดพระธรรมกายเป็นอย่างไรครับ

ในแง่มุมที่หลวงพ่อมอง บารมีคืออะไร มีมุมมองอยู่ 2 อย่าง

มุมมองประการที่ 1 บารมีก็คือบุญ แต่ว่าเป็นบุญที่มีคุณภาพพิเศษ เป็นบุญชนิดที่เอาชีวิตเป็นเดิมพัน ในพระพุทธศาสนาพูดถึงการทำบุญที่คุ้นๆ กัน ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา บุญกิริยาวัตถุ 3 บุญกิริยาวัตถุ 10 บารมีก็คือบุญที่มีคุณภาพพิเศษเพราะว่าในการทำบุญทำแบบเอาชีวิตเป็นเดิมพัน คือ ตีกันสุดๆ ทำให้สุดความรู้ความสามารถมันจึงได้คุณภาพสุดๆ เกิดขึ้น

ประการที่ 2 บารมีคือ นิสัย นิสัยอะไร นิสัยที่เอาชีวิตเป็นเดิมพันในการสร้างบุญหรือในการทำบุญ คือ เมื่อเราทำบุญเพื่อให้ได้คุณภาพสูงๆ ประจำ หนักเข้ามันก็กลายเป็นนิสัย

สรุปบารมีในเชิงปฏิบัติมี 2 อย่างคือ

1. บารมี คือ บุญที่มีคุณภาพพิเศษอันเกิดจากการอุทิศชีวิตไปสร้างบุญมา
2. บารมี คือ นิสัยการเอาชีวิตเป็นเดิมพันในการสร้างคุณดีหรือสร้างบุญ

ที่นี้มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องมาสร้างบารมี

ตั้งแต่เกิดมาเราก็มีนิสัยทั้งดีและไม่ดี ทุกคนแหละนิสัยดีก็มีไม่ดีก็มี นิสัยทั้งดีและไม่ดีเกิดมาได้ อย่างไรก็ตามในตัวเรา คำตอบก็คือ เกิดจากการย่ำคิด ย่ำพูด ย่ำทำ ถ้าย่ำคิด ย่ำทำ ย่ำพูดที่ดีเราก็ได้นิสัยที่ดีติดตัวมา ถ้าย่ำพูด ย่ำทำไม่ดีเราก็ได้นิสัยไม่ดีติดตัวมา สรุปว่านิสัยตัวเราทำเอง เมื่อเป็นนิสัยเราส่งผลอย่างไรกับเรา ก็ส่งผลว่า ถ้ามีโอกาสก็จะทำอย่างนั้นอีก ไม่ว่าทั้งดีหรือไม่ดี

ถ้าจะให้คำจำกัดความ นิสัยก็คือ โปรแกรมประจำตัว ไม่ว่าทางด้านดีหรือด้านเลว นิสัยคือ โปรแกรมประจำตัว ถ้าว่านิสัยที่ได้มาใครเป็นผู้สร้าง เราสร้างเองเราเป็นโปรแกรมเมอร์เอง เป็นอันว่านิสัยเราสร้างเอง ไม่ใช่เทวดานำมาให้

ในเมื่อนิสัยมีทั้งดีและเลว ถ้ามว่า นิสัยเลวๆ มันมายังไง เมื่อเราไล่ไปก็ตั้งแต่เราเกิดมาแล้ว มันมีสิ่งหนึ่งมาบีบคั้นใจเราโดยเราก็ไม่รู้ตัวกัน พระพุทธองค์ทรงเรียกที่มันบีบคั้นใจเรานั้นว่า กิเลส และทรงชี้ว่ามันมีอยู่ 3 พวกใหญ่ๆ คือ 1. โลภะ 2. โทสะ 3. โมหะ ทั้งโลภะ โทสะ โมหะ นี้มันบีบคั้น

ใจเรามาตลอด และเพราะความที่เราไม่ค่อยทนต่อมันมันก็เลยบีบเอาบีบเอาทำให้เราย้ำคิด ย้ำพูด ย้ำทำ ในทางที่ไม่ดีและก็กลายเป็นนิสัยหรือโปรแกรมไม่ดีติดตัวมา

นิสัยที่ไม่เหล่านี้บางอย่างก็ติดตัวมาข้ามชาติด้วย นิสัยที่ไม่ดีๆ ที่ติดตัวมาข้ามชาติ หรือนิสัยที่ดีติดตัวมาข้ามชาติก็ดี ภาษาพระเรียกว่า สันดาน ดังนั้น นิสัยก็คือเราเพาะในชาตินี้ สันดานติดข้ามชาติมา เรามาสังเกตต่อ นิสัยที่ค้ำเป็นอย่างไร ก็เป็นนิสัยที่ตรงกันข้ามกับกิเลส 3 ตัว คือ นิสัยรักการทำทาน มาสู้กับโลภะคือ ความโลภ นั่นแหละ นิสัยรักษาศีล มาสู้กับโทสะ นั่นแหละ นิสัยทำภาวนาก็มีปัญหาเกิดขึ้น ก็มาสู้กับโมหะนั้นแหละ ตกลงมี 3 กองทัพประจันหน้ากันอยู่

ฝ่ายบาปหรือฝ่ายกิเลสก็มี 3 ททัพ ได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ ฝ่ายบุญหรือฝายนิสัยดีๆ ก็มีมา ประจันหน้าว่า ทาน ศีล ภาวนา จัดเจนอยู่แล้ว 3 ททัพก็ยันกัน มองต่อไปอีก เมื่อเราศึกษาพระพุทธศาสนา มาถึงตรงนี้เราก็ต้องรู้ว่า นิสัยไม่ดีก็นำความเดือดร้อนมาให้เราตลอดเวลาอยู่แล้ว เราอยากให้หมดไป หรืออยากให้มันมีต่อ เราก็อยากให้มันหมดไป แล้วจะทำยังไงนิสัยไม่ดีเหล่านั้นจะหมดไป นิสัยเรา มองออกเพราะเป็นสิ่งที่แสดงออกมา แต่ต้นเหตุที่ทำให้เกิดนิสัยที่ไม่ดีนั้นละ คือ โลภะ โทสะ โมหะ หรือกิเลส เราเห็นตัวมันไหม เราไม่เห็น เมื่อเราไม่เห็นตัวมันแล้วมันก็ออกมาในพฤติกรรมที่ไม่ดี จังหวะเวลาเราจะลบล้างมันเราไม่เห็นตัวมันเราก็ต้องแก้ตรงพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งถ้าเราปราบพฤติกรรมที่ไม่ดีไปได้ มันจะมีผลกระทบต่อกิเลสที่ซุกอยู่ในใจ มันก็มีผลเล่นเอามันแสดงฤทธิ์ออกมาไม่ได้ มันก็เลยฝ่อลงไปๆ ถึงไม่เห็นมัน มันก็อำแย่ง เหมือนยา เวลาเราป่วยใช้กินยาเข้าไปรักษา เราไม่เห็นตัวเชื้อโรค เราเห็นแต่อะไร เราเห็นแต่อาการไข้ที่แสดง เมื่อเรากินยาเข้าไปถ้ามันถูก อาการไข้มันก็ลดลงๆ เป็นปกติ ก็แสดงว่าเชื้อโรคมันตายหมดแน่ๆ หรือไม่ตายทั้งหมด ก็เกือบหมด นั่นแหละ เมื่อเราไม่อยากจะให้นิสัยไม่ดีเหล่านั้นอยู่ในตัวเรา เราจะกำจัดมัน เราก็ต้องเอาพฤติกรรมดี ๆ เข้ามาใส่แทน ย้ำคิด ย้ำพูด ย้ำทำ ในทางดีให้เยอะๆ เข้าไป ซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกระทั่งมันหนาแน่นพอ ที่จะล้มล้างนิสัยไม่ดีเก่าๆ เสีย

แต่ก่อนที่เราจะเอานิสัยดีๆ เข้าไปแทนที่ เราต้องดูพฤติกรรมก่อน พฤติกรรมที่ไม่ดีของเรา ถ้าว่าไปแล้วโดยทั่วไปก็คือ พฤติกรรมผิดศีลนั่นเอง ผิดศีล 5 บ้าง หรือพฤติกรรมอกุศลกรรมบท 10 เป็นหลัก พฤติกรรมทางด้านไม่ดีเวลามนุษย์ทำ มนุษย์มักจะเอาชีวิตเป็นเดิมพันไปทำ ด้านไม่ดี เอาชีวิตเป็นเดิมพันเป็นยังไง รู้ไหมนะว่าฆ่าเขาอะเดียวเขาจะฆ่าเอามั้งนะ รู้ แล้วมันยังฆ่ากันใหม่ ฆ่า นั่นก็แสดงว่าเวลาจะผิดศีลข้อที่หนึ่ง เจ้าก็เอาชีวิตเป็นเดิมพันไปทำผิดมา เวลาเจ้าจะขโมย จะคด จะโกงเขา รู้ไหมว่าเขาจะเอาตายถ้าเขารู้เขา รู้ แล้วเจ้าก็ยังไปคดไปโกงเขา นั่นแหละเจ้าเอาชีวิต

เป็นเค็มพัน ไปคิดศีลข้อที่สอง รู้ใหม่ไปยุ่งกับสามภรรยาคนอื่น หากเจ้าของเขารู้เข้าเขาเอาเราตายนะ รู้ แล้วยังไปยุ่งใหม่ ยุ่ง เอาชีวิตเป็นเค็มพันไปคิดศีลข้อที่สาม ไปใส่ความไปโกหกหลอกลวง เขาจับได้เขาเอาตายนะ รู้ แต่ก็ยังไปใส่ความไปหมิ่นประมาทเขา ต้องขึ้นโรงขึ้นศาลไล่ฆ่ากันก็มี รู้ใหม่ว่ากินเหล้าจะตายนะ และก่อนตายก็สารพัดโรครู้ใหม่ รู้ ก็ยังอุทิศสัพเพททิยาไปกิน เป็นเครื่องยืนยันว่า เวลาทำความชั่ว มนุษย์เอาชีวิตเป็นเค็มพันไปทำกันซะเยอะเลย เมื่อเป็นอย่างนี้นิสัยไม่ดี โปรแกรมไม่ดี โปรแกรมชั่วๆ มันจึงได้แข็งแรงไม่อ่อนแอ เพราะเราใช้ชีวิตเป็นเค็มพันไปทำมา แต่เวลาโปรแกรมดีๆ ไปทำทาน ไปรักษาศีล ไปสวดมนต์ภาวนา ตั้งแต่เล็กจนโตเคยเจอบ้างใหม่ ที่เอาชีวิตเป็นเค็มพันไปตักบาตรทำทาน ไม่มีหรือก ชีวิตไปเค็มพันรักษาศีลไม่มี นั่งสมาธิเอาชีวิตเป็นเค็มพันอย่างเจ้าชายสิทธัตถะวันจะตรัสรู้อย่างนั้นนะ แม้ร่างกายเลือดเนื้อในร่างกายจะแห้งเหือดหายไป เหลือแต่หนังเอ็นก็กระดูกก็ตาม ถ้าไม่บรรลุตัมมาสัมโพธิญาณก็จะนั่งตายกันอยู่ที่นี่ ไม่มีใครทำมีแต่องค์นั้นแหละทำ ภาพตรงนี้ต้องให้ชัด

เมื่อ โปรแกรมด้านลบ ด้านบาป ด้านชั่ว เอาชีวิตเป็นเค็มพันไปทำมา แต่โปรแกรมด้านดี นิสัยดีๆ ทำหยะแหยะๆ ไม่ค่อยเอาจริง เพราะฉะนั้นเมื่อไรๆ พระก็ पैมมาร ไม่ใช่พระชนะมาร ทำแบบนี้ พระ पैมมารหมดแหละ ลูกศิษย์พระ पैมลูกศิษย์มารหมด แล้วทำอย่างไรละพระจะชนะมาร หรือว่าทำอย่างไรละ จะแก้โปรแกรมบาปโปรแกรมชั่ว ที่เราเอาชีวิตเป็นเค็มพันไปทำมา ก็มีทางเดียวว่ามายังไงก็ให้มันไปอย่างนั้น จะแก่นิสัยแล้วได้ชั่วได้ ก็มีทางเดียวเอาชีวิตเป็นเค็มพันทำความดี นี่แหละเป็นการสร้างบารมี ส่วนการเอาชีวิตเป็นเค็มพันไปทำความชั่วนั้นก็บารมีเหมือนกัน นั่นบารมีมาเพีย แต่ที่เราจะทำพูดกันอยู่นี้เป็นบารมีพระ คือเอาชีวิตเป็นเค็มพันในการทำความดี

หลายคนมักจะสงสัยว่าทำไมบารมีจึงมีตั้ง 10 อย่าง แล้วทำไมที่วัดพระธรรมกาย เห็นพอพูดว่าบารมี ก็มีแต่ ทาน ศีล ภาวนา ทำสมาธิกันเท่านั้นเอง ก็จะไปแปลกใจกันทำไมเราก็มาดูกันง่ายๆ เรารู้แล้วนิสัยชั่วๆ ที่มนุษย์ทำกัน หนึ่ง ทำด้วยอำนาจของโลภะ สอง ทำด้วยอำนาจของโทสะ สาม ทำด้วยอำนาจของโมหะ ก็มันมีกิเลสสามตัวนี้เท่านั้น

โลภะเราก็รู้ ก็มันตะเกียตะกายจะเอาของชาวบ้านเขา โลกนี่นะ มีนิสัยตะเกียตะกายเพ่งเล็งจะเอาของคนอื่นในทางไม่ชอบ นิสัยแย่งๆ แล้วมันจะมีผลร้ายติดตัวไปว่า นอกจากชาตินี้เดือดร้อนแล้ว เดือดร้อนเพราะว่า เจ้าของที่เราไปคดโกงเขา เขาจะเล่นงานเอาโทษกับเรายังไม่พอ ผลที่ตามมาอีกอีกๆ ก็คือ ทั้งชาตินี้ชาติไหนยากจนตาย อำนาจแห่งความตระหนี่จะทำให้หูดคอกยากจน ทั้งในชาตินี้และชาติไหนๆ

จากตรงนี้เอง ถ้าไปอ่านในบารมีสิบทิศ ตอนท่านสุเมธคาบสพอได้รับพยากรณ์ว่าจะได้ไปเป็นพระพุทธรเจ้าเบื้องหน้าเท่านั้น ท่านก็พิจารณาเลยว่าบารมีอะไรที่ท่านจะต้องสร้าง ท่านก็มองทะลุออกว่า 'ทานบารมี' ชัดเจน ทำไมท่านมองทานบารมี หนึ่ง ก็เลศตัวแรกที่เป็นกับมนุษย์ก็คือ โลภะ เพราะฉะนั้น ต้องรีบกำจัดมันซะ สอง ในการแก้ไขนิสัยไม่ดีทั้งหลาย ชาติเดียวแก้ไม่หมด ต้องตามแก้กันหลายชาติ เพราะการสร้างโปรแกรมไม่ดี มันซ้ำแล้วซ้ำอีกไม่รู้กี่ร้อยชาติมาแล้ว เวลาจะแก้ ก็ต้องทำดีเป็นอสงไขยๆ ชาติเหมือนกันมันจึงจะแก้กันตก แต่อะไรจะเป็นหลักประกันว่า ในการที่จะเกิดต่อไป เกิดมาแล้วไม่จน ถ้าจน ถึงรู้ว่าอะไรเป็นความดี โอกาสจะสร้างหมดละ ไม่มีหรอก ถึงได้หน้าแห่งกันไปตามๆ กัน

เพราะฉะนั้นทำอย่างไร หนึ่ง ต้องไม่ไปโลภของใครอีกหลัก สอง ทำอย่างไรมันจะไม่จน เพราะถ้ามันจนซะอย่างเดียว ค่ำรถจะมาวัดยังไม่มีเลย จะไปสร้างบารมีที่ไหน จะไปพึ่งเทศน์กัน ยังไง จันหลักประกันที่ไม่ให้จน พระพุทธองค์สังข์ชัดเลยว่า ให้ทาน เพราะฉะนั้นถ้าจะแก้นิสัย โลภะของเรา แล้วก็เพื่อป้องกันไม่ให้คอยอยากจนในภพหน้า ก็ต้องสร้างทานบารมี

การสร้างบารมีคือยังงี้ ก็ให้ทานแบบเอาชีวิตเป็นเดิมพัน หรือที่เรียกว่าเทกระเป่าทำทาน ใครทำให้ดู ไปดูละกัน พระโพธิสัตว์เกิดมาแต่ละชาติ ทำทานแบบเทกระเป่าทั้งนั้นแหละ เอาชีวิตเป็นเดิมพันทั้งนั้นแหละ พระเวสสันดรทำให้ดู เจ้าชายสิทธัตถะก็ทำให้ดู เพราะฉะนั้น ที่วัดพระธรรมกายก็สอนกันยังงี้แหละ ไม่ได้้นอกพระไตรปิฎก เป็นอันว่าที่ทำทานบารมี หลวงพ่อยังไม่ถึงกับเอาชีวิตเป็นเดิมพันเหมือนที่พระเวสสันดรทำ แต่ว่าอะไรที่เรามีทรัพย์สมบัติ ที่เราพอมีจะทำ ได้ ทำมันลงไป พุทธองค์ก็ทรงให้อุปมาเอาไว้แล้วว่า เมื่อไฟไหม้บ้าน สมบัติที่อยู่ในบ้านมีแต่จะถูกเผาเป็นขี้เถ้าไป อะไรที่ขนออกนั่นแหละจะได้เอาไปใช้ข้างหน้า ก็ตัวเรามีไฟแก่ ไฟเจ็บ ไฟตาย มันเผาอยู่แล้ว ไฟชราพยาธิมันเผาอยู่แล้ว สิ่งใดที่นำออกไปทำทานซะก่อน นั่นแหละเอาไว้ใช้ข้างหน้า คือเตรียมสมบัติหายๆ ให้กลายเป็นทรัพย์ละเอียดคือบุญ เป็นบารมีติดตัวไป ภพชาติต่อไป เกิดมาป๊อบ ยีนหรือโครโมโซมประเภทที่ดึงดูดสมบัติได้ หรือทำมาหากินคล่อง มันออกมาส่งผล ถ้ายังงั้น ไม่ลำบากยากจนในการที่จะประกอบอาชีพต่อไปในภพเบื้องหน้า ถ้ายังงี้ มีโอกาสไปสร้างบารมีต่อไปในภพหน้า ทานบารมีจึงต้องทำกันอย่างชัดเจน

ทำไมศีลบารมี จึงตามมา การสร้างความดี ถ้ายังเกิดเป็นสัตว์โลกอยู่ ฟอรัมของสัตว์โลกที่จะสร้างความดีได้จริงๆ คือฟอรัมที่เป็นมนุษย์ หย่อนลงไปหน่อยเป็นเทวดา ฟอรัมอื่นสร้างความดีสร้างบารมีไม่ได้ ได้ก็จับจ๊อย เกิดเป็นสัตว์จะไปสร้างบารมี ไปตกนรกไปเป็นเปรตทำไม่ได้ เกิด

เป็นสัตว์พวกนี้โดยทั่วไปผิดพลาดมาด้วยฤทธิ์โทสะ หลักประกันที่ทำให้เราได้เกิดเป็นมนุษย์ สร้างความดีเรื่อยไป หรือละจากมนุษย์จะไปเป็นเทวดาก็ยังได้ หลักประกันถ้ายังต้องเกิดอยู่เวียนว่ายตายเกิดเพื่อสร้างบารมีเพื่อแก้หนี้สิน หลักประกันที่จะให้เกิดเป็นมนุษย์หรือเทวดา มีอย่างเดียวคือศีล เพราะฉะนั้น จึงต้องรักษาศีลแบบเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ไม่งั้นเดี๋ยวอาจไม่ได้เป็นคน การรักษาศีลก็ต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพันเช่นเดียวกับการทำทานนั่นแหละ เพราะนี่คือเราสร้างประกัน ไม่มีประกันอะไรในโลกประกันนรกให้เราได้ ประกันว่าเราจะไม่เป็นสัตว์เดรัจฉานไม่ได้ ถ้าเรารักษาศีลของเราให้ดีพอ เราประกันตัวเราเองได้ไม่ไปนรกแน่นอน เพราะฉะนั้น ถ้าใครบอกถือศีลเคร่งครัดจนเกินไปก็ตามใจเขาเถอะ เพราะเท่ากับบอกว่า ขาข้างหนึ่งของเขานั้นนะ ไปนรกแล้วนะ มองภาพนี้ให้ชัด แล้วจะเห็นความจำเป็นของการรักษาศีลบารมี

ส่วนเนกขัมมะบารมีมันก็คือศีลบารมีแก่ๆ นั่นแหละ เป็นลักษณะของการตัดไฟต้นลม ไม่ต้องมีกามราคะ ซึ่งก็หมดปัญหาไป

ก็มาถึงปัญญาบารมี เราก็มารู้ว่า ในเมื่อ โลกะ โทสะ โมหะ กิเลสทั้ง 3 ตัว ทานก็ไปยันกับโลกะไปแล้ว ศีลยันกับโทสะไปแล้ว เหลือแต่โมหะ โมหะเป็นตัวโง่ดึ๋งๆ เราจะทำยังไงที่จะให้ฉลาดตั้งแต่ชาตินี้ แล้วก็ฉลาดข้ามชาติหรือเรียกว่าฉลาดไปทุกชาติ ก็ต้องหาทางสร้างปัญญาเพิ่มพูนขึ้นมา ในการที่จะทำปัญญาให้เพิ่มพูนขึ้นมา ถ้าไปดูของท่านสุเมธให้ชัดเจนนะ เคยดูอุปมาของท่านไหม อุปมาชัดเลยว่า ถ้ามีท่านผู้ธรรมะอยู่ที่ไหนก็ตาม จะอยู่ป่า เขา เป็นคนชนชั้นวรรณะไหนก็ตาม ขอให้รู้ จะตะเกียกตะกายไปหาให้จนได้ ท่านอยากได้ปัญญาเป็นเรื่องของการแสวงหาครู เพราะวิธีที่จะเพิ่มพูนปัญญาให้ได้รวดเร็ว นั่นคือหาครูให้เจอก่อน นั่นคือปัญญาบารมีที่อยู่ในทศบารมี ไปดูเถอะ ไปเจอครูแล้วได้ปากทางปัญญามาแล้ว ปัญญาในขั้นต้นก็เป็น จินตมยปัญญา สุตตมยปัญญา แต่ว่าปัญญาตัวจริงเกิดจากภาวนามยปัญญา ภาวนายังไงก็ต้องทำสมาธิ

เพราะฉะนั้น อยากได้ปัญญาบารมีที่สุดท้ายต้องภาวนามยปัญญา ต้องหาครูเป็นเรื่องการเอาทฤษฎีดีๆมา แล้วลงมือปฏิบัติ ได้ครูกำกับแล้วตัวเองปฏิบัติเอง ปฏิบัติไปก็ก้าวสู่ภาวนามยปัญญา นี่คือนิยามปัญญาบารมีตัวจริง การที่จะทำอย่างนี้ให้ได้ก็เร็ว ไม่เอาชีวิตเป็นเดิมพันแล้วจะได้หรือล้มเหลวไม่ได้ ชีวิตของครูบาอาจารย์ท่านก็ไม่รอเราเหมือนกัน

วิริยบารมีอะไร เพียรพยายาม พยายามอะไร พยายามแก้ไขหนี้สินไม่ดี หนี้สินไม่ดีว่าแก้ยาก สันดานไม่ดีข้ามชาติยังแก้ยากหนักเข้าไปอีก อย่าลืมนะว่าเราอยู่ในกามภพ เรื่องกามสุขอยู่ในใจเรา

ข้ามชาติมาไม่รู้เท่าไร เพราะฉะนั้น แก่กันสุดๆ ไม่เอาชีวิตเป็นเดิมพันแก่ไม่ได้ วิริยะจึงต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน นิสสัยไม่ดีก็ต้องแก้ไข นิสสัยไม่ดีที่เคยทำแล้วก็ต้องเลิกทำ ที่ยังไม่เคยทำก็ต้องเว้นชะอย่าไปลองมันเข้า นิสสัยดีๆ ที่ยังไม่เคยทำ ยังไม่เคยเพาะ เพาะขึ้นมา การจะเพาะขึ้นมาก็คงต้องไปหาครูครูที่ให้ปัญญานั้นแหละ ตกกลางปัญญากับวิริยะต้องคู่ไปด้วยกัน เพาะปัญญาตามครูขึ้นมา อะไรที่ดีอยู่แล้วอย่าทิ้ง ทำให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ตกกลางวิริยะบารมีพอแก่กล้ามันก็มาอยู่ตรงภวานาอีกนั่นแหละ

ขันติบารมี หนทางในการสร้างบารมีไม่ใช่ชาติเดียว มันต้องทำกันยาวเหยียด แก่นิสสัยชาตินี้ว่ายาก แก่สันดานข้ามชาติยิ่งหนักเข้าไปอีก เพราะฉะนั้น ถ้าจะแก้ทั้งนิสสัยทั้งสันดานไม่ดีให้มันหมดไป ก็จะต้องยังทำความดีให้มันหนาแน่นขึ้น ในขณะที่เราสร้างวิริยบารมีอย่างเข้มแข็ง แน่นอนอุปสรรคต้องเจอ อุปสรรคจากดินฟ้าอากาศ การทำภวานาให้ได้ดีท่านเข้าป่าเข้าเขา กัน หลวงพ่อหลวงปู่เข้าถ้ำมาแล้ว พระโพธิสัตว์ก็เข้าป่ามาแล้ว พระพุทธเจ้าแม่ตริสรู้แล้ว พระองค์ยังทรงหาที่วิเวกไปอยู่เงียบๆ ตามป่าตามเขา เพราะฉะนั้น หนึ่ง ต้องทนแดด ทนลม ทนฝน ทนความไม่เอื้ออำนวยของดินฟ้าอากาศ สอง ต้องทนทุกขเวทนาที่เกิดจากการเจ็บไข้ได้ป่วย

สิ่งแบบนี้มันต้องการกำลังใจ แล้วกำลังใจอะไร กำลังใจที่เกิดจากการภวานา ยังไม่พอ ยิ่งเราพยายามแก้ไขตัวเองมากเท่าไร ก็มีอยู่สองอย่าง หนึ่ง เราอยู่ท่ามกลางมนุษย์ด้วยกัน เราแก้ไขตัวเองดีขึ้นไปมากเท่าไร ก็มีคนอื่นอยู่สองพวก คือเห็นดีด้วย และต่อต้าน เป็นเรื่องธรรมดา ผู้ที่เห็นดีด้วยเขาก็สรรเสริญ ที่ไม่เห็นดีด้วยเขาก็นิทา เจ้าชายสิทธัตถะออกบวช ปัญจวัคคีย์รับตามไปบำเพ็ญเพียรด้วยนั้นเห็นดีด้วย พวกไม่เห็นดีด้วยมีนะ ประชาชนทั้งหลาย ท่านสุเมธคาบสวอกไว้ว่า นักสร้างบารมีมันต้องอดทนทั้งสรรเสริญและนิทาให้ได้ และ สอง ที่แสนลำบากยากเย็นก็คือ ความอดทนต่อการตัดใจจากความสะดวกสบายต่างๆ ที่เราเคยได้ พระองค์เคยได้อยู่สะดวกสบายสารพัดอยู่ในวังตลอดชีวิตของพระองค์ไม่เคยออกจากวังเลย วันนี้ขึ้นม้าก็ฆกจะควมเข้าป่าไป ถ้าเป็นชาวโลกต้องบอกว่าตายมากกว่าเป็น แต่พระองค์ก็ไป นี่แหละสุดทนเลย

ขันติบารมีเนตรงนี้ ถ้าภวานาไม่เยี่ยมละก็กลับวังดีกว่า แล้วอะไรคือความแตกต่างระหว่างวิริยะกับขันติ ย่อยๆ สั้นๆ วิริยะเป็นลักษณะลุยเดินหน้า แต่เมื่อเจออุปสรรคต้องเอาขันติมาใช้ เดินหน้าต่อไม่ได้แต่ก็ไม่ถอยแม้ครึ่งก้าว ปักหลักอยู่ตรงนั้นพยายามต่อไป นั่นคือ ขันติบารมี เดินหน้าไม่ได้แต่ไม่ถอย มีโอกาสไปต่อ นั่นเพราะอะไร เพราะภวานานั้นแหละศีลมันจึงอยู่ได้ แล้วการจะเสียสละทั้งชีวิตและเลือดเนื้อมันจึงจะก้าวหน้าได้ ไม่อย่างนั้นขันติจะเกิดได้อย่างไร

จากขันติบารมี ก้าวเข้าสู่สังขบารมี สังขจะในที่นี้คืออะไร ที่สร้างบารมีก็เพื่อไปเอาสังขธรรม ไม่ใช่หรือ เจ้าชายสิทธัตถะก็จะเอาสังขธรรมเพื่อเอามาแก้ไขสัตว์โลก ไม่ใช่ มาถึงตรงนี้อาจจะฝากทุกคน ถ้ามว่า หนึ่ง ธรรมะคืออะไร สอง ธรรมะอยู่ที่ไหน ถ้าวว่าธรรมะอยู่ในตู้คงคุยกันยาก อยู่ในพระไตรปิฎก แล้วก่อนที่จะตรัสรู้จะอยู่ที่ไหน ธรรมะอยู่คู่กับโลกหรือต้องรอให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปตรัสรู้ก่อน มันอยู่คู่โลก พระองค์จะตรัสรู้หรือไม่ตรัสรู้ธรรมะมีอยู่แล้ว พระองค์ไปค้นพบต่างหาก ไม่ใช่เป็นผู้สร้างขึ้นมา จึงต้องถามว่า หนึ่ง ธรรมะคืออะไร สอง ธรรมะอยู่ที่ไหน หากจะบอกว่าธรรมะคืออะไร หลวงพ่อไม่อยากจะเถียงกับเขา เขาว่าธรรมะคือธาตุบริสุทธิ์ชนิดหนึ่ง หรือว่าเป็นธรรมชาติชนิดหนึ่ง ที่ใครเข้าถึงแล้วหมดกิเลสได้

ธรรมะคืออะไร คือ ธรรมชาติที่บริสุทธิ์ชนิดหนึ่ง ถ้าใครเข้าถึงแล้วหมดกิเลสได้ รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร ไปค้นเอา พูดไปแล้วเดี๋ยวจะเถียง เขาเป็นว่าเป็นธรรมชาติชนิดหนึ่งที่เข้าถึงแล้วหมดกิเลสหมดทุกข์ได้ การที่จะเข้าถึงธรรมชาติชนิดนี้ ถ้ามั่นเข้าง่ายๆ เจ้าชายสิทธัตถะคงไม่มีความหมาย แต่มั่นเข้ายาก ต้องคนที่ทำจริงเท่านั้นถึงจะเข้าได้ จริงแค่ไหน จริงเท่าชีวิต ธรรมชาตินั้นอยู่ที่ไหน นอกฟ้า ป่าหิมพานต์หรือ ไม่ใช่ อยู่ไหน อยู่ในตัว พระองค์ตรัสไว้ชัดเจนว่า ธรรมะที่เราเอามาตรัสเอามาสอนพวกเราทั้งหมด เราเอามาจากร่างกายที่กว้างสอก ยาววา หนาคืบ อย่าไปสงสัย เพราะถ้าอยากได้ธรรมะนี้ ก็ต้องเข้าไปในตัว ไปเอามาให้ได้แล้วกัน แล้วธรรมะนี้ พระองค์ยังแบ่งชี้ชัดด้วยว่า ธรรมะในส่วนที่เป็นธรรมชาติแท้ๆ ธรรมชาติบริสุทธิ์อันนี้ ซึ่งเมื่อเข้าไปถึงแล้ว จะทำให้หมดกิเลส จะทำพันทุกข์ มีมากมายยิ่งกว่าใบไม้ในป่า คืออะไรไม่รู้แต่มีมากมายยิ่งกว่าใบไม้ในป่า นั่นแหละคือสังขธรรม ส่วนที่พระองค์เอามาเทศน์เอามาอบรมให้ เพราะเป็นเบื่องคั้นที่จะทำให้พันทุกข์ ที่จะทำให้ไปเอาใบไม้ทั้งป่าได้ ในส่วนนั้นคือเทศนาธรรม มีอยู่แปดหมื่นสี่พันข้อที่พระองค์ตรัสเอาไว้

ธรรมะมีสองระดับ หนึ่ง ใบไม้ทั้งป่า สอง ใบไม้ในกำมือ ที่อยู่ในตู้พระไตรปิฎกนั้น ใบไม้ในกำมือ แต่ยังไงก็ตาม ธรรมะนี้อยู่ในตัว แล้วจะเข้าไปในตัวได้อย่างไร ก็หนีไม่พ้นทำภาวนาเข้าไปอีกนั่นแหละ พิจารณามองเข้าไปในตัว มองเข้าไปในศูนย์กลางกาย มองเข้าไปแล้วมันจะเห็นทางสายกลาง แล้วจะมองเข้าไปในตัวได้อย่างไรนี่มีคนประเภทเดียวคือ คนที่มีสังขะ คือมีความจริงใจที่จะเข้าไปเอามาในสิ่งนี้ จริงใจแค่ไหน แคชีวิต เพราะฉะนั้น สังขบารมีจะเกิดได้ก็เป็นเรื่องของภาวนา แต่เป็นภาวนาชนิดต้องเอาชีวิตเป็นเค็มพัน

อธิษฐาน แปรง่ายๆ แบบชาวบ้านเอาไปใช้งาน อธิษฐาน คือ การตั้งโครงการในการแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไปตามลำดับๆ ทั้งป้องกัน ทั้งแก้ไข ป้องกันไม่ให้ตนเองไปทำชั่ว เป็นการป้องกันชนิด

มีแผน แล้วแก้ไขที่จะทำให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป การป้องกัน แก้ไข หรือวางแผนแก้ไขตัวเอง ในทางโลก นักวิชาการวางแผนทำอะไร จะวางแผนล่วงหน้า 20 ปี 30 ปี 50 ปี 100 ปี เก่งแล้ว แต่ทาง พุทธศาสนามองว่า สันดาน นิสัย ไม่ได้แก้กันชาติ ครึ่งชาติ มั่นว่ากันเป็นกัปๆ ว่ากันเป็นอสงไขยกัป

การที่จะวางแผนแก้ไขตัวเองล่วงหน้าเป็นกัปๆ ได้ มันมีความจำเป็นอยู่เรื่องหนึ่ง ถ้าทราบไฉนยังระลึกชาติไม่ได้ มองเรื่องกฎแห่งกรรมไม่ชัด ยกที่จะวางแผนป้องกันแก้ไขตนเองให้รัดกุมต่อไปในอนาคต อย่าลืมนะว่าท่านสุเมธดาบสตอนที่ได้รับพยากรณ์ ก็มานั่งพิจารณาบารมีสิบทัศ นั้นนะ เมื่อตอนนั้นได้อภิญญา 5 ระลึกชาติได้ แต่ว่าถ้าตัวเองปรารถนาจะเป็นพระอรหันต์วันนั้นก็ไม่ได้ไม่เอา ขอไปเป็นพระพุทธเจ้าเบื้องต้นหน้า แสดงว่าระลึกชาติได้ รู้ชัดเห็นชัดว่า ถ้ากรรมอย่างนี้ กรรมประเภทพวกวันนี้ อีกร้อยปีข้างหน้าจะเป็นยังไง อีกร้อยชาติมองเห็นทะเล กรรมชั่วทำแล้วจะเป็นยังไงส่งผล กรรมดีทำไปส่งผล ย้อนหลังก็ได้ มองไปข้างหน้าก็ทะเล ตัวอย่างที่เห็นชัดๆ ก็คือพระพุทธเจ้าที่บึงกร รู้แล้วลักษณะมหาบุรุษเป็นยังไงเอง เราจะต้องให้ได้อย่างนี้ แค่เห็นอย่างนี้ ก็ระลึกได้แล้ว แล้วจะได้ให้อย่างนั้นต้องทำอย่างไร พระพุทธเจ้าที่บึงกรมากับพระอรหันต์เป็นแสน การปกครองหมู่คณะจะเอาอย่างไร มองระลึกได้แล้ว เตรียมตั้งแต่วันนี้ไปข้างหน้า ถ้าถึงคราวเราเป็นพระพุทธเจ้าต้องทำอย่างไร การระลึกชาติได้ ญาณทัศนะต้องมี ญาณทัศนะจะมีได้ไม่ทำภาวนาแล้วจะให้ตกลงมาจากท้องฟ้าหรือยัง ตรงนี้ไม่ใช่เฉพาะระลึกชาติในหนหลังของตนได้ แต่สามารถระลึกชาติไปข้างหน้าได้ ไม่ถ่วงนะ ต้องลงอธิษฐานจนรัดกุมข้ามภพข้ามชาติได้ ญาณทัศนะต้องเกิด ญาณทัศนะจะเกิดได้ การภาวนาต้องดีมาก

เพราะฉะนั้น อธิษฐานต้องทำ ใครไม่ทำตามใจ เพราะทางโลกมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนให้รัดกุมจึงจะทำงานได้สำเร็จ ลู่ลวงได้คิดนโค ทางธรรม การสร้างบารมี แก้ไขนิสัยตัวเอง ปลุกเพาะนิสัยดีๆ ให้มียิ่งขึ้นไป ก็ต้องให้รัดกุมฉนั้นเหมือนกัน ถ้าใครมาบอกว่าทำทานแล้วอธิษฐานเป็นการค้ากำไรเกินควร คำพูดนี้ผิดเพราะค้านกับคำสอนในพระพุทธศาสนา แต่ต้องให้อธิษฐานเป็น ถ้าทำทานแล้วขอให้ถูกหวยเป็นเรื่องของคนโง่ ถ้าคนฉลาดเวลาทำทาน ขอให้อำนาจทานนับแต่วันที่เป็นต้นไป ความอยากได้ของคนอื่นอย่าได้เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าเลย ด้วยทานนี้ในวันข้างหน้าปรารถนาสิ่งใดที่จะสร้างบุญบารมี ปรารถนาสิ่งใดที่จะเป็นการทำบุญทำทาน ปรารถนาสิ่งใดเพื่อเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ ขอให้สิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าโดยง่าย ขอกับใคร ขอกับบุญที่เราทำเองคือตั้งฝังเข้าไป แล้วเอาบุญนั้น ไปใช้ทำงาน คือ ทำบุญได้แล้วต้องใช้บุญเป็น

อย่างพวกเรา ถ้ามีใครส่งเงินมาให้พันล้านบอกให้เอาไปใช้ในเจ็ดวัน ใช้ให้หมดนะ ถ้าไม่หมด เอามาคืน ไม่มีปัญหาใช้กันเพราะไม่มีแผน แต่ลองดูซิอย่าว่าแต่พันล้าน เอาหมื่นล้านไปส่งให้กับ ท่านนายกทักษิณบอกว่าเจ็ดวันใช้ให้หมดนะ ท่านนายกบอกว่าหมื่นล้านน้อยไป ทำไมน้อยไป ท่านว่าแสนล้านก็ใช้มาแล้ว แผนมีอยู่แล้วรอนเงินเท่านั้นเอง เราก็เช่นกัน อธิษฐานให้ดีๆ อธิษฐานเอาบุญ ไปใช้ให้ส่งผลตามนั้น ฉะนั้น เรื่องของการอธิษฐาน เป็นเรื่องของคนมีปัญญา คนโง่เท่านั้นไม่อธิษฐานแล้วยังมาโทษคนอื่น แต่จะอธิษฐานได้รัศมย์จริงๆ ญาณทัศนะต้องเกิด ในขณะที่ยังไม่เกิด ก็ขอยืม คำอธิษฐานของพระโพธิสัตว์เจ้าสมัยท่านยังสร้างบารมีอยู่ ขอยืมของท่านมาทำฝั่งของเราจะเป็นไรไป นี่แหละอธิษฐานบารมีมีความลึกซึ้งและจำเป็นอย่างนี้

ทีนี้ในช่วงที่สร้างบารมีก็จะพบว่า ในที่สุดแล้วอย่างชีวิตหลวงพ่อก็เป็นช่วงสร้างบารมีของหลวงพ่อก็สร้างบารมีตามรอยพระโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลายมา ปรากฏว่าเราเองต้องอาศัย ชาวบ้านเขา อาศัยข้าวปลาอาหาร อาศัยยาจากเขา อาศัยที่อยู่อาศัยจากเขา เขาให้มาทั้งนั้นแหละ แล้วทำอย่างไร มีแต่รับไม่มีให้ก็ไม่ใช้ เราฝึกตนเองมาได้ขนาดนี้แทบตาย แล้วก็ต้องอาศัยเขาด้วย ถ้าอย่างนั้นทำอย่างไร อย่างนั้นรู้อะไรเห็นอะไรก็ต้องช่วยเขากลับไปบ้าง เทศน์ให้เขามั่ง ชี้แจงให้เขา เชื่อเชิญให้เขาทำตามเรามั่ง นั้นเมตตาบารมีจำเป็นต้องสร้าง เป็นไง ฟังกันมากก็ต้องหอบกันไป เห็นใครเอามาได้ เราก็ต้องเอาไปให้หมดนั่นแหละ เพราะตลอดเวลาเขาที่ฟังเรา เราก็ฟังเขา

แต่ว่าในฐานะเป็นพระ อาศัยโลกียทรัพย์ คือ ข้าวปลาอาหารจากเขาแล้วทำไง เราก็ต้อง เอาอริยทรัพย์คืนเขาไปนะซิ เบิกหนทางพระนิพานให้เขา เขาเอาทรัพย์ในโลกมาให้เรา อย่างน้อยก็ เอาอริยทรัพย์ เอาสวรรค์สมบัติให้เขาก็ยังดี ทำไป เมตตา ชี้แจง แสดงธรรมให้เขา เชื่อเชิญให้เขา ทำดีให้ได้ตามเราма แก้วเงินสียให้ได้ตามเรามา ต่อให้เชื่อเชิญอย่างนี้ กลับหลังแม่เมตตาให้เขา อยู่เย็นเป็นสุข ที่ไหนมีผู้ปฏิบัติธรรมใจเป็นสุขมากเท่าใด ดินฟ้าอากาศ ฝนฟ้าก็ตกต้องตามฤดูกาล ใครอยู่ในย่านนั้น ย่านนั้นเป็นปฎิรูปประเทศหมด เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม อย่างนั้นก็เป็นการ ตอบแทนเขา อย่างนั่งสมาธิไปก็แม่เมตตาไปต่อหน้าลับหลังก็แผ่กันไป มาอยู่ต่อหน้าแผ่ด้วย สอนด้วย เทศน์ด้วย ไม่อยู่ต่อหน้าก็แผ่ไป เพราะใจเราขยายได้ไม่มีที่สิ้นสุดถ้าอยู่ในสมาธิแล้ว จะทำอย่างนี้ได้ มีทางเดียว แม่เมตตาในสมาธินั้นก็คือต้องทำภาวนา เขาทำขนาดไหน ขนาดอยู่ในป่าในเขา ก็สู้ส่ง เสบียงให้ เราก็ต้องแบบเดียวกัน เมตตาก็ต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน

เพราะฉะนั้น สร้างวัดถ้าจะอยู่ของตนเอง 3 ไร่ 5 ไร่ ก็พออยู่แล้ว แต่คิดถึงข้าวที่เขาให้มา คิดถึงคุณของบรรพบุรุษที่เขาถ่ายทอดเก็บธรรมะส่งมาถึงเรา คิดถึงพระมหากรุณาที่พระสัมมา

สัมพุทธเจ้าให้พระพุทธศาสนาให้คำสอนมาทำให้เราได้ที่พัก เราได้ที่พักจากพระองค์แล้วทำใจ ก็สร้างวัดให้ญาติโยมมาปฏิบัติเข้าไป ไม่ตายก็เทศน์ก็สอนกันไปพร้อมๆ กันนี้แหละ เราฟังพระศาสนาทำไมจะใจแคบไม่ให้พระศาสนาได้พักด้วย เพราะฉะนั้น เมตตาเราก็กินไป สร้างวัดขยายมันออกไปให้คนเป็นแสนเป็นล้านมาได้ ได้บุญมากเท่าไรแก่กันไปให้ ท่านก็จะได้บุญเยอะ เพราะเรามีบุญให้ท่าน สุดท้ายก็ต้องยอมได้รับบ้าง แต่ถ้าท่านไม่เอากับเรา เราก็ต้องวางอุเบกขากันไป

ในขั้นตอนนี้ทำอะไร หมู่มะโหรมาถึงเราก็ให้ความยุติธรรมแก่เขา ใครมาปฏิบัติธรรม เด็กก็ต้องสอนแบบเด็ก ผู้ใหญ่ก็ต้องสอนแบบผู้ใหญ่ พระสอนแบบพระ คนสอนแบบคน จะทำอย่างนั้นได้คั่นคว่าแทบตาย นั่งแล้วนั่งอีก พลิกพระไตรปิฎกพลิกแล้วพลิกอีก จึงมีความรู้ไปสอนให้เขาได้ก็ได้เมตตากรุณาติดตัวไป แต่ว่าถ้าเขาไม่เอาก็ต้องวางอุเบกขา ถ้าเขาเอา ก็ให้ตามความเหมาะสมเป็นความยุติธรรมแก่เขานั้น ก็เป็นอุเบกขาอย่างหนึ่ง แต่สุดท้ายอุเบกขาก็คือการทำภาวนา

ตกลงตั้งแต่ปัญญาบารมีมาจนกระทั่งอันสุดท้ายคืออุเบกขาบารมี มันหนักในการภาวนาทั้งนั้นตกลง ท่านก็เป็นเสียบ้าง ก็ชาติก็ชาติก็ไม่จนก็มีแรงไปสร้างบารมีต่อ คิดเป็นหลักประกัน ไม่เป็นเทวดาก็เป็นมนุษย์ไม่ไปนอกกลุ่มออกทาง เนกขัมมะก็ทำนองเดียวกัน นอกจากนั้น ตั้งแต่ปัญญาบารมีจนกระทั่งอุเบกขาบารมี ภาวนาทั้งนั้น แต่ว่าดีกว่ากันลึกซึ้งกว่ากันแค่ไหนอีกเรื่องหนึ่ง หรือใช้ในภาวะแตกต่างกันแค่ไหนอีกเรื่องหนึ่ง หลวงพ่อมองอย่างนี้ หมู่มะโหรมองอย่างนี้ ก็เอาชีวิตเป็นเดิมพันในการสร้างบารมีกันมาอย่างนี้ อย่าได้มาสงสัยว่ามาหวังผลประโยชน์ มีนอกรีตหรือมาเอาอะไรจากใคร ปีนี้ก็หกสิบห้าแล้ว จะตายเมื่อไรก็ยังไม่รู้เลย อย่างที่บอกได้อาศัยญาติโยมเป็นสุขมา ก็จะตอบแทนเขาไป ได้อาศัยพระศาสนาเป็นสุขมา ก็จะตอบแทนพระศาสนาให้ได้อาศัยเราบ้าง ก็เท่านั้นเอง

2) จากที่ทางวัดพระธรรมกายมีคำขวัญว่า เราเกิดมาสร้างบารมี ธรรมกายคือเป้าหมายชีวิต มีสองคำก็คือ คำว่า บารมี กับ ธรรมกาย เป็นอย่างไรครับ

ได้บอกไปแล้วว่า ไปทำความเข้าใจให้ดีคำว่า ธรรมะคืออะไร ถ้าเข้าใจว่าธรรมะคืออะไรได้ชัดเจน คำว่า ธรรมกาย ก็จะหมดปัญญาไป แต่ถ้ายังไม่เข้าใจว่าธรรมะคืออะไร ถ้ามว่าธรรมกายคืออะไรถึงกันตาย แทนที่จะเถียงกันไม่เอาหรอก ตั้งใจทำทาน รักษาศีล ทำภาวนา จนกระทั่งไปเจอให้ได้ว่า ธรรมะที่พระองค์ต้องการเข้าไปเอามาที่เรียกว่า สัจธรรมคืออะไร ส่วนธรรมะที่เป็นเทศนาธรรมแปล همینสี่พันพระธรรมชั้นนั้นเราไม่สงสัยกันอยู่แล้ว ถ้าเข้าใจว่าธรรมะที่เราต้องการนั้นคืออะไร คำว่า ธรรมกาย ก็หมดสงสัยไปด้วยในตัว

เพราะฉะนั้น ธรรมกายคือเป้าหมายชีวิต ที่จะไปเอาธรรมอันนั้นมา และการที่จะไปเอาธรรมอันนั้นมา มีทางเดียว ก็จะต้องสร้างบารมีทั้งสิบให้ครบ ถ้าไม่ครบตั้งแต่ต้นจนท้าย มรรคมืองค์แปดก็ไม่เกิด พุดง่าย ๆ บารมีทั้งสิบ ก็คือ นิสัย นิสัยอะไร นิสัยสร้างความดีโดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน

สร้างความดีเอาไปทำไม สร้างไปทำไมความดี ละชั่ว ทำดีๆ และทำใจให้ใส ละชั่ว นิสัยชั่วๆ ไม่ไปทำมัน โลภะ โทสะ โมหะ ไม่หมดก็ปล่อยไปมั่งละ ทำความดีให้เยอะๆ นอกจากจะได้นิสัยดีๆ แล้ว โลภะ โทสะ ก็ปล่อยไปอีกตั้งเยอะ ถ้าทำความดีชั่วๆ ไป ไม่พอมันแค่นั้นกัน มันต้องทำใจให้โปร่งใส ใจโปร่งใสสุดๆ ทำยังไง อ่านพระไตรปิฎกท่องพระไตรปิฎกใจใสขึ้น แต่ว่าใสไม่สุด ถ้าจะใสให้สุดต้องทำภาวนา ได้บอกไปแล้วว่าไปๆ มาๆ ที่สร้างบารมีทั้งหมดมันเหลือแค่ ทาน ศีล ภาวนา สรุปทั้งสิบข้อเหลือแค่นี้

เมื่อเหลือแค่นี้แล้วยังไงจึงบอกว่า ธรรมกายคือเป้าหมายชีวิต เพราะเกิดมาสร้างบารมีสิบอย่าง ย่อแล้วเหลือสาม เมื่อทำเข้าไปๆ อย่างนี้ ดอกไม้ของมารล่อเราไม่ได้ เขี้ยวของมารล่อเราไม่ได้ รู้จักเขี้ยวของมารไหม เขาจะจับปลาก็กินเขี้ยวมาล่อ เขี้ยว นั่นคืออาหารล่อ พอกินเข้าไปเสร็จ ปลาตัวนั้นตายแน่นอน ปลาที่มีแค่อาหารเป็นเหยื่อแต่มนุษย์มันมีมากกว่านั้น เหยื่อทางตามี เห็นแล้วใจหลุดจากตัว ที่จะไตรสิกขาไม่มีซะแล้ว เหยื่อพญามารควักใจผ่านลูกตาไปเสียแล้ว เสียเพราะๆ จี๊ๆ จำๆ ไม่ก็คำ สึกกันมาซะเยอะแล้ว ทำไมละ โคนเหยื่อทางหู หอมอะไรซะเยอะอย่างนี้ อ้าว โคนเหยื่อทางจมูก มันอะไรจะอร่อยอย่างนี้ก็ไม่รู้ โคนเหยื่อทางลิ้น ทำไมนุ่มนึ่มอะไรปานนี้ขึ้นใจเหลือเกิน เหยื่อทางกาย เราคิดเหยื่ออย่างนี้มาตลอด เจ้าชายสิทธัตถะเมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ ก็คิดเหยื่อมาตลอด ชาติสุดท้ายก็มาคิดเหยื่อจนอายุสี่สิบเก้า พอยี่สิบเก้าไม่เอาแล้ว มองทะลุแล้วว่านี่เหยื่อทั้งนั้น โคตรขึ้นมังกัณชกะแล้วเข้าป่าเลย พระองค์ท่านทำอย่างนั้นอันนี้ชัดเจน ทำไมตัดใจได้ อย่างนั้น เพราะบารมีมันเต็ม อุเบกขาเต็มที่แล้วอย่ามาหลอกกันอีกเลยตัดเหยื่อได้แล้ว

เพราะฉะนั้น อยู่ดีๆ มาตัดเหยื่อมันไม่ง่ายนะ บำเพ็ญบารมีเข้าไปเถอะ ทาน ศีล ภาวนา ที่ย่อมาจากสิบ หนักเข้าๆ ใจมันจะซุ่ม และจะสว่างยิ่งว่าตะวันเที่ยงอยู่ตลอดเวลา เท่านั้นละอุเบกขา แต่ไม่ใช่อุเบกขาแบบท่อนไม้ อุเบกขาที่ประกอบด้วยปัญญาสว่างกว่าตะวันเที่ยง อุเบกขาตรงนี้ละ เจริญเข้าไปสู่ธรรมกาย หรือธรรมะในตัวได้ระดับใดระดับหนึ่ง เพราะอุเบกขาก็มีหลายอุเบกขา แล้วญาณทัศนะก็จะเกิดขึ้นไปตามลำดับ

เกิดมาสร้างบารมี จากสิบเหลือสาม สร้างบารมีไปทำไม อย่างน้อยก็ไปเอากรรมเบื้องต้นมา เรียกว่า ธรรมกาย ก็ได้ ไปเอามา เมื่อเข้าถึงธรรมกายแล้ว อย่างอื่นเดี๋ยวจะได้ไปเองยิ่งๆ ขึ้นไป เพราะเมื่อบารมีทั้งสิบหักแก้กล้าดีแล้ว นี่คือฐานที่จะทำให้มรรคมืองค์แปดสมบูรณ์ เพราะบอกว่า บารมีทั้งสิบประการ ที่ย่อมาแล้วเหลือสาม จริงๆ ก็คือ การปฏิบัติมรรคมืองค์แปดเบื้องต้นนั่นเอง

มรรคมืองค์แปดมีอะไร ไล่ตั้งแต่สัมมาทิฎฐิ จนถึงสัมมาสมาธิ พอย่อเสร็จแล้วเหลือ สี่ล สี่ล สมาริ ปัญญา แล้วจะหนีไปไหนกับ ทาน สี่ล ภาวนา ก็ตัวเดียวกันนั่นแหละ เพียงแต่เบื้องต้นกับ เบื้องปลาย เมื่อเบื้องต้นเราได้เดี๋ยว มรรคมืองค์แปดเราก็ได้ มรรคมืองค์แปดได้ ทำไมธรรมะเราจะ ไม่ได้ แน่นอนมรรคมืองค์แปดก็มีแก้กล้ากันไปตามลำดับๆ บารมีขนาดนี้ ก็จะได้มรรคมืองค์แปด ระดับนี้ เมื่อมรรคมืองค์แปดระดับนี้ ก็พอจะได้ธรรมะระดับนี้ เช่น ได้ โศทรกฏบุคคล ถ้าบารมีแก้ขึ้น มรรคมืองค์แปดแก้กล้าขึ้น มันก็เกินจาก โศทรกฏบุคคล เข้าสู่พระ โสดาบัน มันก็ไปตามลำดับขั้นของมัน เพราะฉะนั้น ธรรมกายเป้าหมายชีวิตใช่ เกิดมาสร้างบารมีใช่ ส่วน ธรรมกายคืออะไร ไปดูชะว่า ธรรมะคืออะไร

3) พอก้าวโดยสรุปได้ไหมครับว่า การสร้างบารมีคือวิธีการ ส่วนธรรมกายคือผล

ใช่คือผล สร้างบารมีก็สร้างนิสัยดีๆ ทั้งกาย วาจา ใจ ในเรื่องดีๆ ทั้งหมด จะว่าอยู่บนพื้นฐานของ ทานสี่ล ภาวนา จะว่าอยู่บนพื้นฐานของ สี่ล สมาริ ปัญญา ก็ได้ ไม่แตกต่างกันจะต่างกันตรงที่ ดีกรีจะแก้กล้ากว่ากันมากน้อยแค่ไหน

4) แสดงว่าทางวัดพระธรรมกายสอนในเรื่อง ทาน สี่ล ภาวนา รวมเป็นเรื่องย่อจากบารมีสิบทัศ ถูกต้อง

5) ระหว่างบุคคลภายในวัด กับสาธุชนภายนอกวัด ทางวัดได้มีการสอนในดีกรีที่ต่างกันไหมครับ

ความจริงแล้วขึ้นอยู่กับบุคคล ที่ใช้คำว่าขึ้นอยู่กับบุคคล เหาละ ที่อยู่ข้างนอกนั้น เขามีห่วงอยู่ เรื่องครอบครัวเป็นหลัก เรื่องครอบครัว ห่วงเรื่องของการทำมาหากิน ห่วงในเรื่องภาระรับผิดชอบ ที่เขามี ไม่ว่ากันตราบใดที่เขาทำ ทาน สี่ล ภาวนา ตามซิคของเขาที่จะพึงทำได้ ในสมัยพุทธกาล พระ โสดาบันหลายท่านไม่ได้บวช มหาอุบาสิกาวิสาขาไม่ได้บวช แต่เป็นพระ โสดาบันตั้งแต่ 7 ขวบ อนาคตภิมชิตกะเศรษฐี กองเสบียงใหญ่ของพระพุทธศาสนาเลย เป็นพระ โสดาบันก็ไม่บวช พระเจ้า พิมพิสาร พระ โสดาบันนะ ท่านเป็นกษัตริย์ต้องรับผิดชอบ ก็ไม่ได้บวช ท่านก็สร้างบารมีของท่านได้

เพียงแต่ถ้าใครเข้ามาอยู่ในวัด อุบาสกอุบาสิกาเขาก็ถือศีลแปดเขาไป หรือมาอยู่ในวัดแล้วก็มาบวชเป็นเณร บวชเป็นพระ โอกาสที่จะฝึกตัวให้ยิ่งๆ ขึ้นไปก็จะง่ายกว่าอยู่ข้างนอก ก็มีเพิ่มขึ้น อันที่หนึ่ง อย่างน้อยไม่ต้องมีภาระในครอบครัวก็เบาใจไปเยอะแล้ว อันที่สอง เมื่ออยู่เป็นหมู่คณะแล้ว พลังสามัคคีจะช่วยดึงให้ใจอยู่ในบุญ มีสิ่งแวดล้อมที่อยู่ตลอดเวลา ใจมันจะไปคิดเหวี่ยงมันมีน้อยก็อยู่ในลักษณะนี้ แต่ก็แหละ แม้ว่าบวชแล้วแต่ถ้าใครมีการอบรมตัวข้ามภพข้ามชาติหรือวิริยะข้ามภพข้ามชาติมาไม่ดี บางคนเมื่อมาอยู่แล้วอาจต้องสึกไปในภายหลัง หรือไม่สึกไปในภายหลังหรือวิริยะมันหย่อน แต่ว่าอย่างน้อยเนกขัมมบารมีของท่านก็ได้ไปเต็มๆ ตรงนี้ใครที่เป็นครูบาอาจารย์ก็ต้องวางอุเบกขา กัน หลังจากค้นกันสุดฤทธิ์แล้ว ได้เท่าไรก็เอากันเท่านั้น ไม่คิดหрок

6) ในแง่วิธีปฏิบัติจะบอกได้ไหมครับว่า ถ้าใครอยู่ภายใต้วัดสามารถที่จะดูแลข้มงวดมากขึ้น

มันมีกิจวัตรประจำวันในตัวถือเอาไว้ มาอยู่ในวัด อุบาสกอุบาสิกาที่อยู่ในครอบครัวของศีลไป เมื่ออยู่ในครอบครัวของศีลแปดก็เบาแรงไปเยอะแล้วนะ อย่างน้อยอาหารก็ลดลง ที่จะต้องมีวุ่นวายเรื่องแต่งเนื้อแต่งตัว ฐานะทางสังคมให้มันวุ่นวายไปหมดมันก็ลดลงไป แบ่งตารางเวลาลงไป เข้ามืดลุกขึ้นมาไหว้พระ ทำสมาธิกันไป กลางวัน งานที่ทำแทนที่จะเป็นปากกัดเท้าถีบแบบทางโลกทางโลกกว่าจะได้แต่ละบาทแต่ละสตางค์มาเลี้ยงชีพ แทบจะต้องคบตีกันมา แต่มาอยู่ในนี้ เบาใจในเรื่องนี้ ขอข้าวกินยันชีวิตไปมี้อๆ หนึ่งจากพระศาสนา นอกนั้นก็ทำงานที่มีในวัด แล้วรักษาใจให้ได้ทุกวันนี้ อันนี้ทำให้ความก้าวหน้าของท่าน ศีล ภาวนา มันก็มากขึ้น

7) กล่าวได้ไหมครับว่า กิจกรรมทุกอย่างของวัดพระธรรมกายรองรับแนวทางการสร้างบารมี

แน่นอน เพราะที่บอกว่าวัดพระธรรมกายก่อสร้างอะไรมากมาย เราสร้างถ้าถามว่าใหญ่โตไหม หลวงพ่อไม่อยากจะใช้คำว่าใหญ่โต เกินไปไหม หลวงพ่อว่า เกินหรือไม่เกินมันขึ้นอยู่กับการใช้งาน ถ้าวัดนี้มีคนมาวัดร้อย สองร้อยคน สร้างศาลาที่จุได้สี่ห้าร้อยก็จะเกินไปหน่อย แต่ถ้าวัดนี้มีคนมาเป็นหมื่น แต่สร้างศาลาจุคนได้เป็นพัน น้อยไปนะศาลาหลังนั้น วัดพระธรรมกาย เวลาวันงานของเราเป็นแสนเป็นมาสิบปีแล้ว ถ้าศาลาของเราจะสร้างแล้วจุคนได้เป็นแสน มันก็เรื่องธรรมดา ถ้าถามมันใหญ่ไปไหม มันใหญ่แต่เกินไปไหม ไม่เกิน ตอนนี้อย่างจะขาดเพราะคนมาเกินแสนซะแล้ว

ต้องมองประโยชน์ของการใช้งาน จะว่าใหญ่เล็กยังไง คือประการที่หนึ่ง สร้างความจำเป็นในการใช้สอย ประการที่สอง สังเกต ไม่ว่าอาคารสถานที่อะไรที่เราสร้างขึ้นมา จะทำแบบเรียบง่าย พวกวิจิตรศิลป์ที่มันหนักหนาคุณเลยากไม่เอา เวลาเราสร้างเราทำสิ่งที่เราคำนึง หนึ่ง ประโยชน์การใช้สอย สอง ความสง่างามเอาแค่พอสมควร จะให้น่ามองไปก็ไม่เอา สาม การทำความสะอาด สี่

ความคงทนที่จะต้องมี สิ่งเหล่านี้ทำให้เราพยายามทำให้เรียบง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้ และความประหยัดแทบจะเป็นหัวใจเลยทีเดียว ไปชมให้รอบวัดอะไรที่มันเกินไปมาบอก จะไปร้องทึ่งให้ แต่อะไรที่มันไม่เกินไปหรือน่าจะทำมากกว่านี้มาบอก ตามพวกมาช่วยบริจาคกันด้วยก็แล้วกัน

8) ในปัจจุบันนี้ จุดเด่นในวิธีการที่ทางวัดทำอยู่คืออะไรครับ

ของวัดเราหลวงพ่อก็ไม่อยากเรียกว่าจุดเด่น เอาว่าพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ย้อนกลับเข้าไปว่าในสมัยพุทธกาลทำอย่างไร เราก็ไปทำอย่างนั้น เขาว่าเราชวนคนทำทานมากไปๆ คุณนอนถวิลฉกฉริศเรศฐี เวลาสร้างเขตวัน เอาทองปูเลยนะ เรายังไม่ถึงกับทองปูนะ คือ พยายามทำย้อนยุคไปในสมัยพุทธกาลเท่าที่จะเป็นไปได้ เทคโนโลยีเราใช้ปัจจุบัน แต่หลักการยังงี้ก็เอาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอามาใช้ ก็เลยถือว่าเป็นจุดเด่น เพราะอะไร ยกตัวอย่าง เขตวันมหาวิหารวัดสำคัญ วัดบุพพารามของอุบาสิกาวิสายา หรือวัดเวรุวัฬ สร้างขึ้นมาแล้วก็พยายามรักษาความร่มรื่นเอาไว้ ตรงไหนสร้างเสร็จเรียบร้อยต้นไม้เขียวขึ้นทันที ตรงไหนสร้างไม่เสร็จ ไม่มีต้นไม้ช่วยไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่ได้ปลูกเตรียมไว้ละ นี่เตรียมย้ายมาแล้ว ตรงไหนสร้างเสร็จปุ๊บ ชนิดย้ายต้นไม้สูงห้าเมตร สิบเมตร เราพร้อมจะทำ เทคโนโลยีเราพอ

จุดเด่นคือ พยายามย้อนยุคไปสมัยพุทธกาล ตามความสามารถที่เราจะทำได้ แล้วคำนึงอยู่ตลอดเวลาว่า ไม่ใช่วัดได้อะไรอย่างเดียว ประชาชนได้อะไรด้วย เพราะพบว่าหลายๆ แห่งมักจะมองว่า คนเดี๋ยวนี้แย่งจริงๆ ไม่ค่อยมาวัดกัน คนไม่มาวัดแสดงว่าคนแยกไกลศหนา เราไม่ได้มองว่าอย่างนั้น มันมีอีกหลายส่วนนะว่า คนอยากมาวัดแต่วัดบางที่ไม่น่าเข้า เราก็ปรับปรุงวัดให้น่าเข้าชิวัดน่าเข้าอย่างไร พระไตรปิฎกมีเราก็พยายามที่จะทำตามนั้น เท่าที่ความสามารถเรามีเราก็ทำไป ที่มาบ่อยๆ ก็จะเห็นเราพยายามเมื่อเข้ามาแล้ว ตั้งแต่พรรษาแรกหลวงพ่อก็ตั้งปฏิญาณไว้เลย ว่าใครมาถึงวัดเราเขาต้องไม่กลับไปมือเปล่า เขาจะต้องได้อะไรกลับไปอย่างน้อยที่สุดได้ฟังธรรมะสักบทสั้นๆ ก็ยังดี หรือไม่มีเวลาแม้แต่จะฟังธรรมะบทสั้นๆ ได้เห็นความเป็นระบบความเป็นระเบียบภายในวัด ความสะอาดสะอาดอันให้เป็นข้อคิดข้อเตือนใจเขา อย่างน้อยได้อย่างนี้ไปก็ยังดี คือไม่อยากเห็นใครเข้ามาแล้วมือเปล่ากลับไป

โดยทั่วไปชาวพุทธมาวัดอย่างน้อยก็เอาดอกไม้ธูปเทียนมาแล้ว บางทีไม่มีดอกไม้ธูปเทียนก็เอาข้าวปลาอาหารมาทำบุญทำทานกัน แม้ไม่ติดข้าวปลาอาหารมา ทรัพย์สินเงินทองเป็นเงินเป็นเช็กเขาก็ทำบุญกัน แล้วเขาก็จะไม่ให้เขาได้อะไรกลับไปไม่ใช่เราอะแล้วละ เขาเอาโลกียทรัพย์มา ก่อนกลับอะไรที่ทำให้เขาได้วิธีะทรัพย์ติดตัวไปได้ ทำให้มันสุดฝีมือเข้าไป ถ้าตรงนี้ถือว่าเป็น

จุดเด่น ก็เป็นจุดเด่น แล้วก็ไม่ใช้ระดับอายุใดอายุหนึ่ง เอามันทุกอายุทำให้ได้ ในเมื่อวัดเราก็มีพื้นที่กว้างพอ ในวัดนี้แบ่ง เจ้าหน้าที่หน่วยนี้ ดูแลเลขนะ เด็กระดับอนุบาลเอาไปดูแลซะ ก่อนอนุบาลก็ยังมีแบ่งไปดู นี้ระดับประถม ส่วนนี้มีมัธยมเอาไปดู ดูไม่ดูเปล่า หากิจกรรมให้เขาทำ เพราะเราพูดว่านิสัยเกิดจากการย่ำคิดย่ำพูดย่ำทำ ถ้าเราไม่มีกิจกรรมดีๆ ให้เขา แล้วเขาจะเอาอะไรไปย่ำคิดย่ำพูดย่ำทำให้เกิดเป็นนิสัยดีๆ

จากหลักการตรงนี้เลยทำให้พวกเรา พระ เณร อุบาสกอุบาสิกา อาสาสมัครของวัด ต้องมาช่วยกันคิดกิจกรรม เพื่อให้ลูกหลานของเราตั้งแต่ตัวเล็กก่อนเข้าอนุบาล ไปยังผู้เฒ่าอายุรุ่นปู่รุ่นทวด มีกิจกรรมทำให้ได้ทุกคน แต่กิจกรรมหลักยังงี้ๆ ก็ต้องทำร่วมกันทุกคน สวดมนต์ นั่งสมาธิด้วยกัน แต่จะให้นั่งสมาธิด้วยกันทั้งวันทำไม่ได้ แต่กิจกรรมอะไรที่พอจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นส่วนของบุญกิริยาวัตถุสิบ อะไรเป็นอย่างนั้นได้เราก็กหาทางทำให้กับเขา และนี่ก็คือความเป็นจุดเด่นของเรา แต่ว่าจริงๆ ย้อนยุคกลับไปพุทธกาล

9) กิจกรรมที่ได้ฟังจากหลวงพ่อรัญมชโย ที่ว่าอยากจะรวมสงฆ์ให้ได้มากๆ เป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งด้วยหรือเปล่าครับ

จะถือว่าเป็นจุดเด่นก็ได้ เพราะตลอดเวลามาเวลาอ่านพระไตรปิฎก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์ครั้งแรกสองหมื่น เสด็จเดินไปวันละโยชน์ โยชน์หนึ่ง สิบหกกิโลเมตร ลองคิดดูพออ่านแล้วไม่อยากจะเชื่อ ลองไปเอาคนสักสองหมื่นเดินวันละสิบหกกิโล ทำได้ไหม อ่านแล้วทำให้เราไม่อยากจะเชื่อว่าเป็นไปได้ แต่จากที่สร้างวัดมาขนาดนี้ พระเป็นแสนยังมาได้ แสดงว่าที่พระไตรปิฎกว่านั้น สองหมื่นไม่ใช่เรื่องเกินความจริง อะไรที่ทำ อยากจะยืนยันว่าสิ่งที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมันจริงนะ ที่ว่าเหลือเชื่ออะจริงๆ ของจริงนะ เท่ากับเพิ่มศรัทธาให้กับมหาชนได้เยอะ

เมื่อนิมิตต์ท่านมาเป็นจำนวนหมื่นจำนวนแสนอย่างนี้ ญาติโยมก็ปลื้มใจนะ เราดักบาตรวันนี้ เลี้ยงพระวันนี้ ทุกบาททุกสตางค์ของเราได้ชื่อว่าเลี้ยงพระเป็นแสน นึกเมื่อไรก็ปลื้มใจนะ มันเป็นนิมิตติดใจไปได้เลย นั่นเป็นส่วนที่ญาติโยม ส่วนพระลูกพ่อเดียวกับเรานี้มีเยอะนะ และที่มีข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เรื่องนั้นเรื่องนี้เล็กน้อยปีหนึ่งไม่กี่รูป แต่ที่ดีๆ เป็นแสนไม่เอาไปชมกันบ้างไม่ชมก็เรื่องของคน แต่ลูกพ่อเดียวกันรักษาพระพุทธศาสนาจนถึงวันนี้ มีพระพุทธศาสนาอยู่ได้ เพราะฉะนั้น จับมือกันต่อไป ช่วยญาติโยมมันก็เป็นผลดีกับบ้านเมืองของเรา ผลดีกับพระพุทธศาสนา เราก็อ่านนะ ใครจะว่ามากไปไม่ฟังเสียงแล้ว บุญนะเห็นชัดๆ บุญนี้มากไปไม่มีนะ มีแต่บุญที่ยังไม่เต็ม

10) ข้อที่ยังคิดว่าเป็นข้อค่อย หรือข้อที่ยังต้องปรับปรุงละครับ

ข้อที่ต้องปรับปรุงยังมีอีกเยอะ ว่าไปแล้วเป็นไง เมื่อญาติโยมเข้ามาขนาดนี้แล้ว การที่จะฝึกเจ้าหน้าที่มารองรับ กว่าจะมีความชำนาญแต่ละคนขึ้นมา ฝึกพระแต่ละรูปขึ้นมาไม่่ง่ายนะ ไม่ว่าจะฝึกคนฝึกช่าง ฝึกม้า ก็ต้องใช้เวลานาน อันนี้จะถือว่าค่อยก็คือค่อย มันไม่ทันใจ ยิ่งตอนนี้เรามีงานดาวธรรมออกมา พอส่งไปต่างประเทศเขาที่แรกก็คนไทยในต่างประเทศดู นักเข้าสามภรรยาที่เป็นชาวต่างชาติ ฟังไม่รู้เรื่องอีก อยากให้แปลสู่ภาษานั้นๆ อีกแล้ว ตามไม่ทัน ลูกหลานที่เกิดในเมืองนั้นอีก มันฝึกไม่ทันไม่รู้จะทำยังไง จะถือว่าข้อค่อย ก็ข้อค่อย

ก็อยากจะบอกว่า ใครมีความรู้ความสามารถด้านไหน แล้วอยากจะใช้ความรู้ความสามารถด้านนั้นๆ ที่ตนเองมี มาสร้างบุญในพระพุทธศาสนา มันก็ได้ทั้งบุญทั้งบารมีติดตัวข้ามภพข้ามชาติไป เจริญมาวัดพระธรรมกายหน่อย แล้วมาดูกิจกรรมของเขาให้ทั่วว่ามีอะไร แล้วเห็นว่าตัวเองมีอะไรเหมาะสมตรงไหนสมควรตรงนั้นแหละ หรือเห็นว่ามันน่าจะมีกิจกรรมอย่างอื่นอีกที่ควรจะทำ แล้วตัวเขาก็มีความสามารถด้านนั้นมาเลย มาบอกแล้วจะช่วยกันสร้างกิจกรรมนั้นขึ้นมา เพราะศาสนาพุทธไม่ใช่ของใครคนเดียว ก็ชาวพุทธทั่วโลกแหละ มันก็ต้องมาช่วยกันซิ มันก็ต้องมองอย่างนั้น ความบกพร่องของหลวงพ่อกของวัดก็คือ ยังไม่สามารถบอกได้ทั่วถึง ให้เข้ามาช่วยเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา ให้เข้ามาช่วยปฏิบัติธรรม มาช่วยกันสร้างบารมีเคียงบ่าเคียงไหล่กันไป นี่คือความบกพร่องอย่างยิ่งเลยต้องขอภัยด้วยนะ

11) เท่าที่ฟังหลวงพ่อกล่าวมาทั้งหมด ทางวัดก็ทำตามหลักในพระไตรปิฎกสมัยพระพุทธกาลทั้งสิ้น แต่ทำไมถึงได้รับความเคลือบแคลงจากบุคคลภายนอก หลวงพ่อกคิดว่าเพราะอะไรครับ

ต้องไปถามเขาไม่ใช่ถามหลวงพ่อก แต่อยากชี้ให้ดูนิดหนึ่ง เมื่อวันเวลาผ่านไป เวลาพระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดียเข้าสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก เวลาไปแล้ว ถึงแม้พระเถระานุเถระในอดีต ท่านจะรักษาหลักธรรมไว้ด้วยชีวิตจิตใจ แต่ว่าส่วนที่จะห่อหุ้มภายนอกเช่นว่าพิธีกรรมต่างๆ พวกศาสนพิธีอะไรอย่างนี้ มันก็ถูกปรับไปตามท้องถิ่น เช่นเมืองจีนพระใส่เสื้อสีเทา เพราะสีเหลืองเป็นสีของกษัตริย์ กษัตริย์เขาไม่ยอมพระก็เลยต้องเปลี่ยนสี พระท่านก็ยอม เปลี่ยนสีก็เปลี่ยนสี พระทั่วไปเปลี่ยน แต่ว่าพระผู้นำหรือเจ้าอาวาสสีเหลืองแต่ว่ามีทางแดงๆ หน่อย เวลาไปถึงไหน ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่พอจะอนุโลมตามกันได้ ท่านก็ยอมเพื่อจะรักษาส่วนใหญ่ไว้

แต่ที่เป็นหลักมรรคมืองค์แปล ท่านไม่ยอมให้ใครมาแตะของท่าน อริยสัจสี่ท่านไม่ยอมให้ใครมาแตะของท่าน นี่ยกตัวอย่างนะที่เป็นหลักเหมือนกัน ส่วนมีข้อย่อยอาจปรับได้ตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น และในท้องถิ่นเดียวกัน ก็ยังต้องปรับตามยุคตามสมัยอีก ตามวันเวลาที่เปลี่ยนไป จากการที่เปลี่ยนไปเป็นลำดับๆ ลำดับสองพันห้าร้อยกว่าปี บางครั้งก็มีของส่วนเกินอยู่เยอะเหมือนกัน บางครั้งก็ขัดกับของเดิมด้วยนะ เช่น พระโกนคิ้วในวินัยไม่ให้โกนหนวด แต่มันมีความจำเป็นบางอย่าง ตั้งแต่สมัยโบราณมาจำเป็นต้องโกน เพราะฉะนั้น โกนก็คือโกน แม้จะขัดกับพระวินัยเล็กน้อย แต่ที่จัดก็เพื่อรักษาส่วนใหญ่ ขัดก็ขัด ก็มีการเปลี่ยนแปลงกันตามลำดับอย่างนี้

อย่างโบสถ์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้กำหนดว่าต้องรูปทรงยังไง แต่กำหนดพื้นที่ สองพันปีเปลี่ยนไป เราเคยเห็นแต่โบสถ์ทรงนี้ พอทรงอื่นเกิดขึ้นตามความจำเป็นของวัสดุในการก่อสร้าง ที่หาแบบเมื่อก่อนไม่ได้แล้ว ใครไปเปลี่ยนตามวัสดุก่อสร้างก็จะโค่นตำหนิ ทั้งๆ ที่ว่า พระพุทธองค์ไม่ได้ทรงกำหนดเอาไว้เลย ไม่ได้ทรงบังคับ เป็นต้น นั้นพอวันนี้ เราพยายามย้อนยุคกลับไปสู่พุทธกาลมากเท่าไร บางอย่างก็กลายเป็นผืนๆ ซักๆ กับเขาไป มันก็เลยเกิดความไม่เข้าใจกันบ้าง ซึ่งเรื่องเหล่านี้ถ้ามาจับเข้าคุยกันก็ไม่เห็นจะมีอะไรเลย พระพุทธองค์ได้กล่าวไว้แล้ว คิดกับพระขอให้คิดด้วยจิตเมตตา พุคก็พุดด้วยจิตเมตตา ทำก็ทำด้วยจิตเมตตา แล้วทำไมไม่ปฏิบัติตามนั้น มาข้องจองเวรจองกรรมอะไรก็ไม่รู้ สงสัยอะไรมาจับเข้าคุยกันแล้วจะยากอะไร

12) หลายท่านยอมรับเลขนะครับว่าทางวัดทำให้สาธุชนเข้าวัดได้เยอะ ทำให้บุคลากรในวัดปฏิบัติตนได้เข้มแข็ง ก็เลยสงสัยว่าทางวัดสอนยังไงครับ

สอนที่ดีที่สุดก็คือทำให้เขาดู เมื่อทำให้เขาดูเขาเห็นว่ามันดูก็ทำตาม ถ้าทำตามแล้วยังไม่เข้าใจอะไรอีก หรือก่อนจะทำตามเขาเห็นว่าดีแล้วอะไรคือทฤษฎี อะไรคือฟีโลโซฟีที่อยู่ในนั้น ไม่เข้าใจอธิบายเขา ไม่เหนี่ยวนำต่อการอธิบาย นี่ประการหนึ่ง อันที่สอง ในวัดแบ่งงานกระจายงานกันออกไปเลย กระจายงานตามแบบพุทธกาล พระพุทธองค์ก็กระจายงาน แต่ตอนหลังวัดต่างๆ ก็จจะรวบอะไรก็อยู่ที่เจ้าอาวาส แล้ววันนี้ ทางวัดพระธรรมกายกระจายงานเหมือนพุทธกาล ก็ถูกเพ่งเล็งอีกแล้ว แล้วของทุกอย่างภายในวัด มารวมเป็นของกลางหมดในห้องสังฆภัณฑ์ ใครมีรถยนต์มาจากบ้าน มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาใช้งานในวัด ขอลามก่อนอันนี้เป็นส่วนตัวหรือของวัด ถ้าให้วัดแล้วก็ไปจัดการโอนซะ เมื่อรับโอนแล้ว คณะกรรมการของวัดจะมอบของให้ใครใช้แล้วแต่ความเหมาะสมอย่ามาบ่นกันนะ เพราะนี่เป็นของวัดแล้ว แต่ถ้าคิดว่ารถเป็นของคุณ คุณเอากลับไปบ้าน จะได้ไม่มีความลักลั่นในการบริหารงาน นี่ยกตัวอย่างนะ ถ้าเป็นของกลางมันง่ายเรียกว่า สังฆภัณฑ์ นะ ปกครองกันโดยสงฆ์มันง่าย ไม่ใช่ปกครองโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำอย่างนี้มันง่าย

ส่วนมากเราจะว่ากันตามหลักการ แต่เอาจริงๆ เข้า ไม่ได้ทำตามนั้น เราพยายามทำตามนั้น ให้ได้มากที่สุด ย้อนกลับไปในสมัยพุทธกาล มันก็ทำให้งานออกไปได้ดี ว่างๆ ก็มาเชื่อมสังฆภิกษุ เราบ้าง อย่างในครัวของเรา ถึงเวลา ยังไงทุกรูปลงฉันในครัว อิมด้วยกันอดด้วยกัน ตั้งแต่เจ้าอาวาส ยันเณร ยันอุบาสกอุบาสิกา เมื่อเป็นอย่างนี้ ทุกคนก็มีกำลังใจที่จะทำงาน ทุกคนไม่ได้มีแบ่งแยกกัน

13) อย่างไรในแง่สาธุชนที่ปฏิบัติได้อย่างพร้อมเพรียง แล้วมีความศรัทธาในทางวัด จะบอกได้ไหมว่า เขาปฏิบัติตามแล้วได้ผลครับ

แน่นอน ที่เขามาปฏิบัติได้ผลดี บางอย่างก็ต้องบอกเป็นฝีมือหลวงพ่อดู หลวงพ่อ ช่วยกันฝึกให้เขา แต่บางอย่างเขาฝึกตัวเองมาดีตั้งแต่บ้านตั้งเยอะแล้ว เรามาต่อยอดให้เขาเล็กน้อย แต่เขาดีมาแล้ว ชี้ให้เขานิดเดียวเขาไปเลย ดีกว่าคนของเราที่ฝึกมาเป็นปี ๆ ก็มี อย่างนั้นก็อย่าได้ไปหลงตัวเองว่าเราเก่ง

14) ที่ท่านบอกว่า การสร้างบารมีให้ทำเต็มที่ เป็นเรื่องของพระโพธิสัตว์ แล้วทำไมทางวัดให้ทุกคนสร้างบารมีได้อย่างเต็มที่ครับ

ก็ต้องถามว่าเป็นพระโพธิสัตว์ไม่คิดตรงไหน ถ้าใครมีศักยภาพไปถึงไหนได้ เราก็พยายามเงินเขาไป ศักยภาพเขาพอไปเป็นพระโพธิสัตว์ได้ ก็พยายามเงินเขาไป แต่ถ้าเขาไม่ได้ ก็หย่อนไปตามส่วน เราจะไปว่าเขาได้ยังไง แต่ก่อนอื่น เป้าหมายสูงสุดเราก็ต้องเงินก่อน ไม่งั้นจะรู้ได้ยังไงว่าเขาไปได้แค่ไหน แต่ถ้าเขาไปได้อีกบุญของเขา เขาไปไม่ได้เราไม่ได้ตำหนิ หลวงพ่อยากเป็นไหม อยากแต่จะได้แค่ไหนไม่ทราบ แล้วถ้าเคี้ยวเงินแล้วมีใครไปได้ดีกว่าหลวงพ่อ หลวงพ่อก็สาธุ วันหลังจะได้ไม่ต้องคั่นเอง ไปขอเรียนจากเขาบ้าง

15) ในคำถามนี้เอง ผมได้ตอบไปว่า บุคลากรในวัดปรรณนาพุทธภูมิ

เป็นไปได้ หลวงพ่อก็อยากให้เขาเป็นด้วย เพราะว่าผู้ที่ปรรณนาพุทธภูมิ ขนาดปรรณนาแล้วนะ เป็นแสนเป็นล้านนะ โบราณว่า ที่ตั้งใจไปนะจำนวนเท่าชนโค แต่ที่ไปรอดเหลือแค่เขาโค แล้วถ้าไม่เงินเลยไม่มีเขาไม่มีชนเลยนะ มันต้องเงินถึงเป็นเขาโคหรือจะหลุดมาเป็นชนโคก็ยังมี ไม่เงินเลยร่วงหมดตายเลย ทำงานก็ต้องคิดอย่างนั้น

16) จากที่ฟังดาวธรรม หลวงพ่อธัมมชโยพูดถึงคำว่า ที่สุดแห่งธรรม ตามความเข้าใจของผม หลวงพ่อท่านปรรณนาพุทธภูมิอย่างไม่เคยทำมาก่อนหรือครับ

อันนี้แล้วแต่ทุกคนจะคิด

17) แต่โดยหลักการผมว่าไม่น่าแปลกอะไร

อย่างนี้ดีกว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ามี 2 ประเภท มีพระปัจเจกพุทธเจ้า กับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การที่มีสองประเภทไม่เป็นความผิด พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังแบ่งออกเป็น ปัญญาธิกพุทธเจ้า ศรัทธาธิกพุทธเจ้า วิริยาธิกพุทธเจ้า ซึ่งพระพุทธเจ้าสามประเภทนี้ ล้วนขนคนไปได้ไม่เท่ากัน เป็นความคิดของท่านใหม่ที่ได้มากได้น้อย ไม่เป็น นี้อีกเช่นกัน ถ้าจะปรารธนาขณไปให้หมดจริงๆ ไม่ให้เหลือเลย ถ้าจะเป็นไปได้ว่าดีไหม คี ก็แค่นั้น

18) ถ้าอย่างนี้เรียกได้ไหมครับว่า ปรารธนาเกินคำว่าวิริยาริณะที่เคยมีมา ที่บำเพ็ญบารมีถึงแปดสิบสองโขย

นั่นคือสิ่งที่ปรากฏในพระไตรปิฎก แต่พระไตรปิฎกที่บันทึกไว้ว่า ยิ่งกว่านี้ที่พระองค์ตรัสไว้มีอะไร แล้วมันมาไม่ถึง เราจึงไม่กล้าพูดว่าเราจะทำยิ่งไปกว่าที่เคยเป็น ไม่แน่อาจจะเคยมีใครคิดเหมือนกันมาก่อนก็ได้เราไม่รู้ คิดอย่างนี้ในพระไตรปิฎกเราไม่เห็น แต่ที่เราไม่เห็นไม่ได้หมายความว่า มันไม่มี ตอบไม่ได้เหมือนกัน อย่างไปเมืองจีนก็ไปเห็นหน้าวัดเลย หลวงจีนสลักไว้เป็นพันปีว่า จะขอเข้าพระนิพพานเป็นคนสุดท้าย ตราบใดยังมีสัตว์เดรัจฉาน สัตว์นรกอยู่ จะไม่ยอมเข้าพระนิพพานเป็นอันขาด ถ้ามัวคิดใหม่ มันไม่ได้คิด

19) เป็นที่มาของคำว่า ที่สุดแห่งธรรม หรือเปล่าครับ

นำคิดนะ ถึงได้บอกว่า ไปพูดไปว่ากันให้ชัดเจนก่อนคำว่าธรรมคืออะไร และที่สุดของธรรมคืออะไร เอาเป็นว่าธรรมคืออะไร ถ้านั่งสมาธิภาวนาใกล้เคียงกัน แล้วมาบอกว่าที่สุดแห่งธรรมที่ฉันว่าคืออะไร อันนั้นพูดได้ แต่ถ้ายังนั่งมาไม่พอ หรือไม่ได้นั่งแล้วมาพูดอย่างนี้ เดี่ยวภาพไม่ตรงกัน อันนี้ขอไม่ตอบดีกว่า

20) แต่บอกได้ไหมครับว่า ทางวัดพระธรรมกายบำเพ็ญบารมีเพื่อ รื้อวัฏสงสาร ที่ได้ยินมา

เอาว่า อย่างน้อยสรรพสัตว์ทั้งหลายที่เราว่ามีส่วน โภจวิญญูจักรวาลอยากจะขณไปให้หมด ในอดีตไม่เคยหมด ถ้าหมดวันนี้เราคงไม่ได้นั่งอยู่ตรงนี้ มันยังไม่เคยหมด อยากจะขณไปให้หมด และใครที่จะขณได้หมดต้องไปให้ถึงที่สุดไม่จั้งไปไม่หมด

21) อันนี้เป็นคำถามที่อาจารย์ที่มาสอนเกี่ยวกับด้านศาสนาในวัดท่านบอกว่า เห็นพระในวัดเวลาที่ว่างจากกิจกรรมที่ปกติจะยกหูโทรศัพท์ขึ้นมาโทรศัพท์ทันที ท่านก็สังเกตเห็นว่าโทรศัพท์ทำไม ปรากฏว่าโทรศัพท์บอกบุญ ท่านก็บอกว่าแปลกดีเหมือนกัน ท่านจึงให้ผมไปค้นว่ามันมีในสมัยพุทธกาลหรือเปล่าครับ

เอาอย่างนี้ พระพุทธองค์สอนพระให้เที่ยวตระเวนไปโปรดชาวโลก เมื่อก่อน หนึ่ง เดินไปสอง ท่านมีฤทธิ์ท่านก็เหาะไป แต่วันนี้เหาะก็ไม่ได้ แต่ถ้าไม่ต้องเดินก็ยังพอมีโทรศัพท์ให้ใช้ ก็มีให้ใช้ก็ใช้

22) คือไม่ปฏิเสธเทคโนโลยี

ไม่ปฏิเสธ

23) หลวงพ่อก็มีความเห็นเรื่องการทำบุญที่บางคนกู้เงินมาทำบุญอย่างไรครับ

พระพุทธองค์ทรงดำหนิการเป็นหนี้อย่างชัดเจน ในอิมสูตร อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต สรุปลความได้ว่า ความยากจนเป็นทุกข์ การกู้หนี้เป็นทุกข์ การใช้ดอกเบี้ยยเป็นทุกข์ การถูกทวงเป็นทุกข์ การถูกติดตามเป็นทุกข์ การถูกจองจำเป็นทุกข์

เพราะฉะนั้น หลวงพ่อไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ใครจะไปทำอย่างนั้น แต่ว่าก็มีบางคนที่ทำทานแม้ขณะที่เขาเป็นหนี้ ก็ถามเขา เขาตอบว่า หนี้ของผมเป็นหนี้ในทางธุรกิจ คือเป็นลักษณะของเงินหมุนเวียน ซึ่งเจ้าตัวเองจะรู้ว่า เมื่อหักกลบลบหนี้แล้วพบว่าตัวเองไม่มีหนี้ จึงนำเงินก้อนนั้นมาทำทานก่อน อย่างก็ถือว่าใช้ได้ หรือบางคนบอกว่าจะกู้เงินมาทำบุญ ก็เขาดูแล้วว่าตอนนี้ต้องจ่ายอะไรบ้าง อย่างไร พอดีเซ็นเช็คมาแล้วแล้วเขาเอาเช็คไปขาย ก็จัดเป็นหนี้ชนิดหนึ่ง แต่ถ้าดูแล้วเขายังควบคุมเงินในภายหลังได้อยู่ จะไปว่าอะไรเขา แถมยังบอกอีกว่า หลวงพ่อยามาห้วงผม ผมทำของผมน้อยๆ ผมไม่ผิด เพราะเมื่อหักกลบลบหนี้แล้วผมไม่ได้เป็นหนี้ หรือบางคนมาทำบุญแบบขายบ้านมาทำบุญ เพราะมีบ้านหลายหลัง หลังที่ขายก็เป็นบ้านพักตากอากาศที่ไม่ค่อยได้ไปอยู่ ซึ่งคนฟังข้อมูลยังไม่ทันจบ ฟังมาแค่ประโยค “ขายบ้านมาทำบุญ” แค่นั้น หลวงพ่อก็เลยโดนด่า

24) กรณีมีบางคนที่ทำบุญเกินกำลังจะครับ เช่น ถอดสร้อยไปทำบุญ แล้วต้องกลับไปโกหกแม่ที่บ้าน

กรณีนี้เป็นเรื่องของความผิดพลาดส่วนตัว ซึ่งหลวงพ่อก็ไม่เห็นด้วยเท่าไร ยกตัวอย่างที่เขา มาเล่าให้หลวงพ่อฟังนะ สามภรรยาคนหนึ่งมาทำบุญ ครั้งแรก สามภรรยาถอดสร้อยคอทองคำเพื่อจะทำบุญ แต่ภรรยาห้ามไว้ พอมาวัดเที่ยวที่สอง สามภรรยาทำเหมือนเดิมอีก ภรรยากำลังจะห้าม สามภรรยาจึงพูดขึ้นว่า

น้องอนุโมทนาบุญกับพี่เถอะ ภรรยาฟังจบก็พูดว่า ถ้าอย่างนั้นก็ตามใจ ว่าแล้วภรรยาก็จัดแจงถอดแหวนจากนิ้วเพื่อทำบุญ ฝ่ายสามีรีบห้ามไว้ และพูดขึ้นว่า น้องนี่มันแหวนสกุลนะ อันนี้ของ Need เป็นสัญญาใจของเราละ ส่วนกรณีสร้อยของพี่เป็น Luxury คือมีสตางค์เมื่อไหร่ก็ซื้อใหม่ได้ สุดท้ายแหวนเก็บไว้เพราะเป็น Need ส่วนสร้อยถือเป็น Luxury สามารถซื้อหาใหม่ได้ ก็ต้องแยกให้ชัดว่า ส่วนไหนเป็น Need หรือ Want หรือ Luxury แล้วส่วนที่เป็น Need ก็ต้องเก็บไว้เพราะถือว่าเกินกำลัง

25) บางคนทำเกินกำลังมากเข้าๆ จนเบื่อหน่ายแล้วทิ้งวัดเลยละครับ

อันนี้ถือเป็นความไม่รู้ของเขา ก็ต้องมองว่า ชีวิตคนเรามีสองสาย คือ หนึ่ง สายคฤหัสถ์ สอง สายบรรพชิต สายคฤหัสถ์มีความสุขตรงที่จะเอาอะไรแล้วมันมี พระพุทธองค์ได้ทรงเทศน์สอนเรื่องความสุขของคฤหัสถ์ ไว้ในทีฆชาดกสูตร ได้แก่ธรรมสี่ประการเป็นไปเพื่อเกื้อกูลในภพนี้ เพื่อสุขในภพนี้ คือ ความถึงพร้อมในความหมั่น (อุฏฐานสัมปทา) ความถึงพร้อมในการรักษา (อารักขสัมปทา) ความเป็นผู้มีมิตรดี (กัลยาณมิตรตตา) การใช้ทรัพย์พอเหมาะสมควรในการเลี้ยงชีพ (สมชีวิตา) นี่คือความสุขของฆราวาส พุดง่าย ๆ ความถึงพร้อมในความหมั่น คือ หาเป็น อารักขะ คือ เก็บเป็น กัลยาณมิตรตตา คือ สร้างเครือข่ายคนดีเป็น เจ้าทำนองที่ว่า นกไม่มีชน คนไม่มีเพื่อน โตไม่ได้ และสมชีวิตา คือ ใช้เป็น

หลวงพ่อนั้นเรื่องการสร้างเครือข่ายคนดีให้เป็น ซึ่งอย่างไรก็ต้องใช้เงินและต้องใช้ให้เป็น ถึงคราวคนเราจะเอาสมบัติจากตรงไหนมาใช้ ถ้าต้องเลือกคนคบให้เป็น มันจะมีมากกว่าที่ตนเองมีเหมือนสมบัติของพระ พระไม่มีทรัพย์สมบัติอะไร ขอเพียงให้มีศีล เรียกสมบัติได้ตั้งใจ ไม่ต้องเก็บเก็บให้โง่ ถ้าพระเก็บสมบัติ นั่นคือ พระโง่ ทรัพย์ที่ได้มา วัดเอาไปสร้างเจดีย์ให้ สร้างศาลาให้คนนั่ง พระนั่งเทศน์ฟัง คนเอาข้าวมาให้พระฉัน แล้วพระก็ให้อริยทรัพย์ตอบแทน คือเมื่อเอาโลกียทรัพย์มาให้ ก็คืนอริยทรัพย์ตอบแทน

สรุปคือ ตนเองจะทำบุญมากน้อยเพียงใดอยู่ที่ต้องเป็นคนรู้จักตนเอง รู้จักประเมินตนเอง แล้วทำบุญอย่าให้เกินกำลัง

26) บางท่านสงสัยว่า การให้สิทธิพิเศษสำหรับผู้บริจาคทานมากๆ เช่นการดูแลเอาใจใส่มากกว่า ให้นั่งข้างหน้า จะทำให้ผู้บริจาคทานมากเกิดค้ำหนากขึ้นหรือไม่ครับ

มันมีอยู่สองกรณี คือ ขยก่องบุคคลที่ควรแก่การยกย่อง เหมือนกับการทำงานทั่วไป ถึงเวลา ก็ต้องให้เกิดกิเลสประจาน ทุกวันนี้เวลามีงานอะไร เราก็ต้องตกลงกันก่อนเริ่มงานว่าใครจะเป็นประจาน

ถามว่าวัดกันที่ตรงไหน อันที่หนึ่งคือ คนที่มีความรู้ความสามารถมาก หรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานที่จัดนั้นๆ อยู่ หรือไม่ก็ดูที่วัตถุประสงค์ของการจัดงาน แล้วหาคนที่เหมาะสมกับเรื่องนั้นๆ มาเป็นประธาน หรือในเรื่องของการระดมทุน ก็ต้องว่าในเรื่องของการระดมทุนว่าจะให้ใครเป็นประธาน ไม่ควรตีประเด็นการทำทานมากทำให้มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ ควรมองในเรื่องของการปฏิสังขารมากกว่า บางคนทำมากแต่พอใจนั่งข้างหลังก็มี บางคนงานที่แล้วเป็นประธาน งานนี้อาจจะถอยลงมาให้ผู้อื่นสลับเป็นประธานบ้าง การตีประเด็นเช่นนี้แสดงว่า พวกเค้ายังไม่เข้าใจเรื่องวัตถุประสงค์ของการทำทาน นั่นคือการตัดความตระหนี่ให้ออกจากใจ

27) บางท่านถามว่าทางวัดสอนให้ทำบุญด้วยการให้ทานเยอะจนเหมือนกับบ้านบุญล่ะครับ

คนที่เข้าใจเรื่องบุญ เขาจะรู้ว่าทำแล้วได้อะไร ในเรื่องของการทำทาน อย่างน้อยที่สุด เป็นหลักประกันว่า เกิดก็ชาติ ๆ ก็ไม่จน เมื่อคนเรารู้จักประมาณในด้านการเงิน คือ ประมาณการการใช้เงินเป็น ไม่มีความตระหนี่ พระพุทธองค์ยังตรัสไว้ใน ทานสูตร ว่าให้ทำทานก่อนกินข้าว ขึ้นอยู่กับว่าคุณเข้าใจหลักกรรมแค่ไหน

28) ในเรื่องของการบอกบุญโดยมีหน่วยระดมทุนล่ะครับ

การบอกบุญก็ถือเป็นการได้บุญอย่างหนึ่ง อานิสงค์คือ เวลาเราไปอยู่ที่แห่งใด ก็จะได้รับ การต้อนรับอย่างดี เพราะการบอกบุญ จะทำให้ได้ทักษะในการชี้ช่องทาง การแก้ไขความตระหนี่ให้กับผู้อื่น มีทักษะในการให้กำลังใจคน ชี้ช่องทางให้คนทำความดีได้ ถือว่าเราได้บุญ ทำให้มีบริวารดี หมายถึงมีบุคคลรอบข้างช่วยเหลือดีเพราะเราเป็นคนนำเข้าไปใกล้ ไม่ใช่หมายถึงคนที่เราบอกบุญ จะมาเป็นคนรับใช้เรานะ

29) คนที่บริจาคทานด้วยเงินมากจะได้บุญมากกว่าคนจนหรือไม่ครับ

คือก็ได้บุญในเรื่องของทานทำให้มีทรัพย์มาก แต่ก็ต้องดูองค์ประกอบ ถ้าเป็นเรื่องของทรัพย์ บริสุทธิ์ เพราะคนรวยมันแบกบุญเก่ามา และถ้าได้จะบุญมากขึ้นอีกต้องทำด้วยใจบริสุทธิ์ แต่อย่างพวกที่ได้ทรัพย์มาไม่บริสุทธิ์ ไม่นานเดี๋ยวก็ไหลไปหมด รั่วชะหมด เพราะฉะนั้นเรื่องของการมีทรัพย์กับการใช้ทรัพย์ต้องแยกจากกัน มันคนละเรื่องกัน แล้วถ้ามองในเรื่องของการสร้างบารมี ก็ไม่ใช่ ว่าคนที่บริจาคทานมากเพียงอย่างเดียวจะได้บุญมากกว่าคนที่สร้างบารมีครบทั้งสิบประการ ก็ต้องทำบุญในด้านศีลและภาวนาด้วย

30) ทางวัดเน้นให้สร้างทานบารมีเพียงอย่างเดียวหรือเปล่าครับ

ไม่ วัดสอนให้สร้างทั้งหมดเลย ถามว่าบารมีทำไมต้องมีสิบ ก็เนื่องมาจากกิเลสทั้งสามตัวคือ โลภะ โทสะ โมหะ โดยโลภะพัดกันด้วยทาน โทสะก็ด้วยศีล กามที่อยู่ใจต้องเจอกับเนกขัมมะ ก็อยู่ในศีลอีก สุกท้ายโมหะก็ด้วยภาวนาทั้งเจ็ดบารมี (ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา) ก็ต้องทำไปเพื่อหักสามกิเลสให้ลงตัวให้ได้ เพราะฉะนั้น ต้องทำแบบเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ถึงจะไม่แพ้ นั่นคือ

ทาน คือ ขอมตายไม่ยอมหวง

ศีล คือ ขอมตายไม่ยอมชั่ว

เนกขัมมะ คือ ขอมตายไม่ยอมเป็นทาสกิเลสกาม

ปัญญา คือ ขอมตายไม่ยอมโง่

วิริยะ คือ ขอมตายไม่ยอมท้อ

ขันติ คือ ขอมตายไม่ยอมแพ้

สัจจะ คือ ขอมตายไม่ยอมคด

อธิษฐาน คือ ขอมตายไม่ยอมเปลี่ยนใจ

เมตตา คือ ขอมตายไม่ยอมไร้น้ำใจ

อุเบกขา คือ ขอมตายไม่ยอมห้วนไหว

ภาคผนวก ง

คำถาม – คำตอบ ของวัดพระธรรมกาย ที่เกี่ยวข้อง

อ้างอิงจาก <http://www.dhammadkaya.or.th/thai/fact/html/qna.html>

1) วัดพระธรรมกายคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้สังคมไทยดีขึ้น

การทำให้สังคมไทยดีขึ้นต้องมองว่าเป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคน อย่างเกี่ยงให้เป็นหน้าที่ของวัด ของโรงเรียน ของสื่อมวลชน ของรัฐบาล หรือของคนใดคนหนึ่ง แต่จริงๆ แล้ว ทุกคน ทุกหน่วยงาน จะต้องช่วยกันทำหน้าที่ของตน ถ้าทุกคนเอาแต่หวังอยากให้สังคมไทยดี แต่ไม่ได้ลงมือกระทำ สังคมก็คงไม่ดีขึ้นได้ และอย่าเพิ่งไปท้อใจแต่ต้นว่าเป็นปัญหาใหญ่ ถ้าพึ่งตัวเราคงช่วยแก้ไขอะไร ไม่ได้ เลยไม่ยอมทำอะไร ขอให้คิดแล้วลงมือทำอย่างจริงจังต่อเนื่อง คนดีๆ เขาเห็นประโยชน์ เขาก็จะมาช่วยกัน ถ้าทุกคนคิดแล้วทำอย่างนี้ ช่วยกันคนละไม้คนละมือ สังคมไทยก็จะดีขึ้นอย่างแน่นอน

ในส่วนของ การปลูกฝังศีลธรรมนี้ แน่แน่นอนว่าพระภิกษุสงฆ์ และวัด เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ถ้าวัด ทั้ง ๓๐,๐๐๐ กว่าวัด พระภิกษุสงฆ์ทั้ง ๓๐๐,๐๐๐ กว่ารูป ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างจริงจัง ก็คงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ศีลธรรมของคนในสังคมดีขึ้น ทำให้ผู้คนมีศีลธรรม มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวประจำจิตใจ ไม่สร้างความเดือดร้อน ให้แก่สังคม

วัดพระธรรมกายในฐานะวัดๆ หนึ่งในประเทศไทย ก็ได้พยายามทำหน้าที่ของตนในส่วนนี้ อย่างเต็มกำลังมาตั้งแต่เริ่มสร้างวัด ให้การศึกษาอบรมพระภิกษุ สามเณร อุบาสิกา อุบาสิกาของวัด ทั้งในด้านปริยัติ และปฏิบัติ และให้ช่วยกันอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ชักชวนประชาชน เข้าวัด ให้ทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา จัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม ทั้งในและนอกสถานที่ มากมายหลายอย่าง ดังได้เห็นในภาพกิจกรรมคอนเสิร์ต ผลของการทุ่มเทอุทิศชีวิตทำงานอย่างจริงจัง มาตลอด ๒๕ ปี วัดก็ทำงานได้ผลในระดับหนึ่ง มีประชาชนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอบรมคุณธรรม จำนวนมาก แต่ทางวัดตระหนักดีว่า การปลูกฝังคุณธรรมแก่ประชาชนทั้งแผ่นดินเป็นงานใหญ่ ต้องให้วัดทุกวัดในประเทศไทยร่วมแรงร่วมใจช่วยกัน

ดังนั้น วัดพระธรรมกายจึงได้เชิญชวนให้มาร่วมกัน สร้างกระแสของการทำความดีให้เกิดขึ้น โดยในวันสำคัญทางศาสนา ได้นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ครั้งละเป็นจำนวนพัน จากทั่วประเทศมาอยู่ รุดงค์ ปฏิบัติธรรม รับฟังโอวาทจากพระเถระผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ โดยได้ทำมาเป็นเวลา ๑๓ ปีเต็ม เพราะมุ่งหวังตั้งใจว่าพระทุกรูปจะได้เป็นเนืองนิตย์ให้กับสาธุชนที่มาร่วมงาน และเมื่อ

ทุกรูปได้เห็นกิจกรรมทั้งหมดแล้ว จะได้เกิดความเชื่อมั่นว่า ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นของดีจริง ถ้าวางใจศึกษาและเผยแผ่อย่างจริงจังแล้ว ประชาชนจะให้ความสนใจโดยไม่จำเป็นต้องอาศัย มหรสพ คนตรี คอนเสิร์ต ภาพยนตร์ มารวมคน เพราะการเทศนาธรรมและสอนทำสมาธิก็สามารถ รวมชาวพุทธได้ พระภิกษุรูปใดต้องการทราบวิธีการทำงานของวัดพระธรรมกาย ก็ถ่ายทอดให้กัน อย่างเต็มที่ เพราะหวังว่าท่านจะได้กลับไปพัฒนาวัด และท้องถิ่นของตน เมื่อทุกวัดในประเทศไทย ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างนี้ วัดก็จะเป็นที่พึ่งของชาวพุทธได้อย่างแท้จริง พระพุทธศาสนาก็จะ เจริญขึ้น สังคมไทยเราก็จะดีขึ้น

2) เคล็ดลับความสำเร็จของวัดพระธรรมกายคืออะไร ทำไมจึงมีประชาชนเลื่อมใสศรัทธาเข้าวัด ปฏิบัติธรรมกันมาก

เงื่อนไขที่ทำให้วัดพระธรรมกาย ทำงานด้านการอบรมศีลธรรม ได้ผลมาบ้างในระดับหนึ่งนั้น อาจสรุปได้ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. มีอุดมการณ์ ตั้งแต่เริ่มสร้างวัด พระราชภาวนาวิสุทธิ หลวงพ่อธัมมชโย ท่านเจ้าอาวาส วัดพระธรรมกาย และหมู่คณะรุ่นบุกเบิก ได้ตั้งปณิธานร่วมกันไว้ว่า จะสร้างพระให้เป็นพระ สร้างวัดให้เป็นวัด เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับ สร้างคนให้เป็นคนดีของสังคม พระทุกรูป บวชเพราะ มีความตระหนักซาบซึ้งในคุณของพระรัตนตรัย และเมื่อบวชแล้วก็ตั้งใจบวชอุทิศชีวิต ให้พระพุทธ ศาสนาไม่คิดลาสิกขา หมู่คณะที่ตามมาในรุ่นหลังๆ ก็มีอุดมการณ์ในทำนองเดียวกัน ปัจจุบัน วัด พระธรรมกายมีบุคลากรประจำ คือ พระภิกษุสามเณรจำนวนพันเศษ อุบาสก อุบาสิกา ศิษย์วัด ประมาณ ๑๐๐ คน คนเกือบ ๒,๐๐๐ คนที่มีอุดมการณ์เหมือนกันที่จะสร้างคนดีให้กับสังคม ทูมเท ทำงาน สัปดาห์ละ ๗ วัน โดยไม่มีวันหยุด เมื่อรวมกับกำลังของญาติโยมสาธุชน ที่มีศรัทธา เห็นประโยชน์ เห็นความตั้งใจจริงของวัดแล้ว ก็สามารถทำงานได้มาก

๒. ทำงานจริง พัฒนางานตลอด เมื่อเริ่มสร้างวัดเมื่อ ๓๐ ปีก่อนโน้น หมู่คณะรุ่นบุกเบิก เป็นพระหนุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุเพียง ๒๐ ปีเศษ ยังมีประสบการณ์น้อย แต่มีความตั้งใจมุ่งมั่นจริงจัง ที่จะปฏิบัติฝึกฝนตนเอง และเผยแผ่ธรรม ก็ทำงานมาแบบลองผิดลองถูกทำไปแล้วผลไม่เป็นอย่างที่คิดก็มาก แต่ก็ไม่ท้อถอย พยายามสรุปผลและปรับปรุงพัฒนางานมาโดยตลอด เรียนรู้จากการ ทำงานจริง ประสบการณ์เป็นตัวสอนเราให้สามารถพัฒนางานให้ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้น โดยมีคติในการ ทำงานของวัดอยู่ว่า "ไม่ได้ไม่มี ไม่ดีไม่ได้ ต้องได้และดี ให้ดีกว่าดีที่สุด" โดยเราถือว่าการทำงาน ของศาสนาให้ดีเป็นแบบอย่างได้นั้น เป็นการแสดงถึงความเคารพในพระรัตนตรัยอย่างหนึ่ง

๓. เปิดกว้างรับฟังความเห็นของทุกคน ตั้งแต่เริ่มสร้างวัด เนื่องจากประสบการณ์ของเรามีน้อย จึงพยายามไปศึกษาจากวัดต่างๆ ที่ตั้งมานานแล้วทั้ง ๗๐ กว่าจังหวัดในยุคนั้น หมู่คณะรุ่นบุกเบิก เดินทางไปดูมาเกือบทั่วทุกจังหวัด ยกเว้นแม่ฮ่องสอนจังหวัดเดียวเพราะการคมนาคมไม่สะดวก ที่ไหน ได้ยินเสียงเล่าลือว่ามีดีอะไรก็ไปดูไปศึกษามาหมด พยายามศึกษารวบรวมข้อดีของวัดต่างๆ มาเป็นแบบอย่างในการสร้างวัด ดิถีปัญหาอะไรก็มักไปกราบขอคำแนะนำจากพระเถระผู้ใหญ่หลายๆ รูป ซึ่งท่านเห็นความตั้งใจจริงในการทำงาน ก็เมตตาแนะนำสั่งสอนมาโดยตลอด ปัจจุบันแม้งานของวัด จะพัฒนามาได้ในระดับหนึ่ง แต่ทางวัดก็ยังคงเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นในการทำงานจากทุกฝ่าย เสมอมา แม้ญาติโยมสาธุชนที่มาวัด ใครมีความสามารถด้านใด มีความเชี่ยวชาญ มีความเห็นอย่างไร ทางวัดก็รับฟังและขอให้มาช่วยกันทำงานพัฒนางานไป ความสำเร็จของวัดพระธรรมกายในปัจจุบัน จึงมาจากการร่วมแรงร่วมใจ รวมสติปัญญาความสามารถของบุคคลต่างๆ จำนวนมาก

๔. ทำงานเป็นทีม ไม่ยึดติดตัวบุคคล จะสังเกตเห็นว่า วัดต่างๆ ที่มีชื่อเสียงขึ้นมา ส่วนใหญ่มักเป็นเพราะมีเจ้าอาวาสเป็นพระภิกษุที่ได้รับความเคารพเลื่อมใสจากประชาชน ประชาชนจะรู้จักพระมากกว่ารู้จักวัด พูดย่างๆ ว่า "หลวงพ่อดิ่ง มากกว่าวัดดิ่ง" เมื่อพระภิกษุที่ได้รับความเคารพศรัทธานั้น มรณภาพไป วัดนั้นก็ซบเซาไป บางทีเกือบกลายเป็นวัดร้างไปเลยก็มี แต่วัดพระธรรมกาย เน้นการทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการชุดต่างๆ ขึ้นมาช่วยกันกรองงาน ก่อนถึงการตัดสินใจของเจ้าอาวาสในขั้นสุดท้าย มีการกระจายการทำงานเป็นระบบ ทำให้สามารถทำงานได้กว้างขวาง มีประสิทธิภาพ ทุกคนสามารถใช้ศักยภาพของตนเองในการทำงานได้อย่างเต็มที่ เราพยายามสร้างระบบงานให้ไม่ยึดติดตัวบุคคล เพื่อว่าแม้เจ้าอาวาสและหมู่คณะรุ่นบุกเบิก ละโลกไปแล้ว ระบบงานต่างๆ ก็ยังอยู่ และวัดก็ยังคงสามารถทำหน้าที่เผยแผ่คุณธรรมแก่ประชาชนได้ตลอดไป ด้วยเหตุนี้เองจะเห็นได้ว่า สำหรับวัดพระธรรมกายแล้ว ประชาชนจะรู้จักชื่อวัด มากกว่าชื่อเจ้าอาวาส คือ "วัดดิ่ง มากกว่าหลวงพ่อดิ่ง"

3) ทำไมต้องก่อสร้างศาสนสถานใหญ่ๆ ด้วย พระพุทธศาสนาสอนให้สมณะ ทำอะไรเล็กๆ มีชื่อ หรือ

เราชาวพุทธเป็นลูกพระพุทธเจ้า การทำงานก็ควรดูแบบอย่างจากพระองค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงทำอย่างไร จึงประดิษฐานพระพุทธศาสนาได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นสืบทอดมาถึงเรา ได้ถึง ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้ว

ในแง่ศาสนสถาน เราพบว่า วัดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับอยู่นานที่สุด ถึง ๒๐ กว่าพรรษา คือ พระเชตะวันมหาวิหาร ซึ่งอนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างถวายสิ้นทรัพย์ถึง ๕๔ โกฏิ กหาปณะ คือเท่ากับ ๕๔๐ ล้านกหาปณะ ซึ่ง ๑ กหาปณะ นั้น เทียบค่าของเงินปัจจุบันแล้ว มีค่า

มากกว่าดอลลาร์หลายเท่า ดังนั้น เมื่อเทียบค่าเงินปัจจุบัน การสร้างพระเชตะวันมหาวิหาร จึงสิ้นค่าใช้จ่ายหลายหมื่นล้านบาท อาจถึงแสนล้านบาท และพระเชตะวันมหาวิหารนี้เอง ที่เป็นฐานที่มั่นสำคัญ ในการวางรากฐานการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางในครั้งพุทธกาล และสืบทอดมาถึงเราในปัจจุบัน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้พระภิกษุเป็นผู้ยุ่ง่ายเลี้ยง่าย ตั้งใจปฏิบัติธรรมฝึกฝนอบรมตนเอง แต่ในแง่ศาสนสถานการสร้างวัด ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับการเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชนแล้ว พระองค์กลับทรงชื่นชมอนุโมทนาสนับสนุนการสร้างวัดใหญ่ๆ จำนวนมาก นอกจากเชตะวันมหาวิหารแล้ว ก็ยังมีอีกมากมาย เช่น วัดบุพพาราม ซึ่งนางวิสาขา มหาอุบาสิกา สร้างถวายเป็นโลหะปราสาท สิ้นทรัพย์นับเป็นค่าเงินปัจจุบันเป็นหมื่นๆ ล้านบาทเช่นกัน พระองค์ถึงขนาดส่งพระมหาโมคคัลลานะ ไปเป็นผู้ดูแลการก่อสร้างเองตามคำขอของนางวิสาขา เพราะวัดใหญ่ๆ เมื่อสร้างขึ้นโดยมีการใช้ประโยชน์จริง ก็จะสามารถรองรับประชาชนได้เป็นจำนวนมาก เป็นประโยชน์ต่อคนทั้งแผ่นดิน ผู้ที่ได้ประโยชน์ที่แท้จริง ก็คือประชาชนนั่นเอง

วัดพระธรรมกายเราเริ่มสร้างขึ้นจากวัดเล็กๆ มีศาลาปฏิบัติธรรมจนได้เพียง ๔๕๐ คน แต่เพราะการตั้งใจเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ประชาชนที่มาร่วมจึงเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นหลักหมื่นหลักแสน จึงจำเป็นต้องสร้างศาลาอาคารมารองรับ มหาธรรมกายเจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมใจที่ปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์จำนวน ๑ หมื่นรูป สาธุชนจำนวน ๑ ล้านคน แม้ขณะกำลังก่อสร้างอยู่นี้ ก็มีประชาชนมาปฏิบัติธรรมกันในวันสำคัญทางศาสนา ครึ่งละกว่าแสนคนแล้ว สิ่งก่อสร้างในวัดพระธรรมกายจึงสร้างขึ้นเพื่อการใช้งานจริง งบประมาณในการก่อสร้าง ก็มาจากประชาชนทำบุญ ผู้ใช้ก็คือประชาชน ประโยชน์ก็เกิดขึ้นกับชาวพุทธทั้งแผ่นดิน

4) แทนที่จะสร้างวัด เอาเงินไปสร้างโรงเรียน สร้างโรงพยาบาล ไม่ดีกว่าหรือ

การสร้างโรงเรียน สร้างโรงพยาบาล ก็ควรทำ สร้างโรงเรียนทำให้คนฉลาดมีความรู้ สร้างโรงพยาบาลทำให้คนสุขภาพแข็งแรง ห่างจากโรคภัยไข้เจ็บ แต่ทว่า ผู้ที่สุขภาพแข็งแรง ฉลาด มีความรู้มาก หากไม่มีศีลธรรมแล้ว ก็จะสร้างความเดือดร้อนแก่สังคมได้มาก เราจึงจำเป็นต้องสร้างวัดเพื่อเป็นที่ปลูกฝังคุณธรรมแก่ประชาชนด้วย

ขอให้ดูถึงความจริงอย่างหนึ่งที่มีกฏมองข้ามไป คือ คนในสังคม เมื่อทำงานเกิดความเครียดขึ้นแล้ว ก็มักหาทางคลายเครียดพักผ่อนหย่อนใจกันด้วยวิธีการต่างๆ บ้างก็ไปดื่มเหล้า ก็จะใช้จ่าย

ทรัพย์เพื่อการซื้อเหล่า ทำให้เกิดโรงงานผลิตเหล่า เกิดบาร์ คลับ ผับ ขึ้นมารองรับ ผู้ที่ชอบสูบบุหรี่ ก็จะใช้จ่ายทรัพย์เพื่อซื้อบุหรี่ ทำให้เกิดโรงงานบุหรี่และเครือข่ายขึ้นมารองรับ ผู้ที่ชอบดูภาพยนตร์ ก็จะใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการนี้ ทำให้เกิดการผลิตภาพยนตร์โรงภาพยนตร์มารองรับ ผู้ที่ชอบเที่ยวก็จะใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้เกิดบริษัททัวร์ดิสนีย์แลนด์ สถานท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นมารองรับ ผู้ที่ชอบเข้าวัด เขาก็จะนำงบหย่อนใจตรงนี้ไปทำบุญแทน และก็เกิดเป็นวิหาร เจดีย์ โบสถ์ ศาลา มารองรับ

เราไม่สามารถบอกให้คนที่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ให้เลิกดื่ม เลิกสูบ แล้วเอาเงินไปสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล หรือสร้างวัดได้ มันเป็นเรื่องของความสมัครใจของเขา เราบังคับไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าเราผลักดันให้คนเลิกทำบุญ เลิกเข้าวัด งบหย่อนใจของเขาตรงนี้ก็อาจจะไม่กลายเป็นโรงเรียน หรือโรงพยาบาลก็ได้ เพราะเราบังคับเขาไม่ได้เป็นเรื่องของความสมัครใจของแต่ละคน งบตรงนี้ของเขา อาจกลายเป็นโรงเหล้าโรงบุหรี่หรืออะไรก็ได้ทั้งนั้น ดังนั้น ถ้าเราคิดว่าขณะนี้ ผู้คนในสังคมมีศีลธรรมมากเกินไป เข้าวัดมากเกินไป ก็ควรจะช่วยกันรณรงค์ให้คนเลิกเข้าวัด แต่ถ้าเราคิดว่าผู้คนในสังคมยังมีศีลธรรมน้อยเกินไป ก็ควรจะช่วยกันรณรงค์ให้คนเข้าวัด ทำความดีให้มากขึ้น พิจารณาดูสิว่าสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร

บ้านเมืองใด หากมีโรงเหล้า โรงบุหรี่ สถานเริงรมย์ มากมายใหญ่โต แต่มีศาสนสถานเล็กๆ ไม่มีคนสนใจ บ้านเมืองนั้นก็น่าเป็นห่วง แต่บ้านเมืองใดหากมีวัดใหญ่ๆ ศาสนสถานใหญ่ๆ ผู้คนเข้าวัดเข้าวาจำนวนมากมาย ก็เป็นสัญลักษณ์ถึงความเจริญของศีลธรรมผู้คนในสังคมนั้น

ศาสนสถานที่สร้างขึ้น หากสร้างเพื่อใช้งานจริงมีประชาชนมาอาศัยใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมกันอย่างต่อเนื่อง แน่น จึงเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนมิใช่หรือ

5) ทำไมวัดพระธรรมกาย เมื่อทำบุญจึงมักมีการบอกอานิสงค์แบบเอาสวรรค์มาล่อ

การจะทำให้เกิดฉันทะ ความรักความสนใจ พอใจที่จะทำสิ่งใด ท่านบอกว่า จะต้องให้เห็นประโยชน์ว่าทำแล้วได้อะไร การเห็นประโยชน์ทำให้เกิดฉันทะ ฉันทะทำให้เกิดวิริยะ วิริยะทำให้เกิดจิตตะ จิตตะทำให้เกิดวิมังสา รวมเป็น อิทธิบาท ๔ ธรรมอันยังความสำเร็จให้เกิดขึ้น

แนวทางการแสดงธรรมแก่ภคทัสผู้ครองเรือน ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใ้ช้อยู่เสมอ คือ หลักอนุูปพิททา ซึ่งเป็นการแสดงธรรมไปตามลำดับหัวข้อ มีเนื้อหาหลุ่มลึกไปตามลำดับ เพื่อขัดเกลา อธิษาศัยผู้ฟังให้ประณีตขึ้น ไปเป็นขั้นๆ คือ

๑. ทานกถา ทรงแนะนำสั่งสอนให้ทุกคนให้ทาน มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน เสียสละแบ่งปันกัน
๒. ศีลกถา ทรงแนะนำสั่งสอนให้ทุกคนรักษาศีล มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม
๓. สัคคกถา ทรงพรรณนาซึ่งสวรรค์ ทรงชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่ตั้งใจให้ทาน รักษาศีลใน ๒ ข้อต้น จะได้รับอานิสงส์ คือการเข้าถึงโลกสวรรค์ ซึ่งมีความสุขความเจริญอย่างไร
๔. กามาทินพ หากบุคคลผู้ฟังธรรมมีอศัยศัยที่จะออกบวชได้ พระองค์ก็จะทรงแสดงถึง โทษของกามว่ามีทุกข์มาก มีโทษมาก มีสุขน้อยอย่างไร
๕. เนกขัมมมานิสงส์ เมื่อทรงแสดงโทษของกามเสร็จแล้ว ก็จะทรงแสดงถึงอานิสงส์ของการ ออกบวช เสร็จแล้วผู้ฟังธรรมนั้นก็มักทูลขอบวช และได้บรรลฐธรรมไปตามลำดับ

หลักอนุูปพิททานี้ เป็นแนวทางสำคัญในการสั่งสอนประชาชนมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล วัดพระธรรมกาย ได้ใช้แนวทางนี้ในการอบรมสั่งสอนประชาชน ตามหลักการที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงวางไว้แล้วนั่นเอง

6) ทำบุญควรหวังบุญหรือไม่

การทำความคิด ไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน รักษาศีล หรือ เจริญภาวนา ทำแล้วก็เกิดบุญ ผู้ที่ทำความดีแล้วก็หวังจะได้บุญ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นการทำโดยรู้วัตถุประสงค์ รู้เป้าหมาย จากนั้นก็พยายามสร้างบุญที่ประณีตขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่บุญจากการให้ทาน ต่อมาเป็นบุญจากการรักษาศีล และบุญจากการเจริญภาวนา จากบุญระดับโลกิยะ เป็นบุญระดับโลกุตระ จนกระทั่งหมดกิเลส เป็นพระอรหันต์ นี้เป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ทำบุญแล้วหวังบุญ ก็เหมือนกับนักเรียนเรียนหนังสือแล้ว หวังจะได้ความรู้ ซึ่งยอมได้ผลแห่ง การศึกษาคือว่าผู้ที่เรียนโดยไม่หวังความรู้

7) ทำบุญมากได้บุญมากจริงหรือ

การให้ทานที่ได้บุญมาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสว่ามีองค์ประกอบ ๓ ประการคือ

๑. วัตถุประสงค์ คือ สิ่งที่ให้ทานได้มาด้วยความสุจริตถูกต้อง

๒. **เจตนาบริสุทธิ์** คือ มีความเลื่อมใสศรัทธา ให้เพื่อหวังบุญจริงๆ ไม่ได้หวังผลตอบแทน หรือไม่มีเจตนาแอบแฝงหวังผลประโยชน์ และเมื่อให้แล้วก็ไม่นึกเสียดายภายหลัง

๓. **บุคคลบริสุทธิ์** คือผู้รับเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ มีคุณธรรม ยิ่งมีคุณธรรมมากเท่าใด บุญก็ยิ่งได้มากไปตามส่วน เช่น ทำบุญกับพระพุทธเจ้า ก็ได้บุญมากกว่าทำบุญกับบุคคลทั่วไป และยังผู้ที่มีศีลบริสุทธิ์ด้วย บุญก็ยิ่งได้มากขึ้นไปอีก

ถ้าเงื่อนไขอย่างอื่น เช่น วัตถุ เจตนา และบุคคลผู้ให้ ผู้รับ มีความบริสุทธิ์เท่ากันแล้ว แน่แน่นอนว่าผู้ให้ทานเป็นจำนวนมากกว่า ก็ย่อมได้รับผลบุญมากกว่า เหมือนคนทำนา ๑๐๐ ไร่ ย่อมได้ผลมากกว่าคนทำนา ๑ ไร่ แต่หากผู้ให้ทานด้วยทรัพย์แม้เป็นจำนวนน้อยกว่า แต่มีความตั้งใจ มีความเลื่อมใสศรัทธาเต็มเปี่ยม และได้ให้ทานกับผู้ที่มีคุณธรรมสูง ก็อาจได้บุญมากกว่าผู้ทำบุญด้วยทรัพย์มากกว่าเป็นร้อยๆ เท่าก็ได้ ดังตัวอย่างของมหาทศกัณฐะในครั้งพุทธกาล ถวายข้าวเพียงมือเดียวแก่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ทำด้วยความเลื่อมใสศรัทธาเต็มที่ ก็ได้านิสงส์ผลบุญทันตาเห็น กลายเป็นมหาเศรษฐีประจำเมือง

8) ทำไมจึงมีเสียงติติงการทำงานของวัดพระธรรมกาย

ที่ใดก็ตามที่มีการทำอะไรใหม่ๆ เกิดขึ้นก็ย่อมจะมีทั้งคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีเสียงติติงเสมอ เพราะผู้ที่ยึดคิดในรูปแบบเดิมๆ ย่อมมีอยู่ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เป็นการทำเพื่อคนหมู่มาก ย่อมเป็นที่สนใจ เสียงติติงก็อาจจะมากเป็นธรรมดา เป็นหน้าที่ของผู้ที่ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม จะต้องรับฟังแล้วมาพิจารณาด้วยใจที่เปิดกว้างว่า ที่คนทำอยู่นั้นบกพร่องจริงหรือไม่ หากพบว่าจริง ก็ให้ปรับปรุงแก้ไขเสีย หากพบว่าเสียงติติงนั้นไม่เป็นความจริง เกิดจากความไม่เข้าใจ ก็ต้องพยายามให้ข้อมูลความจริงให้เขาได้ทราบ

และบางครั้งก็อาจเป็นไปได้ว่า เสียงติติงนั้นอาจเกิดจากผู้ที่มีใจไม่เป็นกุศล อาจด้วยความอิจฉาริษยา ความหมั่นไส้ หวาดระแวง หรือเสียดผลประโยชน์ก็ตามแต่ ก็จะต้องอดทน เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งที่คุณทำอยู่จะปรากฏผลชัดขึ้น ความจริงก็จะปรากฏออกมาเอง

อย่าว่าแต่เราสามัญชนเลย แม้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งพระองค์ทรงมีพระดำริจะสร้างสวนลุมพินี เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ก็ยังมีเสียงติติงว่า ทำทำไมใหญ่โตไม่มีความจำเป็น แต่ปัจจุบัน ทุกคนต่างก็ตระหนักซาบซึ้งในพระวิจรรณญาณที่กว้างไกลของพระองค์กันถ้วนหน้า หรืออย่างหลวงพ่อกุญชรทาส ท่านเป็นผู้ริเริ่มการแสดงปาฐกถาธรรมโดย

ไม่ถึงไบลาน ช่วงแรกๆ ก็ถูกต่อต้านมาก แต่ต่อมาทุกคนก็ยอมรับ แม้ในทางโลก เมื่อคุณสมหมาย สุนทรกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ประกาศลดค่าเงินบาทเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๗ ช่วงแรกก็มีผู้โจมตีว่ากันอย่างสาหัสเสียเสียมากมาย แต่ต่อมาทุกคนก็ประจักษ์ชัดในคุณูปการที่ท่านสร้างไว้แก่แผ่นดินไทย หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน จึงมีจดหมายขอโทษจากบุคคลต่างๆ ที่เคยเข้าใจผิดมากมาย ผู้ที่คิดจะทำประโยชน์เพื่อชนหมู่มาก จึงต้องเตรียมใจไว้แต่ต้น และต้องอดทน และขอให้พวกเราชาวพุทธคลายความยึดมั่นถือมั่น ความยึดติดในรูปแบบเก่าๆ เราต้องให้ความเคารพรักษารธรรมนิยม แต่ก็ให้ถือแก่นเป็นหลักมากกว่าติดที่เปลือก กระพี้ คือหาทางปรับปรุงรูปแบบวิธีการเผยแผ่ธรรมะ ปลุกฝังศีลธรรมในใจคนให้ได้ผล ให้คนในยุคปัจจุบันรับได้ เข้าใจได้โดยรักษาแก่นคำสอนในพระพุทธศาสนาไว้อย่างมั่นคง

ภาคผนวก จ

หลักฐาน ธรรมกาย ในคัมภีร์

ธรรมกายในพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี อ้างอิงโดยใช้ฉบับสยามรัฐ และฉบับแปลภาษาไทย อ้างอิงโดยใช้ฉบับหลวงเทียบเคียงกับฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย) มีปรากฏอยู่ ๔ แห่ง ดังนี้

๑) ที.ปา.อัครัญญสูตร ๑๑/๕๕/๕๑-๕๒

[๕๕] คุมฺห ขวตฺต วาเสฏฺฐา นานาชาจฺจา นานานามา นานาโคตฺตา นานากุลา อคารสฺมา อนคิริยํ ปพฺพชิตา เก คุมฺหติ ปุญฺญา สมานา สมณา สกฺยปฺตฺติชามฺหาติ ปฏฺิชาณาถาติ ฯ ยสฺส โข ปนสฺส วาเสฏฺฐา ตถาคเต สทฺธา นิวิญฺญา มุทฺธาตา ปตฺติญฺฐิตา ทพฺพา อสํหริยา สมณฺเณ วา พฺรหฺมณฺเณ วา เทเวณ วา มารเณ วา พฺรหฺมณฺนา วา เถนจฺิ วา โลกสฺมี คสฺเสตํ กถฺลํ วาจาย ภควฺโตมฺหิ ปฺตฺโต โอรสฺโส มุขฺโต ชาโต ฐมฺมชฺโช ฐมฺม นิรมิตฺโต ฐนฺมทายาโท ติ ฯ คํ กิสฺส เหตุ ฯ ตถาคตสฺส เหตุ วาเสฏฺฐา อธิวจฺนี ฐมฺมกาโย อติปิ พฺรหฺมกาโย อติปิ ฐมฺมภูโต อติปิ พฺรหฺมภูโต อติปิ ฯ

[๕๕] คู่ก่อนวาเสฏฐะและภราทวาชะ เธอทั้งสองคนมีชาติต่างกัน มีชื่อก็เพี้ยนกัน มีโคตรก็แตกต่างกัน มีตระกูลก็ผิดกัน พวกกันทั้งเข้าเรือนเสีย มาบวชเป็นบรรพชิต เมื่อจะมีผู้ถามว่า ท่านทั้งสองนี้เป็นพวกไหน? เธอทั้งสองจึงตอบเขาว่า ข้าพเจ้าทั้งสองเป็นพวกพระสมณะศากยบุตร ดังนี้เถิด คู่ก่อนวาเสฏฐะและภราทวาชะ ก็ผู้ใดแลมีศรัทธาตั้งมั่นเกิดขึ้นแล้วแต่แรกแก้วคืออริยมรรค ประคิษฐานมั่นคง อันสมณ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหมหรือผู้หนึ่งผู้ใดในโลก ไม่พรากไปได้ ควรเรียกผู้นั้นว่าเป็นบุตรเกิดแต่พระอุระ เกิดแต่พระโอษฐ์ของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้เกิดแต่พระธรรม เป็นผู้ที่พระธรรมเนรมิตขึ้น เป็นผู้รับมรดกพระธรรม ชื่อนั้นเพราะเหตุไร? เพราะคำว่า ธรรมกาย ก็ดี พรหมกายก็ดี ว่าธรรมกุตก็ดี ว่าพรหมกุตก็ดี เป็นชื่อของพระตถาคต

๒) ขุ.อป.มหาปชาบดีโคตมีเถรีอุปทาน ๓๓/๑๕๓/๒๘๔

อหํ สุกตฺเต มาตา	ศฺวํ ธีรํ ปิตา มม
สทฺฐมฺมสุขโท นาถ	ตยา ชาตมฺหิ โคตมฺ ฯ
สํวทฺธิโตยํ สุกต	รूपกาโย มยา ตว
อานนฺทโย ฐมฺมกาโย	มม สํวทฺธิโต ตยา ฯ

ข้าแต่พระสุคตเจ้า หม่อมฉันเป็นมารดาของพระองค์ ข้าแต่พระธีรเจ้า พระองค์เป็นพระบิดาของหม่อมฉัน ข้าแต่พระโลกนาถ พระองค์เป็นผู้ประทานความสุข อันเกิดจากพระสัทธรรมให้

หม่อมฉัน ข้าแต่พระโคตม หม่อมฉันเป็นผู้อันพระองค์ให้เกิด ข้าแต่พระสุคตเจ้า รูปร่างของพระองค์
นี้ อันหม่อมฉันทำให้เจริญเติบโต **ธรรมกาย**อันน่าเพลิดเพลิดของหม่อมฉัน อันพระองค์ทำให้เจริญ
เติบโตแล้ว

๓) **ขุ.อป.ปัจเจกพุทธธาปทาน ๓๒/๒/๒๐**

สุณฺณุปฺปณฺธิธฺยจฺจ ตถานิมิตฺตํ

อาเสวยิตฺวา ชินสาสนมฺหิ

เย สวากคฺคตํ น วชฺนุติ ธีรา

ภวนฺตุ ปจฺเจกชินา สยมฺภู ๑

มหนฺตธฺมมา พุทฺธมฺมกายา

จิตฺติสุสฺรา สพฺพทฺทุกฺโขจฺมตฺติณฺณา

อุทฺทกฺกจิตฺตา ปรมคฺคทสฺสี

สีโหปฺมา ขคฺควิสาณกปฺปา ๑

นักปราชญ์เหล่าใดเจริญสุณฺณุตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ และอัปฺปณฺหิตวิโมกข์ ไม่บรรลุความ
เป็นพระสาวกในศาสนาของพระชินเจ้า นักปราชญ์เหล่านั้นย่อมเป็นพระสยัมภูปัจเจกพุทธเจ้า
มีธรรมใหญ่ มีธรรมกายมาก มีจิตเป็นอิสระ ข้ามห้วงทุกข์ทั้งมวลได้ มีจิตโสมนัส มีปกติเห็น
ประโยชน์อย่างยิ่ง เปรียบดังราชสีห์ เช่นกับนอแรด

๔) **ขุ.อป.อัครธัมมัทธสฺสเถรธาปทาน อปทาน ๓๒/๑๓๕/๒๔๓**

ธมฺมกายธฺยจฺจ ทีเปนฺติ เกวลํ รตนากริ

วิโกเปตฺตํ น สกฺโกนฺติ โก ทิสฺวา นปฺปสึทฺติ ๑

ชนทั้งหลายไม่อาจให้พระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งทรงแสดง**พระธรรมกาย** และความเป็นหน่อเนื้อ
แห่งรัตนะทั้งสิ้นให้กำเริบได้ ใครได้เห็นแล้วจะไม่เลื่อมใสแล้ว

ธรรมกายในอรรถถา (ภาษาบาลี อ้างอิงโดยใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และฉบับแปลภาษาไทย อ้างอิงโดยใช้ฉบับหลวงเทียบเคียงกับฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) มีปรากฏอยู่ ๒๕ แห่ง ดังนี้

๑) วินย.อ.สมนุตปาสาทิกา เวรณชกณฺฑวณฺณนา หน้า ๑๑๖-๑๑๗

ภคฺยวณฺตคตฺย จสฺส สตปฺญญชฺลทกฺขณฺนรฺสฺส รุปกฺยสมฺปตฺติ ทิปิตา โหติ, ภคฺคโทสคตฺย **ธมฺมกฺยสมฺปตฺติ** ตถา โลกฺยปริกฺขกานํ พหุมนคภาโว, คหฺนฺนฺรูปพฺพชิตฺเทหิ อภิกมฺนียตฺวา, อภิกตฺวานญจ เนสํ กายจิตฺตทฺทุก ขาปนฺยเนน ปฏฺิพลภาโว. อามิสทานธมฺมทานเนหิ อุปการิตฺวา. โลกฺยโลกุตฺตรสฺสขេหิ จ สมฺปโยชนสมฺมตฺตคตฺวา ทิปิตา โหติ.

ก็ความถึงพร้อมด้วยรูปกาย ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ผู้ทรงบุญลักษณะนับริ้อย ย่อมเป็นอันท่านแสดงแล้ว ด้วยความที่พระองค์ทรงมีพระกายสมส่วน.ความถึงพร้อมด้วยพระธรรมกาย ย่อมเป็นอันท่านแสดงแล้วด้วยความที่พระองค์ทรงหักโทสะได้แล้ว

๒) ที.อ.สุมฺงคฺคฺลวิลาสินี พุทฺทมฺชาลสฺสคฺคตฺวณฺณนา หน้า ๓๔

เอตฺตคาวตฺวา เจตฺถ “เอวมนฺเม สุตฺนุ”ติ วจนฺน ยถาสฺสํ ฐมฺมํ เทเสนฺโต ภควโต **ธมฺมกฺยํ** ปจฺจกฺขํ กโร ตฺติ.เตน “นยิทํ อตฺติกฺกนฺตสฺสคฺคํ ปาวจณฺม อยํ โว สคฺคธา”ติ สคฺคธฺ อทสฺสเนน อุกฺกณฺจฺจิตฺตํ ชนํ สมสฺสาเสติ. “เอกํ สมฺมํ ภควา”ติ วจนฺน คสฺมิมิ สมฺเข ภควโต อวิชฺชณามภาวํ ทสฺเสนฺโต รุปกฺยปรินิพฺพานุ สาเชติ.

ท่านพระอานนท์ เมื่อแสดงธรรมตามที่ได้สดับมา ชื่อว่า ย่อมกระทำพระธรรมกาย ของพระผู้มีพระภาคเจ้าให้ประจักษ์.ด้วยคํานั้น ท่านย่อมยังประชาชนผู้กระวนกระวาย เพราะไม่ได้เห็นพระศาสดา ให้เบาใจว่าปาพจน์ คือพระธรรมวินัยนี้ มีพระศาสดาล่วงไปแล้ว หามิได้ พระธรรมกายนี้เป็นพระศาสดาของท่านทั้งหลาย ดังนี้

ด้วยคําว่า สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ดังนี้ ท่านพระอานนท์เมื่อแสดงว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้มีอยู่ในสมัยนั้น ชื่อว่า ย่อมประกาศการเสด็จปรินิพพานแห่งพระรูปกาย

๓) ที.อ.สุมฺงคฺคฺลวิลาสินี อคฺคณฺญสฺสคฺคตฺวณฺณนา หน้า ๕๐

คคฺค “**ธมฺมกฺยาโย** อิตฺตี”ติ กสฺมา ตถาคโต “ธมฺมกฺยาโย”ติ วุคฺโต. ตถาคโต หิ เตปิฏกํ พุทฺทวจนํ หทฺเขนจินฺเตคฺควา วาจาช อภินิหริ. เตนสฺส กายो ธมฺมมยคฺคตา ธมฺโมว. อิติ ธมฺโม กายो อสฺสาติ

ธมฺมกาโย.ธมฺมกายตฺตาเอว พุรฺหมกาโย. ธมฺโม หิ เสฏฺฐญฺเฐน พุรฺหมมาติ วุจฺจติ. ธมฺมญฺโถติ ธมฺมสกาโว. ธมฺมญฺโถตฺตาเอว พุรฺหมญฺโถ

คำว่า ธมฺมกาโย อิติปิ ความว่า เพราะเหตุใด พระตถาคตจึงได้รับขนานนามว่า **ธรรมกาย**. เพราะพระตถาคตทรงคิดพระพุทธพจน์คือพระไตรปิฎกด้วยพระหทัยแล้ว ทรงนำออกแสดงด้วยพระวาจาด้วยเหตุนี้ พระวรกายของพระผู้มีพระภาคจึงจัดเป็นธรรมแท้เพราะสำเร็จด้วยธรรม.พระธรรมเป็นกายของพระผู้มีพระภาคนั้น ดังพรรณนามานี้ ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคจึงชื่อว่า**ธรรมกาย**. ชื่อว่าพรหมกายเพราะมีธรรมเป็นกายนั่นเอง แท้จริง พระธรรมท่านเรียกพรหมเพราะเป็นของประเสริฐ บทว่า ธมฺมญฺโถ ได้แก่สภาวะธรรม. ชื่อว่าพรหมญฺโถ เพราะเป็นผู้เกิดจากพระธรรมนั่นเอง

๔) ส.อ.สารัตถอุปฺปาสินี วกฺกิสฺสุตฺตวณฺณนา หน้า ๓๔๒-๓๔๓

โย โข วกฺกฺติ ธมฺมนฺติ อิทฺ ภควา “ธมฺมกาโย โข มหาราช ตถาคโต”ติ วุตฺติ ธมฺมกายํ ทสฺเสติ. นววิโรหิ โลกุตฺตรธมฺโม ตถาคตฺสฺส กาโย นาม.

ในบทว่า โย โข วกฺกฺติ ธมฺมํ นี้ ฟังทราบอธิบายว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงพระธรรมกายที่ตรัสไว้ว่า ขอลวาทพระพรหมหาบพิตร **ธรรมกายแลคือพระตถาคต** ความจริง โลกุตฺตรธรรม ๕ อย่าง (มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑) ชื่อว่า พระกายของพระตถาคต

๕) ขุทฺทก.อ.ปรมตฺตโฆติกา มงฺคลฺสฺสุตฺตวณฺณนา หน้า ๕๕

ภากุยวตฺถย จสฺส สตปฺปญฺญตฺถกฺขณธฺรฺสฺส รูปกายสมฺปตฺติ ทิปิตา โหติ, ภคฺคโทสตาบปี **ธมฺมกายสมฺปตฺติ** ตถา โลกียสฺริกฺขกานํ พหุมนฺกาโว, กหฺนุสฺสูปฺพชฺชิตฺติ อภิกมฺนียตา, อภิกตฺตานญฺจ เนสฺสิ กาจตฺติตฺตทฺกฺขาปนฺยเน ปฏฺิพลฺกาโว, ตถา อามิสฺทานธมฺมทานฺนํ อูปการิตา, โลกียโลกุตฺตรสฺสฺสเหหิ จ สํโยชนสมตฺตตฺตา ทิปิตา โหติ.

ก็แลความถึงพร้อมแห่งพระรูปกายของพระองค์ ผู้ทรงไว้ซึ่งพระบุญลักษณะนี้บริบูรณ์ เป็นอันท่านแสดงด้วยความที่ทรงมีภาคะคือบุญ ความถึงพร้อมแห่งพระธรรมกาย เป็นอันท่านแสดงด้วยความที่ทรงหักโทสะได้แล้ว

๖) อุทาน.อ.ปรมตถทีปนี พาทียสุตตวณฺณา หน้า ๕๐ และ ๕๑

ปาสาทิกนฺติ พตฺตีสมหาปฺริสถกฺขณอสฺติอนุพฺยณฺชนพฺยามปฺปภาเกคฺคมาลาภกฺกตฺยา สมฺนาคปาสาทิกาย อตฺตโน สรรโรสภาสมฺปตฺติยา รุปรากายทสฺสนพฺยวภูสฺส ชนสฺส สพฺพภาคโต ปสาทาวหํ.

ปสาทนึยฺนติ ทสฺสทลจฺจเวสฺสารชฺชขอสฺสธารณญฺณณอฏฺฐารสทาวณฺณิกพฺพุทฺธมฺมปฺปฏฺติชฺชปริมาณคฺคณคฺคสมฺนาคตฺยา **ธมฺมกายสมฺปตฺติยา** สรฺกฺขกชนสฺส ปสาทนึยฺ ปสฺสึทิตฺตพฺพชฺชุตฺตํ ปสาทารหํ วา...

...เอตฺถ จ ปาสาทิกนฺติ อิมินา รุปรากายน ภควโต ปมาณภูตฺตํ ทีเปติ, ปสาทนึยฺนติ อิมินา **ธมฺมกายน**,สนฺดินฺทฺริยฺนติอาทินา เสเสหิ ปมาณภูตฺตํ ทีเปติ.

บทว่า ปาสาทิกํ ความว่า นำมาซึ่งความเลื่อมใสรอบด้านแก่ชนผู้ชวนชวาย ในการเห็นพระรูปกาย เพราะความสมบูรณ์ด้วยความงามแห่งสรีระของพระองค์ อันนำความเลื่อมใสมารอบด้าน อันประดับด้วยมหาปรีสถลักษณะ ๓๒ อนุพยัญชนะ ๘๐ พระรัศมีด้านละวา และพระเกตุมาลารัศมีที่เปล่งเหนือพระเศียร

บทว่า ปสาทนึยฺ ความว่า เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส เหมาะที่จะควรเลื่อมใสหรือควรแก่ความเลื่อมใสของคนผู้มีปัญญาเห็นประจักษ์ เพราะ**ธรมฺมกายสมบัติน**อันประกอบด้วยจำนวนพระคุณหาประมาณมิได้ มีทศพลญาณ ๑๐ เวสาร์ชชญาณ ๔ อสธารณญาณ ๖ อาเวณิยพฺพุทฺธธรรม ๑๘ เป็นต้น...

...ก็ด้วยบทว่า ปสาทิกํ นี้ ในอธิการนี้ ท่านแสดงถึงความสำคัญของพระผู้มีพระภาคเจ้าโดยรูปกาย ด้วยบทว่า ปสาทนึยฺ นี้ แสดงถึงความสำคัญของพระผู้มีพระภาคเจ้าโดย**ธรมฺมกาย** ด้วยบทมีอาทิว่า สนฺดินฺทฺริยฺ นี้ แสดงถึงความสำคัญของพระคุณที่เหลือ

๗) อุ.อ.ปรมตถทีปนี โสณฺสสุตตวณฺณา หน้า ๓๓๒-๓๓๓

เอทิสฺส จ เอทิสฺส จาติ เอวรฺรูปโป จ เอวรฺรูปโป จ,เอวรฺรูปาย นามกายรูปกายสมฺปตฺติยา สมฺนาคโต, เอวรฺรูปาย **ธมฺมกายสมฺปตฺติยา** สมฺนาคโตติ สฺวโตเยว เม โส ภควา. นโข เม โส ภควา สมฺมุขา ทิฏฺฐโฐติ เอเตน ปุณฺณชนสทฺทชฺช เอวํ อายสฺมา โสโณ ภควนฺตํ ทฺฐกาโม อโหสิ. อปรภาเต ปน สคฺคธารา สทฺธี เอกคณฺธกฺกุณฺธิ วสิตฺวา ปจฺจุสฺสสมฺบิ อชฺฉณฺนิโฐ โสพสอฏฺฐกวกฺคิกานิ สคฺคธ สมฺมุขา อฏฺฐึ กตฺวา มนสิกาตฺวา สพฺพํ เจตฺโส สมฺนุนาหริตฺวา อคฺคธมฺมปฺปฏฺฐิเวทึ หุตฺวา ภณฺนโต ธมฺมปฺสทฺทิตฺปาโมชฺชชาติมฺมุเจน สมหาหิโต สรภณฺญ-ปริโยสฺสาน วิปฺสฺสนํ ปฏฺฐเปตฺวา สงฺฆาเร สมฺมสนฺโต อนุปฺพุเพน อรหตฺตํ ปาปฺณิ. เอตทตฺถเมว หิสฺส ภควตา อตฺตนา สทฺธี เอกคณฺธกฺกุณฺธิ วาโส อาณคฺโตติ วทฺนติ.

เกจิ ปนาหุ:- “น โข เม โส ภควา สมมุขา ทิฏฐโฐ”ติ อิหิ รูปกายทสฺสนเมว สนฺธาช วุคฺคณฺติ. อายสฺมา
 หิ โสโณ ปพฺพชิตฺวา ว เณรสฺส สนฺติเก กมฺมฏฺฐานํ คเหตฺวา ฉณฺเณนฺโต วายมนฺโต อนุปสมฺปนฺโนว
 โสตาปนฺโน หุตฺวา อุปสมฺปชฺชิตฺวา “อุปาสกาปิ โสตาปนฺนา โหนฺติ, อหฺมปิ โสตาปนฺโน, กิเมตฺถ จิตฺตฺนุ”ติ
 อุปริมคฺคตฺถาย วิปสฺสนํ วทฺเตตฺวา อนุโตวสุเสเขว ฉลฺภณฺโณ หุตฺวา วิสุทฺธิปวารณาย ปวาเรติ. อริยสจฺจท-
 สฺสเนน หิ ภควโต ฐมฺมกาโย ทิฏฐโฐ นาม โหติ. วุคฺคเณหฺติ:-

“โย โข วกฺกฺล ฐมฺมํ ปสฺสตีม โส มํ ปสฺสตี.

โย มํ ปสฺสตี โส ฐมฺมํ ปสฺสตี”ติ

ตสฺมาสฺส ฐมฺมกายทสฺสนํ ปเคว สิทฺธิ, ปวาเรตฺวา ปน รูปกายํ ทฎฺฐกาโม อโหสีติ.

บทว่า เอทิสฺส จ เอทิสฺส จ ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเราได้ฟังมาว่า เห็นปานนี้ๆคือ ทรงประกอบ
 ด้วยนามกายสมบัติและรูปกายสมบัติเห็นปานนี้ และประกอบด้วยธรรมกายสมบัติเห็นปานนี้ ด้วย
 คำว่า น โข เม โส ภควา สมมุขา ทิฏฐโฐ นี้ อาจารย์ทั้งหลายหมายเอาความเป็นปุถุชนเท่านั้น กล่าวว่
 ท่านโสณะได้มีความประสงค์จะเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่ภายหลังเธออยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกัน
 กับพระศาสดา ในเวลาใกล้รุ่ง พระศาสดาทรงเชื้อเชิญ จึงทำให้ไว้ในใจให้มีประโยชน์ถึงพระสูตร ๑๖
 เป็นวรรค ๘ วรรคเฉพาะพระพักตร์พระศาสดา แล้วประมวลมาไว้ในใจทั้งหมดเป็นผู้รู้แจ้งอรรถ
 และธรรม เมื่อจะกล่าวเป็นผู้มีจิตเป็นสมาธิ โดยมุขคือความปราโมทย์อันเกิดแต่ธรรม ในเวลาจบ
 สรภัญญะ เริ่มตั้งวิปัสสนาพิจารณาสังขาร บรรลุพระอรหัตโดยลำดับก็เพื่อประโยชน์นี้เท่านั้น
 พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงสั่งให้เธออยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกันกับพระองค์. ฝ่ายอาจารย์บางพวก
 กล่าวว่า คำว่าเรายังไม่ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าเฉพาะพระพักตร์แล ดังนี้ ท่านกล่าวหมายเอา
 เฉพาะการเห็นรูปกายเท่านั้น

จริงอยู่ ท่านพระโสณะพอพบแล้ว ก็เรียนกรรมฐานในสำนักของพระเถระ เพียรพยายามอยู่ ยัง
 ไม่ได้อุปสมบทเลย ได้เป็นพระโสดาบัน ครั้นอุปสมบทแล้วคิดว่า แม้อุบายสกลทั้งหลายก็เป็นพระ
 โสดาบัน ทั้งเราก็เป็นพระโสดาบัน ในข้อนี้จะคิดไปทำไมเล่า จึงเจริญวิปัสสนาเพื่อมรรคขั้นสูง
 ๖ ได้ภิญญา ๖ ภายในพรรษานั้นเอง แล้วปวารณาด้วยวิสุทธิปวารณา ก็เพราะเห็นอริยสัจ จึงเป็นอัน
 ชื่อว่าเธอ ได้เห็นธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้า สมจริงดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า

ดูก่อนวักกฺล ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นก็ชื่อว่าเห็นธรรม. เพราะฉะนั้น
 การเห็นธรรมกาย จึงสำเร็จแก่เธอก่อนที่เดิวกี่แล ครั้นปวารณาแล้ว เธอได้มีความประสงค์จะเห็น
 รูปกาย

๘) อิติ.อ.ปรมคตที่ปนี นิตานวณณา หน้า ๑๓

เอตถ จ ภควตติ อิมินาสฺส ภาคยวณตตาทิปเนน กปฺปานิ อนเนสฺส อสงฺเขยฺยเยสฺส อุปจิตฺตฺวณฺญา-
สมภารภาวโต สตฺปนฺณญฺญตฺถกฺขณชรสฺส ทวคฺตีสฺมหาปฺริสฺตกฺขณอสีตฺตฺวณฺยชฺนพฺยวมปฺปภาเกคฺมาลา
ทฺปิฏมฺณทิตา อนนฺยฺยสาธารณา รฺูปกายสมฺปคฺติ ทิปิตา โหติ. อรหตฺติ อิมินาสฺส อนวเสสฺกิลฺสป
ปทานทฺิปเนน อาสวกฺขยปทฺฐฐานสพฺพญฺญตฺตฺวณฺญาณาทิคมปฺริทฺิปนโค ทสพฺลจฺตุเวสารชฺชฉอสาธารณ
ญฺญาณอฏฺฐารสาเวณิกพฺทฺฐธมฺมาทฺิ อจินฺเตยฺยาปฺริเมยฺยธมฺมกายสมฺปคฺติ ทิปิตา โหติ.

อนึ่ง ในอธิการนี้พึงทราบวินิจฉัย ดังต่อไปนี้ ด้วยบทว่า ภควตา นี้ ท่านแสดงถึงความถึงพร้อม
ด้วยพระรูปกาย อันไม่สาธารณ์แก่บุคคลอื่น ประดับด้วยมหาปรีสลักษณะ ๓๒ ประการ อนุพยัญชนะ
๘๐ และพระเกตุมาลา มีรัศมีแผ่ไปได้ประมาณ ๑ วา ของพระผู้มีพระภาคเจ้า นั้น ผู้ชื่อว่าทรงบุญ
ลักษณะไว้ตั้ง ๑๐๐ เพราะทรงมีบุญสมภารที่ทรงสั่งสมไว้หลายอสงไขยกัป ด้วยการแสดงว่าพระองค์
ทรงกายภาคยธรรมได้แล้ว

ด้วยบทว่า อรหตา นี้ ท่านแสดงถึงความถึงพร้อมด้วยพระธรรมกายที่เป็นอินโดย อาทิพลญาณ
๑๐ เวสารัชชญาณ ๔ อสาธารณญาณ ๖ และอาเวณิกพทฐธรรม (ธรรมเฉพาะพระพุทธเจ้า) ๑๘
เพราะแสดงการบรรลุสัมพัญญตญาณมีการสิ้นอาสวะเป็นปทัฏฐาน โดยการแสดงการละกิเลสที่ไม่มี
ส่วนเหลือ

๙) อิติ.อ.ปรมคตที่ปนี ปญฺจปฺพุพนิมิตฺตฺตฺวณฺณา หน้า ๒๕๑

ตถาคตฺตฺปเวทิตฺเต ธมฺมวินยฺเยติ ภควตา เทสิเต สิกฺขคฺคยฺสจฺจเส ทาสเน. ตํ ทิ ธมฺมโต อนเปตฺตฺตา
ธมฺโม จ, อาสยานุรูปิ วินยฺยานํ วินยฺนโต วินโย จาติ ธมฺมวินโย, อุปนิสฺสยสมฺปคฺติยา วา ธมฺมโต
อนเปตฺตฺตา ธมฺมํ อปฺปรชฺกยชาติกํ วินยฺตีติ ธมฺมวินโย. ธมฺเมเนว วา วินโย, น ทญฺเจสฺสเถหิตฺติ
ธมฺมวินโย, ธมฺมยฺคฺโต วา วินโยติ ธมฺมวินโย, ธมฺมมาย วา ยถา มคฺคผลนฺิพฺพานาย วินโยติ ธมฺมวินโย,
มหากฺรณาสพฺพญฺญตฺตฺวณฺญาณาทิธมฺมโต วา ปวคฺโต วินโยติ ธมฺมวินโย, ธมฺโม วา ภควา ธมฺมญฺโต
ธมฺมกาโย ธมฺมสุตฺตํ, คสุส ธมฺมสุส วินโย, น ตกฺกียานทฺติ ธมฺมวินโย, ธมฺเน วา มคฺคผล นฺิพฺพาเท-
ตพฺพิสยญฺญเต วา ปวคฺโต วินโยติ ธมฺมวินโยติ วุจฺจติ. คสุมี ธมฺมวินยฺ.

บทว่า ตถาคตฺตฺปเวทิตฺเต ธมฺมวินยฺเยติ ความว่า ในคำสอนที่สงเคราะห์ด้วยสิกขา ๓ ที่พระตถาคต
คือพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงแล้ว

เพราะว่า คำสอนนั้น ท่านเรียกว่าธรรมวินัย เพราะชื่อว่า ธรรม เหตุที่ไม่ปราศไปจากธรรม และชื่อ
ว่า วินัย เพราะฝึกเวไนยสัตว์ ตามสมควรแก่กิเลส

อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะแนะนำผู้มีกำเนิดแห่งบุคคล ผู้มีนัยน์ตามีรูติน้อย ที่ชื่อว่า เป็นธรรม เพราะไม่ปราศไปจากธรรม เหตุที่สมบูรณ์ไปด้วยอุปนิสัย

อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะฝึกด้วยธรรมอย่างเดียว ไม่ใช่ฝึกด้วยท่อนไม้และศาสตรา

อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะนำเข้าไปหาธรรม เพื่อมรรค ผล และนิพพานตามลำดับ

อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะเป็นเครื่องแนะนำที่เป็นไปแล้วโดยธรรม มีมหากรุณาและพระสัพพัญญุตญาณ เป็นต้น

อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะพระธรรมเป็นเครื่องนำเข้าไปหาธรรม ของพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นองค์ธรรม เป็นธรรมกาย เป็นธรรมสวามี ไม่ใช่เข้าไปหา ธรรมของนักตรรกวิทยาทั้งหลาย

อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะเป็นเครื่องแนะนำที่เป็นไปแล้วโดยธรรม คือ มรรคผลหรือในธรรม อันเป็นวิสัย ที่จะพึงให้สำเร็จ ในพระธรรมวินัยนั้น

๑๐) อิติ.อ.ปรมตฺตปิณี อคฺคปฺปสาทตฺตคฺวณฺณนา หน้า ๓๒๐-๓๒๑

ปุริมสฺมี จ อตฺถ อคฺคสทฺเทน พุทฺธาติรตนคฺคยฺ วุจฺจติ. เตสุ ภควา ตาว อสทิสฺสกุญฺเณ คุณฺวิสิฏฺฐกุญฺเณ อสมสมฺกุญฺเณ จ อคฺโค. โส หิ มหาภิณฺหาริ ทสนฺนํ ปารมฺมिํ ปวีจฺยณฺจ อาทิ กตฺวา เตหิ โโพธิสมฺภาเร คุณฺเหติ เจว พุทฺธคุณฺเหติ จ เสตฺชเนหิ อสทิสฺสอติ อสทิสฺสกุญฺเณ อคฺโค. เข จสฺส คุณฺนา มหากรุณาทโย, เต เสตฺสคฺคานํ คุณฺเหติ วิสฺสุธาติ คุณฺวิสิฏฺฐกุญฺเณปิ สพฺพสคฺคตฺตคฺมคฺตย อคฺโค. เข ปน ปุริมกาสมฺมาสมฺพุทฺธา สพฺพสคฺคเตหิ อสฺมา, เตหิ สทฺธิ อยเมว รูปกายคุณฺเหติ เจว ธมฺมกายคุณฺเหติ จ อสมสมฺกุญฺเณปิ อคฺโค.

อนึ่ง ในความหมายอย่างก่อนพระผู้มีพระภาคเจ้า ครัสพระรัตนตรัยมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นไว้ด้วย อคฺค ศัพท์

ในสัตว์โลกเหล่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐก่อน โดยความหมายว่าไม่มีผู้เปรียบ โดยความหมายว่าเป็นผู้วิเศษ ด้วยคุณความดี และโดยความหมายว่าไม่มีผู้เสมอเหมือน.จริงอยู่พระองค์ชื่อว่าเป็นผู้ล้ำเลิศโดยความหมายว่า ไม่มีผู้เปรียบ เพราะทรงทำอภินิหารมามาก และการสั่งสมบารมี ๑๐ ประการมาเป็นเบื้องต้น จึงไม่เป็นเช่นกับคนทั้งหลายที่เหลือ เพราะพระคุณคือพระโพธิสมภารเหล่านั้นและเพราะพุทธคุณทั้งหลาย.ชื่อว่าเป็นผู้ล้ำเลิศ เพราะเป็นผู้สูงสุดกว่าสรรพสัตว์ แม้โดยความหมายว่าเป็นผู้วิเศษด้วยคุณความดี เพราะพระองค์มีพระคุณมีพระมหากรุณาคุณเป็นต้นที่วิเศษกว่าคุณทั้งหลายของสรรพสัตว์ที่เหลือ.ชื่อว่าเป็นผู้ล้ำเลิศ แม้โดยความหมายว่า ไม่มีผู้

เสมอเหมือน เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นี้เอง เป็นผู้เสมอโดยพระคุณทางรูปกาย และพระคุณทางธรรมกายกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายในปางก่อน ผู้ไม่เสมอเหมือนกับสรรพสัตว์

๑๑) อิติ.อ.ปรมตฺถทีปนี สงฺฆาภิกฺขณฺณสุตฺตวณฺณนา หน้า ๓๓๔

โส อารกาว มยฺหํ, อหฺลจฺจ คฺสฺสาคฺคิ โส ภิกฺขุ มยา วุตฺตปฏฺธิปฺปํ อปุเรณฺโต มม ทูเรเขว, อหฺลจฺจ คฺสฺส ทูเรเขว. เอเตน มํสจฺกขุณา คฺลาคคทสฺสนํ รูปกายนฺโสมฺชานญฺจ อการณํ, ญฺฆณจฺกขุณาวทสฺสนํ รมฺมกายนฺโสมฺชานเมว จ ปมาณนฺติ ทสฺเสตฺติ เตเนวห “รมฺมํ หิ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ น ปสฺสตี, รมฺมํ อปสฺสนฺโต มํ นปสฺสตี”ติ. คคฺถ รมฺโม นาม นววิโร โลกุตฺตรรมฺโม, โส จ อภิกฺขมาทึทึ ทสฺสตีจิตฺตฺเตน น สกฺกา ปสฺสตี,คฺสฺมา รมฺมสฺส อทสฺสทโต รมฺมกายนฺ จ น ปสฺสตี”ติ คคฺทา หิ วคฺคฺ:-

“กฺินฺเต วกฺกฺลิตฺติ อิมินา ปุคฺคิกายน ทิฏฺฐเฐน, โย โข วกฺกฺลิตฺติ รมฺมํ ปสฺสตี, โส มํ ปสฺสตี. โย มํ ปสฺสตี, โส รมฺมํ ปสฺสตี”ติ.

“รมฺมญฺโต พุรฺหมญฺโต”ติ จ

“รมฺมกายนฺ อิตฺตี, พุรฺหมกายนฺ อิตฺตี”ติ จ อาทิ

บทว่า โส อารกาว มยฺหํ อหฺลจฺจ คฺสฺส ความว่า ภิกษุ นั้น เมื่อไม่บำเพ็ญปฏิบัติที่เราคาดกล่าวแล้วให้บริบูรณ์ ก็ชื่อว่า เป็นผู้อยู่ไกลเราคาดก็เดียว เราคาด ก็ชื่อว่า อยู่ไกลเธอเหมือนกัน ด้วยคำนี้ พระองค์ทรงแสดงว่า การเห็นพระตถาคตเจ้า ด้วยมังสจักขุก็ดี การอยู่ร่วมกันทางรูปกายก็ดี ไม่ใช่เหตุ (ของการอยู่ใกล้) แต่การเห็นด้วยญาณจักขุเท่านั้น และการรวมกันด้วยธรรมกายต่างหาก เป็นประมาณ (ในเรื่องนี้). ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสไว้ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าภิกษุ นั้นไม่เห็นธรรม เมื่อไม่เห็นธรรม ก็ไม่เห็นเราคาด

ในคำว่า รมฺมํ น ปสฺสตี นั้น มีอธิบายว่า โลกุตฺตรธรรม ๘ อย่าง ชื่อว่า ธรรม ก็เธอไม่อาจจะเห็น โลกุตฺตรธรรมนั้นได้ ด้วยจิตที่ถูกอกิขมาเป็นต้นประทุษร้าย เพราะไม่เห็นธรรมนั้น เธอจึงชื่อว่า ไม่เห็นธรรมกาย สมจริงตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า

ดูก่อนวักกฺลิตฺติ เธอจะมีประโยชน์อะไร ด้วยกายอันเน่าเปื่อยนี้ที่เธอได้เห็นแล้ว

ดูก่อนวักกฺลิตฺติ ผู้ใดแล เห็นธรรม ผู้นั้น ก็เห็นเราคาด ผู้ใดเห็นเราคาด ผู้นั้น ก็เห็นธรรม ดังนี้ และว่า เราคาดคเป็นพระธรรม เราคาดคเป็นพระพรหมดังนี้ และว่า เป็นธรรมกายบ้าง เป็นพรหมกายบ้าง ดังนี้ เป็นต้น

๑๒) สุตฺต.อ.ปรมตฺถโชติกา ธนฺนิตฺตฺตวณฺณนา หน้า ๓๕

อด ธนิโย อเวจฺจปฺปสาทโยเคน คตาคเค มุลชาตย ปติฏฺฐิตาย สทฺธาย ปญฺญาจกฺขณา ภควโต
ธมฺมกาเย ทิสฺวา **ธมฺมกายสฺสยฺเจ** ทิตทฺทโย จินฺตเสติ- “พฺนุชฺชนานิ จินฺตึ, คพฺทเสยฺยา จ เม นคฺติ”ติ อวิจิ ปริย
 นุตฺ กควา ยาว ภวคฺตา โภ อญฺโณ เอว สีหนาทํ นทิสฺสตี อญฺโณ เอว สีหนาทํ นทิสฺสตี อญฺญตฺร
 ภควตา, อาคโต นุ โข เม สตฺถาติ...

...คคฺถ ยสฺมา ธนิโย สปุคฺคทาโร ภควโต อริยมคฺคปฏฺิวเเรน **ธมฺมกาเย** ทิสฺวา โลกุตฺตรจกฺขณา รูปร
 กาเย ทิสฺวา โลกียจกฺขณา สทฺธาปฏฺิลาภํ ภฺทิ, คสฺมา อาห “ลาภา วต โน อนปฺปกา, เข มยํ ภควนุตฺ
 อทฺทสามา”ติ.

ลำดับนั้น นายธนิยะเห็นแล้วซึ่ง**ธรรมกาย**ของ**พระผู้มีพระภาคเจ้า** ด้วยปัญญาจักษุ ด้วยศรัทธา
 ซึ่งตั้งมั่นแล้ว อันเกิดขึ้นแล้วในพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นมุลด้วยความเลื่อมใสที่ไม่คลอนแคลน ผู้มี
 หนทัยอัน**ธรรมกาย**ตักเตือนแล้ว คิดแล้วว่า นับแต่อเวจีเป็นที่สุด จนถึง ภวัครพรหม เว้นแต่พระผู้มี
 พระภาคเจ้าเสีย คนอื่นใครเล่าจักบันลือสีหนาทที่มีกำลังเช่นนี้ได้ พระศาสดาของเราเสด็จมาแล้ว
 หนอ ด้วยความดำริว่า เราตัดเครื่องผูกทั้งหลายได้แล้ว และการนอนในครรภ์ของเราไม่มี...

...เพราะเหตุที่นายธนิยะพร้อมกับบุตรและภรรยา ได้เห็น**ธรรมกาย**ของ**พระผู้มีพระภาคเจ้า**
 ด้วยการแทงตลอดอริยมรรค เห็นรูปกายของพระองค์ด้วยโลกุตระจักษุ และกลับได้ศรัทธาที่เป็นโลกีย
 ศรัทธา ฉะนั้นเขาจึงกล่าวว่า เป็นลาภของข้าพระองค์ไม่น้อยหนอ ที่ข้าพระองค์ได้เห็นพระผู้มี
 พระภาคเจ้า

๑๓) วิมาน.อ.ปรมคฺทิปนี รุขฺมาลาวิมานวณฺณนา หน้า 246

ปาสาทิกนฺติ ปสาทาทํ ทฺวตฺตีสฺมหาปฺริสทกฺขณอสฺติชฺยานุพฺยชฺชนพฺยามปฺปกาเกตุมาลาตฺถกฺตย
 สมฺนุตปาสาทิกาย อตฺตโน สรีโรสฺภาสมฺปคฺติยา รูปกายทฺสฺสนพฺยวภูตฺส ชนสฺส สาธุภาวโต
 ปสาทสํวทฺฒนฺนติ อคฺโถ.

ปสาทนียนฺติ ทสฺพลจฺจเวสฺสารชฺชนอสฺสารณณฺญาณอฏฺฐารสอาเวณิกพฺุทฺธธมฺมปฺปคฺติอฺปริมาณ
 กฺุณสมฺนุณาคตย **ธมฺมกายสมฺปคฺติยา** สรีกฺขกฺชนสฺส ปสฺสิทคพฺุชฺชคฺติ ปาสารทิกนฺติ อคฺโถ

บทว่า ปาสาทิกํ แปลว่า นำมาซึ่งความเลื่อมใส.อธิบายว่า เป็นผู้ทำความเลื่อมใสให้เจริญยิ่งขึ้น
 เพราะความถึงพร้อมด้วยความงามแห่งสรีระของพระองค์อันประดับประคาลัยพระมหาปฐักษณะ
 ๓๒พระอนุพยัญชนะ ๘๐ พระรัศมีข้างละวา และพระเกตุมาลาที่ก่อให้เกิดความเลื่อมใสทั่วไป เป็น
 ของให้สำเร็จประโยชน์สำหรับชนผู้ชวนชววจจะดูพระรูปรูปกาย

บทว่า ปาสาทนินิ คือทรงประกอบด้วยพระธรรมกายสมบัติอันพร้อมด้วยพระคุณ อันหาประมาณมิได้ คือทศพลญาณ จตุเวสารัชชญาณ อสาศารณญาณ ๖ และเป็น แคนเกิดแห่งพระพุทธธรรมอันประเสริฐ ๑๘ ประการ ที่ชนผู้เห็นสมจะพึงเลื่อมใส อธิบายว่า เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส

๑๔) เถร.อ.ปรมตถทีปนี กงฺขารเวตฺเตรคณาสุตฺตวณฺณนา (ปฐ โม ภาค) หน้า ๕๑

อปโร นโย:- ยถา อคฺคิ นิสฺสึเถ รตฺติภาเค ปชฺชลิโค ปฏฺฐตราโล สมฺมุชฺชโล อจฺจาสนเน จิตฺตานํ โยภาส-ทานมตฺเตน อนุชการํ วิรมิตฺวา สมวิสมํ วิภาเวนุโต อาโลกทโท โหติ, อจฺจาสนเน ปน จิตฺตานํ ตํ สฺวาปากฺกํ กโรนุโต จกฺขุกิจฺจกรณโค จกฺขุทโท นาม โหติ, เอวเมว ตถาคคา อคฺคโน ธรรมกายสฺสทฺทุเร จิตฺตานํอกตาทิการานํ ปญฺญาปชฺโชเตน โมหนฺชการํ วิรมิตฺวา กายสมกายวิสมาทิสมวิสมํ วิภาเวนุโต อาโลกทา ภวนฺติ อาสนเน จิตฺตานํ ปน กตาทิการานํ ธรรมจกฺขุ อฺปปาเทนุโต จกฺขุทท ภวนฺติ

อีกนัยหนึ่ง ไฟที่รุ่งเรือง คือมีแสงสว่างจ้า ลุกโชติช่วง ในยามพลบค่ำ คือยามราตรี ข่อมกำจัดความมืด ให้แสงสว่าง มองเห็น ที่เสมอและไม่เสมอได้ชัดเจน แก่ผู้ที่อยู่บนที่สูง แต่สำหรับผู้ที่อยู่ในที่ต่ำ เมื่อกระทำแสงสว่างนั้นให้ปรากฏดีแล้ว ชื่อว่า ข่อมให้ซึ่งดวงตา เพราะกระทำกิจ คือการเห็น ฉะนั้น พระตถาคตเจ้าทั้งหลายก็ฉะนั้นเหมือนกัน เมื่อทรงกำจัดความมืดคือโมหะ แก่ผู้ที่ตั้งอยู่ในที่ไกลจากธรรมกายของพระองค์ คือผู้ที่มีอริการยังไม่ได้กระทำไว้ ด้วยแสงสว่าง คือปัญญา แล้วทรงยังความเสมอและไม่เสมอมีความเสมอทางกาย และความไม่เสมอทางกายเป็นคั่น ให้แจ่มแจ้ง ชื่อว่า ข่อมให้แสงสว่างแต่สำหรับผู้ที่อยู่ในที่ใกล้ เมื่อมอบธรรมจกฺขุให้แก่ผู้ที่มีอริการอันกระทำแล้ว ชื่อว่า ข่อมให้ซึ่งดวงตา

๑๕) เถร.อ.ปรมตถทีปนี กงฺขารเวตฺเตรคณาสุตฺตวณฺณนา (ปฐ โม ภาค) หน้า ๖๖๗

ปฺตุโต อปฺปฏฺฐิมสฺส ตาทิโนติ สึลฺกขนุทธาธิรมุณฺกายสมฺปตฺติยา รูปกายสมฺปตฺติยา จ อนฺุปมสฺส อฺปมารหิตสฺส อธิฏฺฐานิฏฺฐาทิสฺส ตาทิลกฺขณสมฺปตฺติยา ตาทิโน พุทฺธสฺส ภควโต โอรสปฺตุโต. ปฺตุตฺวจนเนนฺว เจตฺตุเถเรน สตฺตุ อฺนุชาตภาวทึปเนน อญฺญา พฺยากตาทิ เวทิตพฺพิ.

บทว่า ปฺตุโต อปฺปฏฺฐิมสฺส ตาทิโน ความว่า เป็นบุตรผู้เกิดแต่พระอูระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ไม่มีที่เปรียบ คือเว้นจากข้อเปรียบเทียบ ด้วยความถึงพร้อมแห่งธรรมกาย มีกองแห่งศีลเป็นคั่น และด้วยความถึงพร้อมแห่งรูปกาย ชื่อว่าผู้คงที่ เพราะถึงพร้อมด้วยลักษณะของผู้คงที่. พึงทราบความว่า ก็ด้วยคำว่า ปฺตุต คัพพ ในคานานี้แน่แล ชื่อว่าเป็นอันพระเถระพยากรณ์พระอรหันต์ผลแล้ว เพราะแสดงถึงความที่ตนเป็นผู้เกิดตามพระบรมศาสดา

๑๖) เถร.อ.ปรมตฤทธีปนี นาคิตฺถเธรคาถาญาณนา (ปฐ โม ภาโค) หน้า ๒๘๕

วิสาธมาเพ อาสีโน	อทุทส์ โลกนากัม
จีณาสว พลปฺปคตัม	ภิกขุสังฆปุรุษคตัม
สทสทสสา เตวิชชา	ฉฬภิญญา มหิทฺธิกา
ปรีวาเรนฺติ สมฺพุทฺธัม	โก ทิสฺวา นปฺปสีทฺติ
ญาณเ อุปนิธา ยสฺส	น วิชฺชติ สทเวก
อนนตฺตญาณัม สมฺพุทฺธัม	โก ทิสฺวา นปฺปสีทฺติ
ธมฺมกายญจ ทิเปนคัม	เกวลี รตนากรี
วิโกเปตฺตัม น สกฺโกนฺติ	โก ทิสฺวา นปฺปสีทฺติฯ

เรานั่งอยู่ในโรงอันกว้างใหญ่ ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ผู้เป็น
 นายของโลก ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว ผู้บรรลุลัทธรม แวดล้อมด้วยภิกษุสงฆ์ ภิกษุสงฆ์ประมาณหนึ่งแสน
 ผู้บรรลุลวิชา ๓ ได้อภิญาญา ๖ มีฤทธิ์มาก แวดล้อมพระพุทธเจ้า ใครเล่าเห็นแล้วจะไม่เลื่อมใส ใน
 มนุษย์โลกพร้อมทั้งเทวโลก ไม่มีอะไรเปรียบ ในพระญาณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด
 ใครได้เห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้มีพระญาณไม่สิ้นสุดแล้ว จะไม่เลื่อมใสเล่า ขนทั้งหลาย
 ไม่สามารถเพื่อกำจัดพระสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด ผู้ทรงแสดงธรรมกาย และผู้เป็นบ่อเกิดแห่งพระ
 รัตนตรัยอย่างเดียวได้ ใครเล่าเห็นพระสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นแล้วจะไม่เลื่อมใส

๑๗) เถร.อ.ปรมตฤทธีปนี เมตฺตชิตเธรคาถาญาณนา (ปฐ โม ภาโค) หน้า ๓๐๔

อรหตฺตัม ปน ปตฺวา สตุถาริ โธเมนฺโต:-

“นโม หิ ตสฺส ภควโต สกฺขปฺตฺตสฺส สิริมโต

เตนํ ยํ อคฺคปฺตฺเตน อคฺคธมฺโม สุเทสิโต”ติ

กาถํ อภาสิ.

ตฺถ นโมติ นมกาโร. หิติ นิปาตมตฺตัม. ตสฺสาติ โย โส ภควา สมตฺติสปารมิโย ปุเรตฺวา สพุพ-
 กิเลเสภณฺชิตฺวา อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิํ อภิสมฺพุทฺโธ, สกฺขราชสฺส ปฺตฺโตติ สกฺขปฺตฺโต.อนญฺญ-
 สาธารณฺยาปฺญญสมฺปตฺติยา จ สมภาวิโต อุตฺตมา ย รูปกายสิริยา ธมฺมกายสิริยา จ สมฺนาคตฺตคา สิริมา,
 ตสฺส ภควโต สกฺขปฺตฺตสฺส สิริมโต นโม อตฺถ, ตัม นนามิติ อตฺถ.

ก็พระเถระครั้นบรรลुพระอรหัตแล้ว เมื่อจะขึ้นชมพระบรมศาสดา ได้กล่าวคาถาว่า

ขออนบ้น้อมแด่พระผู้มีพระภาคศาสดาบุตร ผู้มีพระสิริพระองค์นั้น พระองค์ผู้ถึงแล้วซึ่งธรรมอันสูงสุด ได้ทรงแสดงอัครธรรม นี้ไว้ด้วยดี ดังนี้

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า นโม ได้แก่ ทำการนอบน้อม

บทว่า หิ เป็นเพียงนิบาต

บทว่า ตสฺส ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นใด ทรงบำเพ็ญบารมีมาครบ ๓๐ ทัศ ทรงหักกิเลสทั้งปวง แล้วตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ชื่อว่าเป็นศาสดาบุตร เพราะเป็นบุตรของพระเจ้าสากยะ ทรงเจริญแล้วด้วยบุญสมบัติ อันไม่สาธารถทั่วไป แก่สัตว์อื่น และชื่อว่า ผู้มีพระสิริ เพราะประกอบไปด้วยสิริ คือรูปกาย และสิริคือธรรมกายอันสูงสุด ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นศาสดาบุตรผู้มีพระสิริพระองค์นั้น ความว่า ข้าพเจ้านอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น

๑๔) เถร.อ.ปรมตฺถทีปนี เสนกตฺถเระคาถาวณฺณนา (ทุติโย ภาโค) หน้า ๑๕๘

พาคคีสวรมหาปริสทกขณอสตีอนุพฺพชฺชนาทปิฎมณฺฑิตฺตฺถรูปกายนคายน ทสพลจตุเวสารชฺชชาติคุณปฏิ-มณฺฑิตตมฺมกายนคายน จ สเทวเคน โลเคน อปริเมยฺยทสฺสนคายน อสทิสทสฺสนคายน จ อคฺคทสฺสนนํ.

ชื่อว่า ผู้ทรงมีการเห็นหาผู้เปรียบปานมิได้ เพราะมีพระรูปกายอันประดับด้วยมหาปริสทลักษณะอันประเสริฐ ๓๒ และอนุพัพพชณะ ๘๐ เป็นต้น และเพราะมีพระธรรมกายอันประดับด้วยคุณ มีทสพลญาณ และจตุเวสารชญาณเป็นต้น และมีทสสนะอันชาวโลกทั้งสิ้น จะพึงประมาณมิได้ และเพราะมีทสสนะหาผู้เสมอเหมือนมิได้

๑๕) เถร.อ.ปรมตฺถทีปนี สรภฺจกเถรคาถาวณฺณนา (ทุติโย ภาโค) หน้า ๑๕๘

ธมฺมภูเตหิติ ธมฺมกายนคายน ธมฺมสภาวหิติ นาโลกุตฺตรธมฺมโต วา ภูเตหิติ ชาเตหิติ ธมฺมํ วา ปตฺเตหิติ.

บทว่า ธมฺมภูเตหิติ ได้แก่ มีธรรมเป็นสภาวะ เพราะเป็นธรรมกาย คือเกิดจากโลกุตตรธรรม ๕ หรือบรรลุตตรธรรม

๑๖) เถร.อ.ปรมตฺถทีปนี เชนุตตาเถรคาถาวณฺณนา หน้า ๑๕

ทิวฺญโฐ หิ เม โส ภควาติ หิสทฺโท เหตุคฺคโธ. ยสฺมา โส ภควา ธมฺมกาโย สมมาสมฺพุทฺโธ อคฺคตนา ว อธิคคตฺตริยธมฺมทสฺสนน ทิวฺญโฐ, ตสฺมา อนฺนโม ยํ สมุสฺสโยติ โยชฺชนา. อธิยธมฺมทสฺสนน หิ พุทฺธา

ภควนุโต อญญะ จ อริยา ทิฏฐา นาม โหนติ, น รูปกายทสฺสนมตฺเตน. ยถา “โย โข วกฺกสิ ฆมฺมํ ปสฺสตี, โส มํ ปสฺสตี”ติ จ “สุตฺวา จ โข ภิกฺขเว อริยสาวโก อริยานํ ทสฺสาวี”ติ

หิ ศัพท์ในบาทคาถาว่า ทิฏฐา หิ เม โส ภควา มีความว่า เหตุ ประกอบความว่า เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เป็นธรรมกาย เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ อันข้าพเจ้าเห็นแล้วด้วยการเห็น อริยธรรมที่ตนได้บรรลุแล้ว ฉะนั้นร่างกายนี้จึงมีในที่สุด ด้วยว่าพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า และพระอริยะอื่นๆ ย่อมชื่อว่า ข้าพเจ้าเห็นแล้ว ด้วยการเห็นอริยธรรม ไม่ใช่ด้วยเพียงเห็นรูปกาย เหมือนอย่างที่ตรัสว่า

คู่ก่อนวักกสิผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นย่อมเห็นเรา และว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้สดับแล้ว เป็นผู้เห็นอริยสังคังนี้ เป็นต้น

๒๑) เสร.อ.ปรมตฺถทีปนี มหาปชาบดีโคตมีเถรีคาถาฉุณฺณา (ทุตฺติโย ภาค) หน้า ๑๘๕

อหํ สุกต เต มาตา ตฺवं จ วีร ปิตา มม
 สทุทฺทมสุขท นาถ ตฺยิ ชาตมฺหิ โคตม.
 สํวทฺธิโตยํ สุกต รูปกาโย มยา ตว
 อานนฺทึโย ฆมฺมกาโย มม สํวทฺธิโต ตยา.

ข้าแต่พระสุกตเจ้า หม่อมฉันเป็นมารดาของพระองค์ ข้าแต่พระวีรเจ้า พระองค์เป็นพระบิดาของหม่อมฉัน ข้าแต่พระโลกนาถ พระองค์เป็นผู้ประทานความสุข อันเกิดจากพระสังฆธรรมให้หม่อมฉัน ข้าแต่พระโคตม หม่อมฉันเป็นผู้อันพระองค์ให้เกิด ข้าแต่พระสุกตเจ้า รูปกายของพระองค์นี้ อันหม่อมฉันทำให้เจริญเติบโต ธรรมกายอันน่าเพลิดเพลินของหม่อมฉัน อันพระองค์ทำให้เจริญเติบโตแล้ว

๒๒) มหานิท.อ.สาธุกรรมปฐโชติกา ติสฺสเมตฺเตยฺยสุตฺตนิทฺเทสวณฺณา หน้า ๒๖๓

ภาคฺชวตฺยา ปนสฺส สตปฺณณฺญลฺกขณฺนรฺสฺส รุปรกฺายสมฺปตฺติ ทิปิตา โหติ. ภคฺคโทสตฺยา **ธมฺมกฺายสม-**
ปตฺติ.

อนึ่ง สมบัติแห่งรูปกายของพระองค์ผู้ทรงบุญลักษณะตั้งร้อย เป็นอันท่านแสดงแล้วด้วยความ
ความที่พระองค์ทรงมีภาคยะ **สมบัติแห่งธรรมกาย**ของพระองค์ เป็นอันท่านแสดงแล้วด้วยความที่
พระองค์ทรงหักโทสะเสียได้

๒๓) อป.อ.วิสุทฺธชนาวิลาสินี ปุจฺเจกพุทฺธาปทานวณฺณา หน้า ๒๔๕

กี ภูตา? มหฺนฺตรมฺมา ปุริตฺมหาสมฺภารา พุทฺธมฺมกฺายา อเนกธมฺมสฺภาวสรีรา.

ถามว่า ท่านเป็นอย่างไร? ตอบว่า ท่านเป็นผู้มีธรรมยิ่งใหญ่ คือมีบุญสมภารใหญ่ อันได้บำเพ็ญ
มาแล้ว **มีธรรมกายมาก** คือมีสภาวะธรรมไม่ใช่น้อยเป็นร่างกาย

๒๔) พุทฺธ.อ.มธฺรคฺคฺฉวิลาสินี รตนจฺงกฺมนกฺญวณฺณา หน้า ๑๔

อิทานิ ภควโต รุปรกฺายธมฺมกฺายสมฺปตฺติทสฺสนคฺคํ:-

“รูเป สีเล สมาริหิ ปญฺญา ย อสาทิโส

วิมุคฺคิยา อสมสโม ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตเน”ติ

บัดนี้ เพื่อแสดงสมบัติคือรูปกายและ**ธรรมกาย**ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านพระสังคีติกิจาจารย์
ทั้งหลาย จึงกล่าวคานี้ว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่มีผู้เสมอเหมือนในพระรูป ในศีล สมาริ ปัญญาและวิมุคฺคิ ทรงเสมอ
กับพระพุทธเจ้าที่ไม่มีใครเสมอในการประกาศพระธรรมจักร

๒๕) จรียา.อ.ปรมคฺคตฺถิปนี ปกิณณกฺคลา หน้า ๓๒๔

อถ วา ปรี สคฺคํ อคฺคฺนิ มวติ พนฺนฺติ คฺุณฺวิเสสโยเคน, ปรี วา อธิกฺครํ มชฺชติ สุขฺมฺติ สฺงฺกิเลสมล
โคจ ปรี วา เสฏฺฐํ นิพฺพานํ วิเสสน มยติ คจฺจติ, ปรี วา โลกํ ปมาณฺญฺเตน ญฺาณฺณวิเสเสน อิธ โลกํ วิย
มฺนาติ ปรีจฺฉินฺนฺทติ. ปรี วา อติวิย สีลาทิกุณฺณคฺฉํ อคฺคฺโน สฺนฺดาเน มิโนติ ปกฺกฺยปฺติ, ปรี วา **อคฺคฺกฺวตฺโต**
ธมฺมกฺายโต อญฺญํ ปฏิปฺกฺขํ วา คทนฺตฺกฺรํ กิเลสโจรคฺฉํ มิเนาติ หีเสตีตฺ ปรี โม, มหาสคฺคฺโต.

อีกอย่างหนึ่ง บารมีย่อมผูกสัตว์อื่นไว้ในตนด้วยการประกอบคุณวิเศษ หรือบารมีย่อมขัดเกลา สัตว์อื่นให้หมดจดจากมลทินคือกิเลส หรือบารมีย่อมถึงนิพพานอันประเสริฐที่สุดด้วยคุณวิเศษ หรือบารมียอมกำหนดรู้โลกอื่นคุณรู้โลกนี้ด้วยคุณวิเศษคือญาณอันเป็นการกำหนดแล้ว หรือบารมียอม ตักดวงคุณมีศีลเป็นคันอื่นไว้ในสันดานของตนเป็นอย่างยิ่ง หรือบารมียอมทำลายปฏิบัติอื่นจาก ธรรมกายอันเป็นอัตตา หรือหมุ่ใจคือกิเลสอันทำความพินาศแก่ตนนั้น เพราะเหตุนี้จึงชื่อว่า ประมา สัตว์ใดประกอบด้วยประมา ดังกล่าวมานี้ สัตว์นั้นชื่อว่า มหาสัตว์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสรกานต์ ศรีทองอ่อน เกิดวันที่ 10 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2510 ที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาครุศาสตร์โยธา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในปีการศึกษา 2533 ปริญญาโทครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาโยธาภาควิชาครุศาสตร์โยธา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2544

